

7-8 2009

ročník XV

Bulletin slovenskej advokácie

NEPREHLIADNITE!
Autorizácia zmlúv
o prevode nehnuteľností advokátmi

Pozvánky
na tradičné podujatia

**Slovenské dni
obchodného práva**

**X. Lubyho
právnické dni**

**Význam
dobrej viery**
v súkromnom práve

**Legálna definícia
zločineckej skupiny**

Súdne rozhodnutie:
**Pôžička – zabezpečovací prevod
práva – dobré mravy**

Obsah

AKTUÁLNE

- 2 **NEPREHLIADNITE!**
Autorizácia zmlúv o prevode nehnuteľností advokátmi
- 3 **Bulletin advokácie prináša**
JUDr. Juraj Ďurovčík
- 4 **Slovenské dni obchodného práva**
- 6 **X. Lubyho právnické dni**
- 6 **Knížné novinky práve v predaji**
- 7 **Publikačná súťaž BSA v roku 2009**

ODBORNÉ PRÍSPEVKY

- 8 **Význam dobrej viery v súkromnom práve**
JUDr. Milan Jančo
- 27 **Legálna definícia zločineckej skupiny**
JUDr. Miloš Deset
- 36 **Súdne rozhodnutie:**
Pôžička – zabezpečovací prevod práva – dobré mravy
JUDr. Peter Straka
- 45 **Význam medzinárodného práva súkromného a procesného pre medzinárodnú spoluprácu**
(Recenzia)
JUDr. Jaroslav Hrivnák

SAK & SPRÁVY

- 54 **Zo zasadnutia Predsedníctva SAK**
- 54 **Pýta(j)te sa predsedníctva**
- 55 **Advokátske skúšky**
- 55 **Z rozhodovacieho procesu Revíznej komisie SAK**
- 56 **Verejné napomenutie**
- 58 **Z plenárneho zasadnutia CCBE v Kodani**
- 59 **Zasadnutie pracovnej skupiny CCBE v Bruseli**
- 60 **Karlovarské právnické dni 2009**
- 61 **Stretnutie s Európskym ombudsmanom**
- 62 **Zmeny v zozname advokátov**
za obdobie od 16. mája do 15. júna 2009
- 63 **Zmeny v zozname advokátskych koncipientov**
za obdobie od 16. mája do 15. júna 2009
- 65 **Za JUDr. Václavem Mandákem, CSc.**

ZAUJÍMAVOSTI

- 66 **Historická mozaika**
JUDr. PhDr. Stanislav Balík
- 68 **Krst knihy JUDr. Antona Blahu**
- 70 **Prvý golfový turnaj advokátov**

Judikáty po dvadsiatich piatich rokoch

Myšlienka napísať úvodník mi napadla, keď som v televízii zahliadol film *Mušketieri po dvadsiatich rokoch* o statočných mužoch, ktorí síce ostareli, ale nestratili na odhodlanosti a bojovnosti so zmyslom pre spravodlivosť a cítia potrebu byť užitoční aj po mnohých rokoch.

Podobne aj pri judikátoch nachádzame množstvo starších, dokonca veľmi starých rozhodnutí. Niektoré ani po rokoch nestrácajú na význame a sú použiteľné. Na druhej strane, mnohé judikáty vzhľadom na zmenu v legislatíve použiť nemožno. Existuje však dosť judikátov k ustanoveniam, zákonom, resp. otázkam, ktorých zmena nebola legislatívne vyjadrená úplne inak, ale zásadná zmena nastala v celkovej povahe alebo funkcii, akej majú slúžiť. Občianske právo a predovšetkým Občiansky zákonník prešli po roku 1990 modifikáciami. Mnohé ustanovenia sa zmenili, niektoré zanikli, alebo boli zaradené do inej časti Občianskeho zákonníka, najmä pokiaľ ide o nájom bytu (predtým osobné užívanie bytu) alebo zmluvu o predaji v obchode (predtým služby). Zároveň došlo k zmene ich hodnotového ponímania.

K zmenám dochádzalo aj následne, najmä vo svetle transponovania európskych smerníc. Jednou z oblastí, ktorú uprednostňuje aj legislatíva Spoločenstva, je ochrana spotrebiteľa, čo sa prejavilo v zásahoch do nášho Občianskeho zákonníka a iných noriem. Nemám v úmysle rozoberať súčasnú úpravu; chcem poukázať na existenciu judikátu, ktorý mi pri reklamácií odcitoval pracovník istého predávajúceho.

Ide o výklad § 623 Občianskeho zákonníka týkajúceho sa zodpovednosti za vady pri predaji v obchode. V predmetnom ustanovení sa uvádza, že ak sa vada vyskytne opätovne po oprave, kupujúci má právo na výmenu veci alebo na odstúpenie od zmluvy. (pokračovanie na s. 6)

K fotografii na obálke:

V Karlových Varoch sa 4. až 6. júna 2009 konala tradičná právnická konferencia medzinárodného významu Karlovarské právnické dni. Správu z podujatia prinášame na s. 60.

NEPREHLIADNITE!

Autorizácia zmlúv o prevode nehnuteľností advokátmi

Národná rada Slovenskej republiky schválila zákon z 24. júna 2009, ktorým sa mení a dopĺňa zákon Slovenskej národnej rady č. 323/1992 Zb. o notároch a notárskej činnosti (Notársky poriadok) v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Návrh v článku 2 novelizuje zákon o advokácii. Vzhľadom na aktuálnosť uvádzame výňatky z dôvodovej správy k schválenému zneniu zákona.

Prijatá právna úprava súvisí s oprávnením advokáta autorizovať zmluvy o prevode nehnuteľností. Bez ohľadu na to, ktorá strana zmluvy o prevode nehnuteľnosti (prevodca alebo nadobúdateľ) uzavrie zmluvu o právnej službe s advokátom, bude mať advokát oprávnenie autorizovať zmluvu o prevode nehnuteľnosti. Obsahom autorizácie bude posúdenie, či advokátom spísaná zmluva o prevode nehnuteľnosti neodporuje zákonu alebo ho neobchádza a či sa neprieči dobrým mravom, zistenie totožnosti účastníkov zmluvy a ich zástupcov a posúdenie, či uzavretím zmluvy nedôjde k skutočnosti zakladajúcej vznik škody. Od advokáta sa bude očakávať odborný prístup pri posudzovaní súkromnoprávneho vzťahu a musí si všímať prípadné neproporcionálne ustanovenie v zmluve, ku ktorému má, prirodzene, žiadať vysvetlenie. Práve v tom spočíva výhoda v porovnaní so správou katastra, na ktorej úradník nekomunikuje s účastníkmi, a napriek tomu povoľuje vklad a privodí tak dosiahnutie vecno-právnych účinkov.

Autorizáciu potvrdí advokát autorizačnou doložkou. Absencia autorizačnej doložky nespôsobuje neplatnosť zmluvy. Bez tejto náležitosti nie je možné prisúdiť účinky autorizácie. Ak advokát poskytne právnu službu pri prevode nehnuteľnosti, ale nebude zmluvu autorizovať, nedosiahnu sa účinky predpokladané právnu úpravou v novele katastrálneho zákona.

Advokát bude povinný oznámiť účastníkovi zmluvy o prevode nehnuteľnosti platobné podmienky dohodnuté v zmluve. Od advokáta sa výslovne žiada, aby účastníkov zmluvy oboznámil s platobnými podmienkami.

Významnou informáciou, ktorú advokát povinne účastníkom zmluvy uvedie, bude aj údaj o poisťovni a poisťovní. Advokát bude povinný oznámiť účastníkovi zmluvy o prevode nehnuteľnosti výšku poisťového krytia a poisťovňu, v ktorej je poistený pre prípad zodpovednosti za škodu v súvislosti s autorizáciou zmluvy o prevode nehnuteľnosti.

Ak bude zmluva spísaná vo forme notárskej zápisnice alebo autorizovaná advokátom, bude notár/advokát zodpovedný za posudzovanie civilistických prvkov súkromnoprávnej povahy. To umožní správam katastra rýchlejšie vy-

bavenie vkladu, v uvedených prípadoch je možné spravodlivo žiadať kratšiu lehotu na povolenie vkladu (viď navrhovaný § 32 ods. 2). Aj v prípade notárskej zápisnice alebo autorizácie advokátom bude vždy potrebný vklad vlastníckeho práva, ktorý povolí správa katastra.

Správa katastra nebude posudzovať platnosť zmlúv spísaných notárom alebo advokátom. Tým je opodstatnená požiadavka na skoršie povolenie vkladu vzhľadom na to, že orgán štátnej správy sa sústreďí len na súladnosť s katastrálnym operátom. V spoločnosti takto môže vzniknúť v prípade potreby priestor na skoršie povolenie vkladu so zárukou vyššej bezpečnosti a dôjde k odbremeneniu preťažených správ katastra.

Advokát na základe písomného plnomocenstva (procesného) účastníka zariadi nielen vyhotovenie, ale aj doručenie podania príslušnej správe katastra. Po zavedení elektronického podávania návrhov bude kancelária advokáta miestom na pružné vybavenie elektronického podania na príslušnú správu katastra.

Legalizácia notárom sa nebude vyžadovať v prípade zmluvy autorizovanej advokátom. Podobne ako u notára pôjde o prísnu zodpovednosť advokáta. Úkony, ktoré má vykonať advokát na účely zistenia totožnosti účastníkov a ich zástupcov, budú závisieť od konkrétneho prípadu. Je na advokátovi, aby náležite vyhodnotil otázku, či vykonal dostatočné zisťovanie na spoľahlivý záver o totožnosti osoby. Advokát musí zistiť totožnosť na strane všetkých účastníkov zmluvy. Aj v tom spočíva zvýšená bezpečnosť prevodu prostredníctvom advokáta. Problém môže nastať aj v prípade zneužitia totožnosti nadobúdateľa, kedy by rovnako šlo o neplatný právny úkon. Predkladateľ sleduje čo najširšie eliminovanie zistených nečestných praktík pri prevodoch nehnuteľností. Pri autorizácii advokát musí urobiť všetko pre to, aby nedošlo k pochybeniu. Samotné vyťažovanie účastníka zmluvy advokátom bude dôležitou prekážkou pre nečestné úmysly.

Advokátovi sa navrhuje postup v prípade pochybností, a to najmä výzva na predloženie dokladov z evidencie dokladov totožnosti (§ 15 zák. č. 224/2006 Z. z. o občianskych preukazoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, § 69c ods. 1 zák. č. 171/1993 Z. z. o policajnom zbore (každý má právo písomne požiadať policajný zbor o poskytnutie informácie, aké osobné údaje policajný zbor spracúva o jeho osobe, pričom policajný zbor je povinný bezplatne žiadateľovi odpovedať do 30 dní od doručenia písomnej žiadosti)

Pokiaľ ide o stratené a odcudzené občianske preukazy, v súčasnosti sú informácie o nich verejnosti prístupné na internetovej stránke Ministerstva vnútra Slovenskej republiky: <http://www.minv.sk/egovinet/StratenyOdcudzenyDoklad>

Advokát musí využiť všetky možnosti na preverenie totožnosti osoby, zrejme nebude vylúčené ani preverovanie totožnosti osoby napr. v mieste jej bydliska alebo na úrade v mieste bydliska.

Ak advokát neodmietne osvedčenie totožnosti bez ohľadu na to, o ktorého účastníka zmluvy ide a dôjde k zneužitiu totožnosti, nemôže sa zbaviť zodpovednosti. Jedinou výnimkou by bolo, ak poškodený vedel o škodovej udalosti, t.j. pripravoval podvodný scenár a advokát by to preukázal.

Sledovanému cieľu zodpovedá dikcia „nemá istotu.“ Dikcia „má pochybnosti“ by sledovaný zámer nenaplnila, pretože advokátovi by stačilo skonštatovať, že pochybnosti nemal. Takto jednoducho by sa zbavil zodpovednosti.

Povinnosťou advokáta je zistiť totožnosť nielen prevodcu, ale aj nadobúdateľa, t. j. všetkých účastníkov zmluvy. Zodpovedá to predstavám predkladateľa zákona vybudovať u advokáta bezpečnejšie miesto na prevod nehnuteľnosti.

Slovenská advokátska komora oslovila zmluvnú poisťovňu na účel doplnenia poisťovnej zmluvy o zodpovednosť za škodu pri poskytovaní právnych služieb podľa vyššie uvedeneho zákona.

Bulletin advokacie prináša

Vyberáme z čísla 5/2009 českého *Bulletinu advokacie*

Úvodník JUDr. A. Pejchala, člena Predstavenstva ČAK sa venuje základnému poslaniu advokácie a jej úlohám pri hľadaní práva a realizácii spravodlivého procesu. Budúcnosť profesie vidí autor veľmi nádejne.

Obsah aktuálnej rubriky čísla je zameraný na niektoré oznamy k stavovským otázkam (5. snem ČAK 16. 10. 2009, vyhlásenie 5. ročníka súťaže „Právnik roka 2009“) a informácie marketingového a technického charakteru (elektronická komunikácia podľa zákona č. 300/2008 Sb a pod).

Číslo prináša výber judikatúry domácich súdov, prehľad noviniek z odbornej literatúry (rozhodcovské konanie, *ordre public* a trestné právo – komentár, všeobecné správne právo), excerpty z periodík Právní rozhledy č. 3 a 21/2008, Právní rádce č. 7/2008 (premlčanie, výklad pojmu výživa a odkázanosť – § 474 a 475 Občianskeho zákonníka, inflácia podávaných trestných oznámení a pod). Informuje o predsmernových aktivitách vrcholných orgánov ČAK, uverejňuje aktuálny publicistický stĺpček JUDr. K. Čermáka „V pytli“ a prináša rôzne novinky a zaujímavosti z práce a života advokácie (stretávanie právnickej verejnosti s novinármi, činnosť Českého helsinského výboru, nekrológy o známych osobnostiach z právnickej komunity a pod).

Z oblasti európskeho práva publikuje komentár k novej Smernici Európskeho parlamentu a Rady č. 2008/122/ES o ochrane spotrebiteľa, anotačný a excerptný príspevok z nemeckých prameňov k otázkam dobrých mravov s dôrazom na účinnejšie využívanie tohto inštitútu advokátmi v prospech klientov a informácia o XXVII chorvátskych právnických dňoch v marci 2007.

Z právnej teórie a praxe sú v čísle tieto príspevky:

JUDr. Marek Ivičič, advokát

Ešte raz k akcesorite záložného práva

Príspevok nadväzuje na článok uverejnený v BA č. 12/2008, ktorý polemizuje s rozhodnutím Najvyššieho súdu ČR č. 21 Cdo 1198 z 9. 2. 2006 o tom, že záložné právo nezaniká, ak dlh zodpovedajúci zabezpečenej pohľadávke nemôže byť uspokojený právnickou osobou (dlžníkom), ktorá zanikla bez právneho zástupcu. Autor sa k uvedenej problematike pripája s poukazom na rozhodnutie v podstate k rovnakému problému, ktorým bola sporná otázka vyriešená (NS č. 21 Cdo 1640/2004 z 15. 2. 2005). Argumentuje sa tu väzbou akcesority záložného práva len k zabezpečenej pohľadávke a nie osobe dlžníka. Ak smrťou dlžníka povinnosť plniť nezaniká, rovnako nezaniká ani zabezpečenie tejto pohľadávky záložným právom (§ 579 ods. 1 Občianskeho zákonníka). Pre trvanie záložného práva nie je teda rozhodujúca okolnosť, že dlžník zomrel bez zanechania majetku a dedičské konanie bolo zastavené bez označenia univerzálneho nástupcu. Smerodajné je, že naďalej trvá povinnosť plniť a tiež jej zabezpečenie záložným právom. Autor svojím príspevkom argumentáciu najvyššieho súdu podporuje.

JUDr. Lukáš Klega, advokát

Práva, ktoré v prípade smrti prechádzajú inak ako dedením

Smrťou fyzickej osoby prechádza dedičstvo na dedičov. Existuje však rad práv, ktoré prechádzajú na tretie osoby aj mimo rámca dedenia. Právny poriadok neobsahuje však úpravu, ktorá by takéto práva súhrnne vypočítavala. O tom, ktoré konkrétne právo prechádza smrťou fyzickej osoby na tretie osoby týmto atypickým spôsobom možno zistiť iba z právnych predpisov rôznych odvetví, ktoré sú roztrieštené (napr. ochrana osobnosti, peňažné nároky z pracovného pomeru, autorské práva, reštitučné nároky, nájom nedružstevného bytu, nároky zo sociálneho zabezpečenia a nemo-cenského poistenia). Vo svojom príspevku sa autor zameriava na práva, ktoré v prípade smrti prechádzajú na tretie subjekty inak, ako podľa úpravy dedenia v Občianskom zákonníku. ►

Mgr. Kateřina Hajná, advokátska koncipientka
Čo s uvoľneným obchodným podielom jednočlennej spoločnosti s ručením obmedzeným (na diskusiu)

Jednočlenná spoločnosť s ručením obmedzeným je do istej miery osobitnou, i keď v praxi pomerne rozšírenou podobou spoločnosti s ručením obmedzeným. Z dôvodu jej špecifickosti a absencie komplexnej úpravy v Obchodnom zákonníku sa vyskytujú rôzne aplikačné problémy. Jednou z nevyjasnených otázok je, aký postup sa uplatní v prípade, ak táto spoločnosť v dôsledku zániku účasti jediného spoločníka (úmrť, exekúcia a pod) nadobudne svoj vlastný obchodný podiel. Autorka v príspevku upozorňuje na niekoľko rozhodnutí najvyššieho súdu a na nejasnosti, ktoré právne názory v nich vyslovené vyvolávajú. Cieľom je otvoriť diskusiu k tejto problematike vrátane legislatívneho riešenia súvisiacich otázok.

JUDr. Václav Vlk,
 advokát a predseda výboru pre vonkajšie vzťahy ČAK

Ešte (raz) k odpočúvaniu advokáta

Autor nadväzuje na príspevky uverejnené v BA č. 3/2008 a č. 9/2008 k nezákonnému odpočúvaniu advokáta (§ 88, 80a a Trestného poriadku). Vyjadruje sa kriticky k úprave pred novelou Trestného poriadku účinné od 1. 7. 2008. Porovnáva a všeobecne hodnotí predchádzajúcu i terajšiu právnu úpravu odpočúvania a robí tak aj z pozície právneho zástupcu advokáta Mgr. J. Čapka, ktorého zastupoval v súvislosti s vecou F. O. Kinského (reštitučná kauza).

JUDr. Ondřej Přidal,
 sudca okresného súdu a doktorand PF MU v Brne

Postup súdu pred nariadením pojednávania

Cieľom článku je načrtnúť postup súdu pred nariadením pojednávania so zreteľom na rýchlosť a efektívnosť skončenia veci a dodržanie všetkých štandardov spravodlivého procesu. Autor poukazuje na niektoré typické úvahy sudcu o procesnom postupe v súdnom konaní. Znárodnenie typového postupu súdu v čase pred nariadením pojednávania je zachytené na vývojových diagramoch. Ide o charakteristiku krokov, ktoré sú použiteľné pre väčšinu prípadov od napaadu spornej veci do okamihu nariadenia pojednávania. Pokračovanie v rozbere dotknutých otázok bude nasledovať v čísle 6/2009 BA.

JUDr. Ladislav Jouza,
 expert na pracovnoprávnu problematiku

Otázniky okolo miezd a príplatkov

Právo na mzdu a príplatky k mzde patria k významným nárokom zamestnanca. Advokátska a justičná prax potvrdzujú, že spory tohto druhu patria medzi najfrekvencovanejšie. Predmetom rozboru príspevku sú najmä právne otázky týkajúce sa mzdy za prácu počas sviatkov, odmeny za nadržasy, znižovania mzdy zamestnávateľom, jej podmienky, pravidlá a pod.

spracoval: JUDr. Juraj Ďurovčík
 kancelária SAK

Slovenské dni obchodného práva

Slovenská advokátska komora aj tento rok organizuje v poradí XV. Slovenské dni obchodného práva, ktoré sa budú konať **1. a 2. októbra 2009** v priestoroch **hotela Devín v Bratislave**.

Podujatie sa uskutočňuje formou prednášok, diskusií a neformálnych stretnutí. Tento rok prijali pozvanie a prídu prednášať:

■ **Ochrana dlžníka pred veriteľom prostredníctvom konkurzného práva** (výhody a úskalia reštrukturalizácie)
doc. JUDr. Milan Ďurica, PhD., Krajský súd Ban. Bystrica

■ **Základné otázky kodifikácie všeobecnej časti súkromného práva**
prof. JUDr. Ján Lazar, DrSc., Právnická fakulta TU v Trnave

■ **Integrácia záväzkových vzťahov v novom kódexe súkromného práva** (so zameraním na kúpnu zmluvu a zmluvu o diele)
JUDr. Alexander Škrinár, advokát

■ **Vloženie spoluvlastníckeho podielu do obchodnej spoločnosti a predkupné právo spoluvlastníkov**
*prof. Dr. JUDr. Karel Eliáš
 Právnická fakulta Západočeskej univerzity, Plzeň*

■ **Vstup prokurátora do občianskoprávneho konania a jeho postavenie v správnom súdnictve**
JUDr. Ladislav Tichý, Generálna prokuratúra SR

■ **Peripetie vertikálnych distribučných dohôd**
prof. JUDr. Josef Bejček, CSc., Právnická fakulta MU, Brno

■ **Zmluva o vyplnení blankozmenky a námietka vadného vyplnenia**
JUDr. Zdeněk Kovařík, Vrchní soud Praha

■ **Aktuálne otázky rozhodovacej praxe ústavného súdu**
JUDr. Milan Ľalík, Ústavný súd SR

■ **Vybrané otázky dražby v exekučnom konaní**
JUDr. Boris Tóth, Krajský súd v Bratislave

■ **Nečinnosť orgánov v správnom konaní** (právne dôsledky a rozhodovacia prax súdov)
JUDr. Jana Henčeková, Najvyšší súd SR

Všetky informácie vrátane prihlášky nájdete na www.sak.sk alebo sa môžete informovať u PhDr. Kinzelovej na tel. č. 02 529 62 933. Srdečne Vás pozývame!

INZERCIA
sa v elektronickej verzii nezobrazuje

POZVÁNKA NA KONFERENCIU

X. Lubyho právnické dni

Nadácia Štefana Lubyho v spolupráci s Právnickou fakultou Trnavskej univerzity, organizuje v dňoch **17. až 18. septembra 2009** v Kongresovom centre Slovenskej akadémie vied, v priestoroch Smolenického zámku v Smoleniciach, X. Lubyho právnické dni na tému **Reforma súkromného práva v strednej a východnej Európe**. Na konferencii sa zúčastnia predstavitelia slovenskej právnej vedy a praxe ako aj odborníci z Nemecka, Rakúska, Ruska, Poľska, Srbska, Rumunska, Chorvátska, Slovinska, Bosny a Hercegoviny, Maďarska a Českej republiky.

Odkaz významného slovenského civilistu, právneho vedca a profesora súkromného práva Štefana Lubyho od roku 1991 oživuje nadácia, ktorá nesie jeho meno. Založeniu Nadácie Štefana Lubyho predchádzalo v septembri 1990 konanie prvých Lubyho právnických dní. Počnúc týmto vedeckým a akademickým stretnutím sa začala tradícia cyklu medzinárodných vedeckých konferencií, ktoré boli a sú odozvou na aktuálne problémy právnej vedy a praxe.

Osobitný význam tohoročnej medzinárodnej vedeckej konferencie spočíva v tom, že ide o jubilejné desiate Lubyho právnické dni venované 100. výročiu narodenín Štefana Lubyho. Bližšie informácie (program a návratku) nájdete na internetovej stránke **juridica.truni.sk** v sekcii Novinky alebo získate na sekretariáte konferencie:

Mgr. Róbert Dobrovodský, LL.M.
Právnická fakulta Trnavskej univerzity
v Trnave tel. 02 59 353 216
e-mail: robert.dobrovodsky@yahoo.de

Judikáty po dvadsiatich piatich rokoch

(dokončenie zo s. 1)

V r. 1983 prijalo občianskoprávne kolégium Najvyššieho súdu Českej socialistickej republiky judikát č. R 22 k bývalému § 251 Občianskeho zákonníka. Bol viac zameraný na ochranu predávajúceho (tzv. bývalých socialistických organizácií), občana (dnes spotrebiteľa) mal v menšej úcte a nemal záujem až tak ho chrániť. Dnes toto znenie obsahuje § 623 Občianskeho zákonníka. Judikát zakotvuje, že ak sa vada opätovne vyskytne... „vychádza súdna prax zo záveru, že za opätovný možno spravidla považovať výskyt vady po jej aspoň dvoch predchádzajúcich opravách“... V praxi to zname-

ná, že vada sa vyskytla najmenej trikrát a predajca vám tovar láskavo vymení alebo vráti kúpnu cenu až na štvrtý raz po jej výskyte. Tak znejú aj reklamačné poriadky predajcov a podľa nich postupujú pracovníci, ktorí reklamácie vybavujú. Pri vybavovaní reklamácie som prosil reklamačného pracovníka, že funkčný výrobok súrne potrebujem už teraz. Reklamačný pracovník ma poučil, že „taký je aj výklad najvyššieho súdu a nik ho nezrušil“.

Je zrejme, že ide o využívanie a azda aj zneužívanie starej judikatúry vyhovujúcej predajcom, ktorí sa spoliehajú na to, že spotrebiteľov prestane baviť štyrikrát prísť do predajne na účel reklamácie, aby sa dočkali výmeny či vrátenia kúpnej ceny. To je jeden zo spôsobov efektívneho vybavovania reklamácií, ale zásadne v prospech predajcu, dodávateľa.

Najlepšie (a zrejme najefektívnejšie) by bolo, keby Najvyšší súd Slovenskej republiky vykonal „inventúru“ judikátov a vyjadril sa k ich platnosti a použiteľnosti aj po legislatívnych zmenách. Hneď teraz si však uvedomujem nereálnosť môjho návrhu, pretože najvyšší súd nemá na túto činnosť kapacitu. K zmene judikátov, resp. k ich zrušeniu bude dochádzať prirodzenou cestou, prijímaním nových judikátov. Práve v nich by sa mohlo výslovne uviesť, že konkrétny judikát, súc pozostatok z minulosti, vzhľadom na celkovú legislatívnu zmenu a zmenu v hodnotovom vyjadrení pôvodného legislatívneho zakotvenia (hoc aj rovnakých práv) nemožno aplikovať. Je to aj úloha advokátov a apel na nich, aby v podaniach na súdy argumentovali a odôvodňovali nemožnosť použitia starého judikátu, napríklad po dvadsiatich piatich rokoch.

Váš občan – spotrebiteľ

ADVOKÁTSKE KNÍHKUPECTVO

Knížné novinky práve v predaji

Distribúciu a predaj zabezpečuje
knihkupectvo Sprinton v budove SAK,
Kolárska 4, Bratislava, tel.: 0944 216 830
alebo sprinton.ba@gmail.com.
Študenti a pravidelní odberatelia
môžu uplatniť zľavu 10 až 20 %.

H. Baranová (ed.)

Pracovné právo 21. storočia

Publikácia je zameraná na problematiku pracovného práva a jeho výziev v 21. storočí. Autori jednotlivých príspevkov reagujú na vybrané otázky pracovného práva z perspektívy vnútroštátnej a európskej právnej úpravy, zaoberajú sa otázkami de lege lata a de lege ferenda a navrhujú riešenie problémov. V popredí pozornosti ich referátov sú všeobecné otázky pracovného práva týkajúce sa duchovných hodnôt európskej sociálnej kultúry, ochrany dôstojnosti zamestnanca, základných ľudských práv, ale aj široká škála osobitných problémov spojených s flexibilitou pracovného práva

či s otázkou flexiistoty. Vo viacerých referátoch rezonovali ťažiskové otázky flexibility pracovného práva, najmä úroveň flexibility pracovného času ako aj atypické pracovnoprávne vzťahy. Publikácia obsahuje príspevky, ktoré odzneli na medzinárodnej vedeckej konferencii *Pracovné právo 21. storočia*, ktorej organizátorom bola Právnická fakulta Trnavskej univerzity. Na konferencii vystúpili významné osobnosti vedy pracovného práva Nemecka, Rakúska, Slovinska, Litvy, Českej republiky a Slovenskej republiky.

H. Baranová, M. Lacko, A. Olšovská, N. Randlová, J. Škubal
Vysielanie zamestnancov

Vysielanie zamestnancov do členských krajín Európskej únie je komplexná a zložitá pracovnoprávna problematika s cezhraničným prvkom, s ktorým sa zamestnávateľia môžu stretnúť pri svojej každodennej činnosti. Rozširovaním Európskeho spoločenstva a rozvojom väzieb medzi jednotlivými členskými štátmi Európskej únie dochádza stále častejšie k vysielaniu zamestnancov. V budúcnosti sa nepochybne význam vysielania zamestnancov pri poskytovaní cezhraničných služieb ešte zvýši. Ašpiráciou predkladanej knižnej publikácie je poskytnúť komplexné právne informácie predovšetkým zamestnávateľovi, ktorý pri dočasnom vyslaní musí dbať nielen na národný právny poriadok, na komunitárne právo vrátane judikatúry Súdneho dvora ES, ale aj na právny poriadok členských krajín Európskej únie, kam dočasne vysielajú svojich zamestnancov.

A. Škrinár, Z. Nevolná a kol.

Obchodné právo

Kniha obsahuje výklad ustanovení Obchodného zákonníka a súvisiacich predpisov. Autori poukazujú na zmeny v legislatíve súvisiace so vstupom Slovenska do eurozóny a vplyvu eura na základné imanie spoločností a družstva a potrebu transformácie základného imania. V časti o cenných papieroch sa poukazuje na charakteristiku cenných papierov, možnosti ich prevoditeľnosti, najmä z hľadiska akcií a dočasných listov, ako aj uzavierania osobitne upravených zmluvných typov v zákone o cenných papieroch. V samostatnej časti sa charakterizujú náležitosti zmenky a podmienky uplatňovania nárokov zo zmieniek na súde. Knihu uzatvára samostatná časť o rozhodcovskom konaní. Jednotlivé časti sú doplnené judikátmi slovenských a českých súdov, ako aj Ústavného súdu SR. Odkaz na judikáty poskytuje obraz o dotváraní práva jeho výkladom súdmi.

A. Švecová, T. Gábriš

Dejiny štátu, správy a súdnictva na Slovensku

V predkladanej knihe sa predstavujú dejiny štátu a orgánov pôsobiacich vo verejnej moci. Autori prezentované inštitú-

cie ako aj ich vzájomné vzťahy vnímajú ako súčasť právneho vývoja v dejinnom procese. Zároveň ich zasadzujú do širšieho regiónu strednej Európy. Obsahový rozsah sa snaží postihnúť jednotlivé oblasti (príp. odvetvia) štátovedy a práva: štátogenézu, systém orgánov štátu a modely správy, súdnictvo, ďalšie orgány realizácie práva a na okraj i vzťah štátu a cirkvi. V publikácii sa predkladá nové pojmá výkladu a výučby dejín práva na území Slovenska, ktoré sa dotýka tak teritoriálneho substrátu (zviazaného s územím dnešnej Slovenskej republiky) ako aj národného – odvodeného z príslušnosti dnešných Slovákov k svojim slovanským predkom.

Publikačná súťaž BSA v roku 2009

Redakčná rada Bulletinu slovenskej advokácie vyhlasuje

VIII. ročník publikačnej súťaže Bulletinu slovenskej advokácie

**pre študentov právnických fakúlt,
advokátskych koncipientov
a mladých advokátov do 35 rokov**

Konkrétnu tému si účastníci súťaže zvolia sami. Podmienkou je, že to bude aktuálna téma z teórie alebo praxe slovenského, európskeho alebo medzinárodného práva. Súťažný príspevok nesmie mať popisný charakter.

Príspevky v rozsahu maximálne 34 000 znakov (vrátane medzier) treba poslať na adresu kancelárie Slovenskej advokátskej komory, Kolárska 4, 813 42 Bratislava, respektíve e-mailom na tyrolerova@sak.sk s označením „Publikačná súťaž BSA“ **kedykoľvek v priebehu roka 2009. Termín uzávierky je 30. november 2009.**

Porota zložená z členov redakčnej rady Bulletinu slovenskej advokácie príspevky vyhodnotí do konca decembra 2009. Pre autorov sú pripravené finančné ceny, porota má právo cenu neudeliť, resp. zvýšiť odmenu. Ceny budú autorom odovzdané na tradičnom Novoročnom stretnutí právnikov v Bratislave v januári 2010.

Tešíme sa na Vaše príspevky!

Redakčná rada BSA

Význam dobrej viery v súkromnom práve

JUDr. Milan Jančo

I. Všeobecne o dobrej viere

Pojem „dobrá viera“

Pojem dobrej viery v európskom právnom prostredí úzko súvisí s pojmom ekvity, poctivosti, spravodlivosti, slušnosti, dôvery, čestnosti, vernosti či dobrých mravov.¹ Kategória dobrej viery sa všeobecne považuje za prvok prítomný vo všetkých právnych poriadkoch členských štátov a na prvý pohľad by sa mohlo zdať, že ide o pojem, ktorého uplatňovanie v európskych právnych systémoch je v zásade podobné a nemalo by viesť k rozporom, pretože vychádza zo spoločnej tradície západnej civilizácie. Opak je však pravdou. Pojem *dobrá viera* pod totožnými (*bonne foi*, *buona fede*, *buena fe*, *good faith*) alebo podobnými označeniami (*Treu und Glauben*, *tro och heder*, *redelijkheid en billijkheid*,² *fairness and reasonableness*) nachádzame v podstate vo všetkých európskych právnych poriadkoch, jeho obsah a význam v súkromnom práve rôznych členských štátov však nie je ani zďaleka rovnaký.

JUDr. Milan Jančo

pôsobí ako doktorand na Katedre občianskeho a obchodného práva Právnickej fakulty Trnavskej univerzity a ako advokátsky koncipient v Bratislave

Napriek tomu možno diferencovať dve dimenzie tohto pojmu. Prvou je *dobrá viera* chápaná ako mravná kategória,

ktorá úzko súvisí s rímskoprávnou *aequitas*, a druhou koncepcia dobrej viery ako psychickej kategórie, resp. ako miery (ne)vedomosti konajúceho o určitých právnych vadách jeho postupu.³ Chápanie dobrej viery ako mravnej kategórie predstavuje objektívnu formu dobrej viery, zatiaľ čo *dobrá viera* ako psychická kategória je subjektívnou formou dobrej viery.⁴ Niektoré právne poriadky označujú objektívnu *dobrá viera* osobitným pojmom (*Treu und Glauben*, *redelijkheid en billijkheid*, *tro och heder*, *correttezza*) a niektoré označujú obe formy rovnakým pojmom (*bonne foi*).⁵ Špecifické je postavenie objektívnej dobrej viery v anglickom práve, ktoré takýto pojem pôvodne nepoznalo a importovalo ho z komunitárnych predpisov.⁶

V mravnom význame možno *dobrá viera* chápať ako protiklad autonómie vôle, a teda ako kategóriu, ktorá sa v zmysle ekvity dostáva v liberálnom prostredí, presadzujúcim čo najširšiu autonómiu vôle, do úzadia. Tento trend je charakteristický pre všetky hlavné prúdy legislatívneho vývoja európskych krajín – francúzskeho, nemeckého i rakúskeho typu – a podobný trend sa prejavuje aj v anglickom práve.⁷

Na druhej strane, v zmysle psychologickkej kategórie je *dobrá viera* „výrazom psychickej chápanej poctivosti v konaní účastníkov, nárokových si priznanie určitého práva“, ktorá sa dostáva do konfliktu s právnym titulom.⁸ Aj táto psychologická koncepcia dobrej viery má však svoj zreteľný mravný obsah.⁹

1 Hurdík, J.: **Dobrá víra**. In Právnik, 2007, č. 5, s. 565.

2 Pojem „*redelijkheid en billijkheid*“ v novom holandskom občianskom zákonníku (*Burgerlijk Wetboek – BW*) vznikol spojením pojmu *goede trouw* (*dobrá viera*) zakotvenom v článku 1374 ods. 3 pôvodného BW a pojmu „*billijkheid*“ (poctivosť) zakotveného v článku 1375 pôvodného BW – Hesselink, M. W.: **The Concept of Good Faith**. In Hartkamp, A. S., et al.: **Towards a European Civil Code. Third Fully Revised and Expanded Edition**. Nijmegen : Ars Aequi Libri, 2004, s. 472 – 473.

3 Hurdík, J., op. cit. sub 1, s. 568.

4 Aj subjektívna *dobrá viera* sa však v zásade posudzuje objektívne. K tomu bližšie v kapitole II tohto článku.

5 Francúzske súdy odvodzujú vedľajšie povinnosti, ako je informačná povinnosť alebo povinnosť starostlivosti, buď z pojmu „*bonne foi*“ (článok 1134 ods. 3 *Code civil*) alebo z pojmu „*équité*“ (článok 1135 *Code civil*), alebo z oboch – Hesselink, M. W., op. cit. sub 2, s. 471. Pozri aj Smits, J. M.: **The Making of European Private Law. Toward a Ius Commune Europaeum as a Mixed System**. Antwerp : Intersentia, 2002, s. 192.

6 Hesselink, M. W., op. cit. sub 2, s. 471.

7 Hurdík, J., op. cit. sub 1, s. 568.

8 Ibid.

9 Id., s. 569.

Problematické je vymedzenie vzťahu dobrej viery (*bona fides*) k zlej viere (*mala fides*), resp. otázka, či určitá osoba môže byť vo vzťahu k určitej okolnosti len v dobrej alebo zlej viere. Tento problém súvisí najmä s vymedzením významu zlej viery. Na jednej strane možno zlú vieru chápať ako protiklad dobrej viery, pričom „neutrálna“ viera nie je možná (*tertium non datur*). Dobrá viera a zlá viera sa podľa tohto názoru navzájom vylučujú – dobrá viera znamená nevedomosť o určitej okolnosti a naopak zlá viera znamená vedomosť o tejto okolnosti.¹⁰ Táto vedomosť vylučuje dobrú vieru (*scientia nocet*). V tomto zmysle zlá viera nijako nesúvisí so zlým úmyslom, ale je len protikladom dobrej viery bez akýchkoľvek negatívnych morálnych či hodnotových konotácií; znamená jednoducho vedomosť ako protiklad nevedomosti (dobrej viery).¹¹ Na druhej strane však existuje názor, že vymedzenie zlej viery ako protikladu dobrej viery je nedostatočné, pretože nezohľadňuje iné regulované skutočnosti (najmä mieru zavinenia).¹² Možno argumentovať, že ak určitá osoba nie je v dobrej viere, nemusí byť automaticky v zlej viere, pretože zlá viera je blízka pojmu zlý úmysel, zatiaľ čo dobrú vieru vylučuje aj nedbanlivosť.¹³

Vymedzenie vzťahu dobrej viery a zlej viery však závisí od toho, akú koncepciu subjektívnej dobrej viery zákon zakotvuje, t. j. či sa dobrá viera posudzuje iba subjektívne alebo objektívne a či je vylúčená v prípade (hrubej alebo akejkoľvek) nedbanlivosti.¹⁴ Konkrétny obsah pojmu zlá viera teda závisí od toho, prostredníctvom akých kritérií zákon definuje dobrú vieru, resp. naopak.

Osobitným druhom dobrej viery, najmä pokiaľ ide o jej dokazovanie, je verejná (dobrá) viera (*publica fides*), ktorá vyplýva zo zásady materiálnej publicity údajov zapísaných v evidencii nehnuteľností.¹⁵

Abstraktný charakter a konkretizácia dobrej viery

Zakotvenie kategórie objektívnej dobrej viery v právnom predpise je veľmi špecifické. Objektívna dobrá viera je síce normatívnym pojmom a niekedy sa považuje za najvyššiu normu zmluvného práva, ale obsahuje otvorenú normu, ktorej obsah sa musí určiť konkretizáciou podľa funkcií

a skupín typických prípadov.¹⁶ Konkrétny obsah abstraktnej kategórie dobrej viery určí súd podľa okolností veci (*Einzel-fallgerechtigkeit*).¹⁷ Tento obsah však nemôže sudca určiť arbitrárne, ale čo najobjektívnejšie. Holandský občiansky zákonník (*Burgerlijk Wetboek*, ďalej aj „BW“) zakotvuje pravidlo na určenie obsahu pojmu dobrá viera. Podľa článku 3:12 BW sa pri určovaní požiadaviek dobrej viery (*redelijkheid en billijkheid*) musí prihliadať na všeobecne uznávané právne princípy (*algemeen erkende rechtsbeginselen*), na právne presvedčenia „žijúce“ v Holandsku (*de in Nederland levende rechtsovertuigingen*) a na spoločenské a osobné záujmy (*de maatschappelijke en persoonlijke belangen*), ktoré sú v danom prípade dotknuté. Hesselink¹⁸ však skepticky konštatuje, že tieto kritériá veľmi nepomôžu špecifikovať obsah dobrej viery. Právne princípy buď neexistujú, alebo ich nemožno poznať, alebo si spravidla odporujú; právnych presvedčení, resp. názorov sa v Holandsku vyskytuje mnoho a dotknuté záujmy sú väčšinou nezlučiteľné. Praktický význam týchto kritérií relativizuje aj skutočnosť, že sudca má sotva dostatok času skúmať programy politických strán, robiť prieskumy verejnej mienky alebo navštevovať rôzne komunity.

„Objektívna dobrá viera je síce normatívnym pojmom a niekedy sa považuje za najvyššiu normu zmluvného práva, ale obsahuje otvorenú normu, ktorej obsah sa musí určiť konkretizáciou...“

Racionalizáciu a objektivizáciu posudzovania konkrétnych prípadov na základe abstraktných pojmov (ako je dobrá viera) umožňujú metodické náuky (*Methodenlehren*). Všeobecne akceptovanou metódou v prípade aplikácie

10 Tégl, P.: **Další úvahy o dobré víře v subjektivním smyslu**. In *Ad Notam* 2007, č. 6, s. 188.

11 *Id.*, s. 188 – 189.

12 Hurdík, J.: **Zásady soukromého práva**. Brno : Masarykova univerzita, 1998, s. 118 a nasl.

13 Zapletal, J.: **Zásada dobré víry a její uplatnění v soukromém právu**. In *Právní rozhledy*, 2006, č. 2, s. 64.

14 Pozri kapitolu II tohto článku.

15 K tomu bližšie Tégl, P.: **Veřejné seznamy a ochrana dobré víry. Stručný pohled na českou a polskou právní úpravu a jejich srovnání**. In *Ad Notam*, 2007, č. 5, s. 142 a nasl. Pozri aj Cámara Lapuente, S.: **Registration of Interests as a Formality of Contracts: Comparative Remarks on Land Registers within the Frame of European Private Law**. In: *European Review of Private Law*, 2005, č. 6, s. 797 a nasl., a Josipović, T.: **Publizitätsgrundsatz und Vertrauensgrundsatz als Gründe der Realisierung und des Schutzes von Sachenrechten**. In Lazar, J., Blaho, P. (ed./Hrsg.): **Základné zásady súkromného práva v zjednotenej Európe – Fundamentale Grundsätze des Privatrechts im vereinigten Europa**. IX. Lubyho právnické dni. Medzinárodná vedecká konferencia, Smolenice, 20. – 21. september 2007. Bratislava : Iura Edition, 2007, s. 39 a nasl.

16 Hesselink, M. W., op. cit. sub 2, s. 472.

17 *Id.*, s. 474.

18 *Id.*, s. 497.

dobrej viery je rozlíšenie a vytvorenie skupín prípadov (*Fallgruppen*), v ktorých sa dobrá viera aplikovala. Týmto spôsobom sa najmä nemecká právna doktrína snažila vytvoriť „vnútorný systém“ (*Binnensystem*) dobrej viery.¹⁹ Teubner v tejto súvislosti uvádza, že „podrobná dogmatická systematizácia dobrej viery, *contradictio in adiectu*, bola možná len vďaka vzájomnému posilňovaniu sudcovského a profesionálneho aktivizmu“ a poukazuje na to, že táto snaha o systematizáciu stále pokračuje.²⁰

„ Hoci sa dobrá viera najvýraznejšie uplatňuje v zmluvnom práve ako protiváha striktnosti zásady *pacta sunt servanda*, v európskych právnych poriadkoch je uplatnenie tejto kategórie oveľa širšie a vzťahuje sa na celé záväzkové právo. “

Proces konkretizácie obsahu dobrej viery môže spočívať buď v zhromažďovaní rozhodnutí a ich systematizácii (induktívnejší prístup, ktorý uprednostňuje nemecká a holandská doktrína), alebo vo vytvorení teoretického systému dobrej viery, v rámci ktorého sa kategorizujú jednotlivé rozhodnutia (deduktívnejší prístup, charakteristický pre taliansku a francúzsku doktrínu). Hoci je metóda konkretizácie obsahu dobrej viery do veľkej miery úspešná, logicky nemôže viesť k „fosilizácii“ dobrej viery, ktorá si musí zachovať charakter otvorenej normy.²¹

Funkcie dobrej viery

Hesselink²² na základe Papinianovej klasifikácie funkcií *iuris honorarii* vo vzťahu k *ius civile* rozlišuje tri funkcie dobrej viery v európskych právnych poriadkoch:

- konkretizácia/interpretácia (*adiuvare*);
- doplňanie (*supplere*), najmä pokiaľ ide o povinnosti, napr. informačná povinnosť, povinnosť spolupracovať, povinnosť starostlivosti; a
- korigovanie/limitácia (*corrigenere*), napr. zákaz zneužitia práva.

Niekedy sa rozlišuje aj štvrtá funkcia s cieľom rozlíšiť korigovanie/limitáciu práva z dôvodu vlastného (súčasného alebo minulého) nesprávneho správania [*exceptio doli generalis (praesentis)* a *exceptio doli specialis (praeteriti)*] a korigovanie/limitáciu práva „nevinnej“ strany.²³ Úlohy dobrej viery možno vymedziť podľa spôsobu jej uplatnenia ako:

- rozširovanie a vytváranie zmluvných povinností (*officium iudicis*),
- limitácia zmluvných práv (*praeter legem*) a
- zmena zmluvy (*contra legem*).²⁴

Hoci sa dobrá viera najvýraznejšie uplatňuje v zmluvnom práve ako protiváha striktnosti zásady *pacta sunt servanda*, v európskych právnych poriadkoch je uplatnenie tejto kategórie oveľa širšie a vzťahuje sa na celé záväzkové právo.²⁵ Holandské právo dobrú vieru uplatňuje aj v dedičskom práve, v práve obchodných spoločností, v medzinárodnom práve súkromnom a možno ju považovať za zásadu, ktorá sa vzťahuje na celé majetkové právo.²⁶ V nemeckom práve dokonca nachádza uplatnenie nielen v súkromnom práve, ale aj v oblasti správneho práva a (nielen civilného) procesného práva, teda vo všetkých oblastiach práva, zrejme s výnimkou trestného práva.²⁷ V Nemecku sa objavil pokus racionálne obmedziť rozsah aplikácie dobrej viery prostredníctvom vytvorenia doktríny osobitného vzťahu (*Sonderverbindung*). Tento osobitný vzťah mal byť základom uplatnenia dobrej viery, ktorej štandard prekračuje všeobecne aplikovateľný štandard dobrých mravov (*gute Sitten*). Judikatura však interpretovala doktrínu osobitného vzťahu veľmi extenzívne a dospela k záveru, že takýto osobitný vzťah existuje nielen napríklad medzi susedmi, ale aj medzi žalobcom a žalovaným, medzi konkurentmi na trhu a medzi občanom a štátom. Táto doktrína teda vlastne neobmedzila uplatňovanie dobrej viery v nemeckom práve, a preto treba rozsah uplatňovania dobrej viery považovať za neobmedzený.²⁸

19 Id., s. 474.

20 Teubner, G.: **Legal Irritants: Good Faith in British Law or How Unifying Law Ends Up in New Divergences.** In *Modern Law Review*, 1998, č. 1, s. 20.

21 Hesselink, M. W., op. cit. sub 2, s. 475.

22 Id., s. 478.

23 Bližšie pozri napr. Ranieri, F.: **Europäisches Obligationenrecht.** Wien, New York: Springer, 1999, s. 226 a nasl.

24 Teubner, G., op. cit., s. 20 a nasl. Podrobne k úlohám dobrej viery Hesselink, M. W.: **De redelijkheid en billijkheid in het Europese privaatrecht.** Den Haag: Kluwer, 1999, s. 65 a nasl. K zmenám zmluvy na základe dobrej viery pozri Leurich, R.: **Het wijzigen van overeenkomsten en de werking van redelijkheid en billijkheid.** Deventer: Kluwer, 2005.

25 Pre celú oblasť záväzkového práva je zásada dobrej viery formulovaná v ustanoveniach § 242 BGB, článku 6:2 BW a článku 1175 Codice civile.

26 Hesselink, M. W., op. cit. sub 2, s. 485.

27 Ibid.

28 Id., s. 485 – 486, a pramene tam citované.

Hesselink²⁹ v súvislosti s aplikáciou dobrej viery prezentuje alternatívny pohľad na jej úlohu v právnom systéme. Dobrá viera podľa neho nie je normou a konkrétne oblasti jej aplikácie nemožno považovať za obsah otvorenej normy. Uvedené tri úlohy, ktoré sa pripisujú dobrej viere ako otvorenej norme, sú v skutočnosti obvyklými úlohami sudcu. Aj v kontinentálnych právnych poriadkoch treba uznať, že súdy v skutočnosti nielen aplikujú, ale aj tvoria právo. Táto úloha im patrí aj napriek tomu, že v týchto systémoch, na rozdiel od common law, sa vytvoril systém noriem v podobe písaného práva. Vytvorenie tohto systému v určitom čase však neznamená, že zostane nezmenený a uzatvorený.³⁰ Norma dobrej viery v tomto systéme nie je klasickou otvorenou normou, ktorá sa postupne konkretizuje a vytvára podnormy, ale čo do svojho obsahu aj účinkov je úplne otvorenou normou, a teda v podstate ani nie je normou.³¹ V tom prípade však nemožno tvrdiť, že súdne rozhodnutie aplikujúce kategóriu dobrej viery je založené na norme dobrej viery. V skutočnosti sudca týmto rozhodnutím vytvára novú normu. Úlohy, ktoré sa pripisujú dobrej viere (konkretizácia, dopĺňanie a korigovanie práva) niekedy len v obmedzených oblastiach právneho poriadku, sú všeobecné úlohy sudcu, ktoré má vykonávať vo všetkých oblastiach práva. Rozsah aplikácie dobrej viery má byť teda neobmedzený.³² Potom však nemá zmysel ani vytvárať „vnútorný systém“ dobrej viery ako otvorenej normy, pretože by vzhľadom na všeobecnú aplikáciu dobrej viery predstavoval paralelný systém práva, ktorý by však nebol sebestačný.³³ Z hľadiska významu dobrej viery ju možno označiť ako „nové *ius honorarium* alebo *equity* kontinentálneho práva“.³⁴ Dobrá viera teda nie je najvyššou normou súkromného práva, pretože vôbec nie je normou, ale len prostriedkom na vyjadrenie nových noriem, resp. „kolískou“ nových noriem.³⁵ Prezentovanie týchto v skutočnosti nových noriem ako výsledku aplikácie normy dobrej viery kontinentálnou súdnou mocou podľa Hesselinka nie je v skutočnosti ničím iným ako kamuflážou tvorby nových noriem. Kontinentálne

právne systémy totiž súdom úlohu tvorby práva oficiálne nepriznávajú, hoci ju nevyhnutne musia vykonávať, a preto súdna moc tvorí normy pod zámienkou aplikácie otvorenej normy.³⁶ V súčasnej postmodernej dobe však zrejme už nadišiel čas, aby sa sudcovia ani v kontinentálnom práve nemuseli hanbiť za to, že v skutočnosti tvoria právo, a teda môžu aj odhodiť „masku“ dobrej viery ako normy.³⁷

Hesselink dospieva k záveru, že ak by sa všeobecne uznávala úloha sudcu ako normotvorcu, všeobecná klauzula dobrej viery by nebola potrebná ani v Európskom občianskom zákonníku. Avšak, kým to tak nebude, klauzula dobrej viery by mala v ňom byť vyjadrená,³⁸ najlepšie hneď v úvodných ustanoveniach, pričom jej konkrétna formulácia nie je rozhodujúca.³⁹ Dôležité je však to, aby táto klauzula umožňovala plniť funkciu súdnej tvorby práva, ktorá sa tradične prezentuje ako aplikácia normy dobrej viery.⁴⁰

Dobrá viera je kategóriou, ktorá je stredobodom konfliktov rôznych plauzibilných argumentov.⁴¹ Tieto konflikty možno považovať za takmer neriešiteľné dilemy. Štruktúru diskusie o úlohe dobrej viery tvorí najmä konflikt medzi individualistickou etikou zmluvnej slobody a altruistickou hodnotou vzájomnej zodpovednosti;⁴² medzi nebezpečenstvom arbitrárnosti súdneho rozhodovania a požiadavkou spravodlivej flexibility⁴³ a, napokon, medzi legitímnosťou sudcovskej tvorby práva a zdôrazňovaním obmedzenej právomoci súdnej moci.⁴⁴ Hoci sú všetky tieto argumenty plauzibilné, nadobúdajú odlišný význam v konkrétnom kontexte. A od prevahy konkrétnych argumentov v danom prostredí závisí aj význam, ktorý sa pripisuje dobrej viere.⁴⁵

II. Právna úprava v SR a ČR

Subjektívna dobrá viera

Všeobecne možno konštatovať, že Občiansky zákonník platný v Slovenskej republike a v Českej republike výslovne

29 Id., s. 486 a nasl.

30 Id., s. 488.

31 Id., s. 490.

32 Id., s. 491.

33 Id., s. 492.

34 Id., s. 493.

35 Id., s. 495.

36 Id., s. 495 – 496. 37 Id., s. 496.

38 Smits sa tiež vyjadruje v prospech zakotvenia dobrej viery ako explicitného a transparentného kritéria posudzovania záväznosti zmlúv – Smits, J. M., op. cit., s. 200.

39 Hesselink, M. W., op. cit. sub 2, s. 497. Dokonca aj pojem „dobrá viera“ (*good faith*) by sa mohol nahradiť pojmom „ekvita“ (*equity*), ktorý viac vyhovuje systému *common law* (id., s. 498).

40 Id., s. 498. Podrobnejšie Hesselink, M. W., op. cit. sub 24, s. 399 a nasl.

41 Auer, M.: **Good Faith. A Semiotic Approach.** In European Review of Private Law, 2002, č. 2, s. 279 a nasl.

42 Id., s. 288 a nasl.

43 Id., s. 294 a nasl.

44 Id., s. 296 a nasl.

45 Id., s. 301.

neformuluje dobrú vieru ako princíp mravnej ani psychickej povahy. Hoci dobrej viere nepriznáva výslovne ani implicitne postavenie všeobecne právnej zásady (a to ani v zmysle psychickej kategórie), je implicitne budovaný na „východisku prezumpcie poctivosti konajúceho účastníka občianskoprávneho vzťahu“.⁴⁶ Význam dobrej viery ako mravnej kategórie Občiansky zákonník (okrem ďalej uvedených výnimiek v českom znení OZ) zveruje inštitútu dobrých mravov a jeho modifikáciám.

„Občiansky zákonník platný v SR a v ČR výslovne neformuluje dobrú vieru ako princíp mravnej ani psychickej povahy.“

Občiansky zákonník č. 40/1964 Zb. v súčasnosti používa explicitne pojem dobrá vieru zásadne ako výnimku z pravidla.⁴⁷ V znení tohto kódexu platnom v SR samotný pojem dobrá vieru však nenájdeme. Kategória dobrej viery v psychickom zmysle je vyjadrená pojmom (ne)vedomosti,⁴⁸ resp. dobromyseľnosti.⁴⁹ Pojem „dobromyseľnosť“ v slovenskom znení OZ zodpovedá pojmu „dobrá vieru“ v českom znení OZ. Pojem „dobrá vieru“ sa však používa v iných slovenských právnych predpisoch.⁵⁰

Dobrá vieru v psychickom zmysle, ktorá v slovenskom znení OZ stále je a v českom znení OZ až donedávna bola výlučnou koncepciou dobrej viery, sa chápe ako stav, keď „konajúci ako nadobúdateľ práv postihnutých právnu vadou o tomto stave nevedel a s ohľadom na okolnosti nemohol vedieť, resp. nebol povinný vedieť.“⁵¹ Dobrá vieru predstavuje z tohto hľadiska „nezavinenu nevedomosť o právnych nedostatkoch určitého právneho stavu“.⁵²

Dobrá vieru v subjektívnom zmysle predstavuje určitú výnimku zo všeobecného pravidla objektívneho hodnotenia právnych úkonov, a preto jej uplatnenie prichádza do úvahy iba v prípade, ak tak výslovne stanoví zákon, a musí sa aplikovať reštriktívne.⁵³

Subjektívna dobrá vieru môže byť koncipovaná troma spôsobmi. Prvá koncepcia, ktorá je najmenej prísna a krajne subjektivistická, je založená len na subjektívnom presvedčení (nevedomosti) osoby – v dobrej viere je ten, kto o určitej skutočnosti nevedel, a naopak, v zlej viere je ten, kto o danej skutočnosti vedel. Pre tento krajne subjektivistický prístup je rozhodujúce iba to, či osoba subjektívne o určitej skutočnosti vedela alebo nevedela, bez ohľadu na dôvod tejto subjektívnej nevedomosti. Neskúma sa pritom, či táto osoba o danej skutočnosti mala alebo mohla vedieť (nedbanlivosť).⁵⁴ Druhá koncepcia subjektívnej dobrej viery je založená nielen na posudzovaní, či osoba o určitej skutočnosti vedela (subjektívna nevedomosť), ale posudzuje sa tiež, či o tejto skutočnosti mala (musela) vedieť. V dobrej viere teda nie je nielen ten, kto o určitej skutočnosti vedel, ale ani ten, kto o nej nevedel v dôsledku hrubej nedbanlivosti (*culpa lata*).⁵⁵ Tretia koncepcia subjektívnej dobrej viery je najprís-

46 Hurdík, J., op. cit. sub 1, s. 569.

47 Ide o prípady ochrany dobrej viery tretích osôb pri prekročení oprávnení osôb konajúcich v mene právnickej osoby (§ 20 ods. 2 OZ); posudzovania dobrej viery splnomocniteľa a splnomocnenca (§ 32 ods. 3 OZ); účinnosti právnych úkonov splnomocnenca po odvolaní plnomocenstva (§ 33b ods. 4 a 5 OZ); ochrany dobrej viery adresáta právneho úkonu pri výklade právnych úkonov vyjadrených inak než slovami (§ 35 ods. 3 OZ); ochrany dobrej viery účastníka právneho úkonu, ktorý považoval právny úkon za nezastretý (§41a ods. 2 OZ); relevantnosti dobrej viery adresáta právneho úkonu pre posúdenie jeho neplatnosti z dôvodu omylu (§ 49a OZ); ochrany dobrej viery držiteľa (§ 130 ods. 1 OZ); inštitútu vydržania (§ 134 OZ); ochrany dobrej viery spracovateľa cudzej veci (§ 135b ods. 1 OZ); vydržania práva zodpovedajúcemu vecnému bremenu (§ 151o ods. 1 OZ); ochrany dobrej viery nadobúdateľa zálohu [§ 151h ods. 3 OZ a § 151md ods. 1 písm. f) OZ]; vydania úžitkov pri bezdôvodnom obohatení (§ 458 ods. 2 OZ); relevantnosti dobrej viery toho, kto sa bezdôvodne obohatil, pre rozsah vydania bezdôvodného obohatenia (§ 459 OZ); ochrany dobrej viery toho, kto niečo nadobudol od nepravého dediča, ktorému bolo dedičstvo potvrdené (§ 486 OZ); a ochrany dobrej viery účastníkov urovnania (§ 586 ods. 2 OZ).

48 § 20 ods. 2 OZ, § 32 ods. 3 OZ, § 33b ods. 4 a 5 OZ a § 49a OZ. Dobrá vieru ako psychologická kategória je nepriamo vyjadrená aj v § 42a ods. 2 OZ.

49 § 32 ods. 3 OZ, § 35 ods. 3 OZ, § 130 ods. 1 OZ, § 135b ods. 1 OZ, § 151h ods. 3 OZ a § 151md ods. 1 písm. f) OZ, § 458 ods. 2 OZ, § 459 OZ, § 486 OZ a § 586 ods. 2 OZ. 50 Napr. Obchodný zákonník (§ 131 ods. 4, § 135a ods. 3, § 194 ods. 7, § 243a ods. 2, § 655 ods. 1, § 655a ods. 1), zákon č. 282/1993 Z. z. o zmiernení niektorých majetkových krívd spôsobených cirkvami a náboženským spoločnostiam [§ 7 ods. 1 písm. f)], zákon č. 55/1997 Z. z. o ochranných známkach [§ 2 ods. 1 písm. k), § 16 ods. 4, § 36c ods. 1, § 40a ods. 7] alebo zákon č. 610/2003 Z. z. o elektronických komunikáciách [§ 21 ods. 1 písm. d)].

51 Hurdík, J., op. cit. sub 1, s. 570.

52 Hurdík, J., in Hurdík, J. – Fiala, J. – Hrušáková, M.: *Úvod do soukromého práva. 2. rozšírené a upravené vydání.*

Brno : Masarykova univerzita, 2002, s. 94.

53 Tégl, P., op. cit. sub 10, s. 185.

54 Ibid. Príkladom tejto koncepcie je § 33b ods. 5 OZ alebo § 446 Obchodného zákonníka.

55 Príkladom tejto koncepcie je § 33b ods. 4 OZ.

nejšia a na rozdiel od druhej koncepcie je v tomto prípade dobrá viera vylúčená v prípade akejkolvek (nielen hrubej) nedbanlivosti. V dobrej viere teda nebude ten, kto o určitej skutočnosti vedel, ale ani ten, kto o danej skutočnosti nevedel, ale o nej mal alebo mohol vedieť.⁵⁶ Tieto koncepcie sa v právnych predpisoch používajú rôzne a niekedy dochádza k ich zmenám v danom ustanovení.⁵⁷

Definičnými znakmi subjektívnej dobrej viery je subjektívne chybné presvedčenie konajúcej osoby o existencii alebo neexistencii práva, právneho stavu alebo skutkového stavu a zároveň objektívna ospravedlniteľnosť takéhoto chybného presvedčenia. Chybné presvedčenie konajúcej osoby je subjektívnym kritériom, ktoré sa vyskytuje iba v psychickej sfére tejto osoby, a preto ho nie je možné skúmať, poznať alebo dokazovať priamo, ale len prostredníctvom vonkajších objektívnych skutočností nasvedčujúcich existencii alebo neexistencii tohto subjektívneho presvedčenia. Objektívnym kritériom, ktoré slúži na preukázanie existencie subjektívneho presvedčenia, je ospravedlniteľnosť takéhoto presvedčenia.⁵⁸ Objektívne kritérium síce nie vždy umožní preukázať skutočné subjektívne presvedčenie osoby, ale umožní ho objektivizovať a určiť, či táto osoba objektívne mohla byť v dobrej viere. Posudzuje sa teda, či by priemerná osoba v rovnakom postavení vzhľadom na objektívne okolnosti mohla mať toto subjektívne presvedčenie. Subjektívna dobrá viera sa posudzuje objektívne, ak je vyjadrená pojmom dobromyseľnosti (v českom znení OZ priamo pojmom dobrej viery), alebo ako druhá alebo tretia koncepcia subjektívnej dobrej viery (hrubá nedbanlivosť alebo akákoľvek nedbanlivosť). Výnimkou zo zásady objektívneho posudzovania dobrej viery je však prvá, krajne subjektivistická koncepcia dobrej viery, ktorá takéto objektívne hodnotenie nepripúšťa.⁵⁹

Subjektívna dobrá viera v kontexte oprávnenosti držby a vydržania

Najširší priestor na analýzu uplatňovania a posudzovania kategórie dobrej viery v psychickom zmysle v slovenskom a českom práve poskytuje otázka oprávnenosti držby v súvislosti s vydržaním. Najvyšší súd ČR⁶⁰ charakterizoval dobrú vieru v tomto psychickom zmysle ako „presvedčenie nadobúdateľa, že nekoná bezpráve, keď si napr. prisvojuje určitú vec“, resp. ako „psychický stav“, „vnútorné presvedčenie subjektu, ktoré samo osebe nemôže byť predmetom dokazovania.“ Podľa Najvyššieho súdu ČR môžu však byť predmetom dokazovania „skutočnosti vonkajšieho sveta, prostredníctvom ktorých sa vnútorné presvedčenie prejavuje navonok, teda okolnosti, z ktorých možno vyvodíť presvedčenie nadobúdateľa o dobrej viere, že mu vec patrí.“⁶¹ Spáčil však dodáva, že pri vydržaní nestačí negatívne presvedčenie držiteľa, že nespôsobuje bezprávie, ale vyžaduje sa pozitívne presvedčenie, že mu vec alebo právo patrí.⁶²

Posúdenie dobrej viery držiteľa nie je skutkovou, ale právnou otázkou.⁶³ Dobrá viera zaniká v okamihu, keď sa držiteľ oboznámil so skutočnosťami, ktoré objektívne museli vyvolať pochybnosť o tom, že mu vec oprávnene patrí.⁶⁴ Nie je pritom rozhodujúce, akým spôsobom sa držiteľ s takýmito skutočnosťami oboznámil; podstatné je, že sú takého charakteru, aby boli schopné (pri postupe s obvyklou mierou opatrnosti) u každého vyvolať pochybnosti o vlastníctve veci. Ak sa držiteľ veci oboznámil počas súdneho konania so skutočnosťami, ktoré objektívne museli vyvolať pochybnosti o tom, že mu vec patrí, zaniká jeho dobrá viera bez ohľadu na to, že výrokom rozhodnutia súdu otázka dobrej viery nebola riešená.⁶⁵ Oprávnený držiteľ veci nemôže tiež byť naďalej v dobrej viere, ak mu vlastník veci vážne urobeným prejavom vôle oznámi, že vec nepatrí držiteľovi, ale jemu, a uvedie k tomu možné dôvody.⁶⁶ Z hľadiska sponchybnosti dobrej viery držiteľa nie je podstatné, či vlastník veci informujúci „domnelého vlastníka“ o skutočnom (práv-

56 Tégl, P., op. cit. sub 10, s. 186.

57 Napríklad ustanovenie § 446 českého Obchodného zákonníka, ktoré pôvodne zakotvovalo prvú koncepciu (rovnako ako platné znenie slovenského Obchodného zákonníka), bolo zmenené tak, že v súčasnosti zakotvuje tretiu (najprísnejšiu) koncepciu subjektívnej dobrej viery.

58 Tégl, P., op. cit. sub 10, s. 186.

59 Id., s. 187.

60 Zo záverov občianskoprávného kolégia Najvyššieho súdu Českej socialistickej republiky k rozhodovaniu súdov a štátnych notárstiev v ČSR s použitím ustanovení občianskeho zákonníka, zákona o rodine, občianskeho súdneho poriadku a notárskeho poriadku, novelizovaných zákonmi č. 131/1982 Zb., č. 132/1982 Zb., č. 133/1982 a č. 134/1982 Zb., z 29. 12. 1984, sp. zn. Čpj 51/84. In Sbíрка soudních rozhodnutí a stanovisek, 1986, č. 9 – 10, č. j. 45/1986.

61 Ibid.

62 Spáčil, J., in Jehlička, O. – Švestka, J. – Škárová, M., a kol.: **Občanský zákoník. Komentář. 9. vydání.** Praha: C. H. Beck, 2004, s. 454.

63 Rozsudok Najvyššieho súdu ČR z 20. 3. 2003, sp. zn. 22 Cdo 1426/2002. In Soubor civilních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu, 2004, č. 25, č. j. C 1816.

64 Rozsudok Najvyššieho súdu ČR z 9. 11. 2000, sp. zn. 22 Cdo 1253/99. In Soudní rozhledy, 2001, č. 5, s. 152.

65 Rozsudok Najvyššieho súdu ČR z 28. 5. 2003, sp. zn. 22 Cdo 145/2003. In Soubor civilních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu, 2004, č. 26, č. j. C 1966.

66 Rozsudok Najvyššieho súdu ČR z 29. 11. 2004, sp. zn. 22 Cdo 1568/2004. In Soudní rozhledy, 2005, č. 8, s. 292.

nom) vlastníctve veci svoje tvrdenia súčasne (alebo neskôr počas vydržacej doby) preukáže alebo nepreukáže; postačuje, že jeho ingerencia vo veci je spôsobilá vyvolať u dovtedy oprávneného držiteľa pochybnosti o vlastníctve spornej veci (jej časti).⁶⁷ Z hľadiska zániku oprávnenej držby veci tiež nie je významné, že sa držiteľ dozvedel skutočnosti vyvracajúcej oprávnenosť jeho držby od užívateľa veci a nie od jej vlastníka.⁶⁸

Pokiaľ ide o subjektívnu a objektívnu stránku posudzovania dobrej viery pri vydržaní, Najvyšší súd SR judikoval: „Či držiteľ veci je dobromyseľný, treba hodnotiť vždy objektívne. Nestačí jeho subjektívne presvedčenie, že mu vec patrí. Rozhodujúce pritom je, či držiteľ pri normálnej opatrnosti, ktorú možno so zreteľom na okolnosti konkrétneho prípadu na každom subjekte rozumne požadovať, mal, mohol mať alebo nemal, prípadne nemohol mať pochybnosti o tom, že mu vec patrí.“⁶⁹ Subjektívne (osobné) presvedčenie osoby teda ešte nezakladá dobrú vieru, ktorá sa posudzuje objektívne (ako objektívna vedomosť alebo nevedomosť).⁷⁰

Podmienkou oprávnenej držby a vydržania vlastníckeho práva je, že držiteľ sa omylom domnieva, že je vlastníkom držanej veci a že jeho omyl je ospravedlniteľný.⁷¹ Pri posudzovaní ospravedlniteľnosti omylu držiteľa sa tiež vychádza z objektívnych hľadísk; preto neskúsenosť držiteľa, resp. nižšia úroveň vzdelania, ktoré dosiahol, nie sú významné.⁷² Ospravedlniteľný omyl je taký omyl, ku ktorému došlo napriek tomu, že držiteľ postupoval s obvyklou mierou opatrnosti, ktorú možno so zreteľom na všetky okolnosti konkrétneho prípadu od každého požadovať.⁷³ Držba však nie je oprávnená, ak držiteľ síce postupoval s obvyklou opatrnosťou, ale preukáže sa, že o vade musel vedieť. Ak omyl presahuje rámec obvyklého posudzovania veci, nie je ospravedlniteľný. Držiteľ, ktorý drží vec na základe takého omylu, môže byť síce v dobrej viere, ale nie „so zreteľom na všetky okolnosti“, a preto nemôže byť ospravedlniteľným držiteľom. Ospravedlniteľný omyl môže byť skutkový omyl a vý-

nimočne aj právny omyl. Právny omyl spočíva v neznalosti alebo neúplnej znalosti právnych predpisov a následného nesprávneho posúdenia právnych následkov právnych skutočností. Právny omyl je ospravedlniteľný iba výnimočne, napríklad ak ustanovenie zákona je objektívne nejasné.⁷⁴

Dobrá viera držiteľa sa musí vzťahovať na všetky právne skutočnosti, ktoré majú za následok nadobudnutie veci alebo práva, ktoré je predmetom držby, teda aj na existenciu písomnej zmluvy o prevode nehnuteľnosti. Pokiaľ sa niekto uchopí držby nehnuteľnosti na základe ústnej zmluvy o jej prevode, nemôže byť vzhľadom na všetky okolnosti v dobrej viere, že je vlastníkom veci, a to ani v prípade, že je presvedčený, že takáto zmluva k nadobudnutiu vlastníctva k nehnuteľnosti postačuje. Držba nehnuteľnosti, ktorá sa o takúto zmluvu opiera, nemôže viesť k vydržaniu.⁷⁵ Hoci sa tento názor kritizuje ako príliš prísny, vychádza zo všeobecného pravidla o ospravedlniteľnosti, resp. neospravedlniteľnosti právneho omylu.⁷⁶

Pokiaľ ide o ospravedlniteľné skutkové omyly, do úvahy prichádza napríklad skutkový omyl držiteľa nehnuteľnosti, ktorý zakladá jeho dobrú vieru danú so zreteľom na všetky okolnosti veci, o tom, že je vlastníkom nehnuteľnosti, a spočíva v tom, že ako obdarovaný sa spoliehal na ubezpečenie či vyhlásenie blízkej osoby – darcu, že zabezpečí splnenie ďalších náležitostí potrebných na to, aby uzatvorená darovacia zmluva nadobudla účinnosť.⁷⁷ Tiež nie je vylúčená oprávnená držba „contra tabulas“, teda oprávnená držba nehnuteľnosti, ktorá je podľa zápisu v katastri nehnuteľností vo vlastníctve inej osoby než držiteľa. Najvyšší súd ČR⁷⁸ totiž judikoval, že pri posudzovaní otázky, či v danom prípade boli splnené podmienky oprávnenej držby vedúce k vydržaniu, nemožno vychádzať len zo skutočnosti, že stav vzniknutý v dôsledku uchopenia držby nebol v súlade s údajmi uvedenými v pozemkovej knihe, prípadne v inej verejnej knihe, o ktorých sa držiteľ nepresvedčil; treba brať do úvahy všetky okolnosti, za ktorých bola držba uchopená.

67 Rozsudok Najvyššieho súdu ČR z 29. 3. 2006, sp. zn. 22 Cdo 1659/2005. In Soudní rozhledy, 2006, č. 11, s. 432.

68 Uznesenie Najvyššieho súdu ČR z 17. 10. 2006, sp. zn. 22 Cdo 131/2006. In Soubor civilních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu, 2007, č. 5, č. j. C 4614.

69 Rozsudok Najvyššieho súdu SR z 27. 8. 1987, sp. zn. 2 Cz 57/87. In Výber judikatúry 1987.

70 Porov. rozsudok Najvyššieho súdu ČR z 9. 11. 2000, sp. zn. 22 Cdo 1253/99, cit. sub 64.

71 Rozsudok Najvyššieho súdu ČR z 27. 6. 2007, sp. zn. 22 Cdo 1462/2006. In Soubor civilních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu, 2008, č. 6, č. j. C 5216.

72 Rozsudok Najvyššieho súdu ČR z 29. 6. 2007, sp. zn. 22 Cdo 1330/2006. In Soudní rozhledy, 2008, č. 3, s. 99.

73 Rozsudok Najvyššieho súdu ČR z 11. 7. 2002, sp. zn. 22 Cdo 2190/2000. In Soubor civilních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu, 2002, č. 18, č. j. C 1304.

74 Spáčil, J., in Jehlička, O. – Švestka, J. – Škárová, M., a kol., op. cit., s. 454.

75 Uznesenie Najvyššieho súdu ČR z 2. 2. 2001, sp. zn. 22 Cdo 61/2001. In Soubor civilních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu, 2001, č. 2, č. j. C 158. To isté platí aj v prípade vydržania práva zodpovedajúcemu vecnému bremenu bez písomnej zmluvy – pozri rozsudok Najvyššieho súdu ČR z 18. 2. 1999, sp. zn. 2 Cdon 431/96. In Výběr judikatury 1999. Pozri aj rozsudok Najvyššieho súdu ČR z 27. 5. 2002, sp. zn. 22 Cdo 721/2002. In Ad Notam, 2003, č. 1, s. 18.

76 Spáčil, J., in Jehlička, O. – Švestka, J. – Škárová, M., a kol., op. cit., s. 455.

77 Rozsudok Najvyššieho súdu ČR z 31. 1. 2007, sp. zn. 22 Cdo 1542/2006. In Soubor civilních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu, 2008, č. 6, č. j. C 4798.

78 Rozsudok Najvyššieho súdu ČR z 17. 11. 1999, sp. zn. 22 Cdo 837/98. In Právní rozhledy, 2000, č. 2, s. 68.

Tvrdenie držiteľa o tom, že mu vec patrí a že s ňou nakladal ako s vlastnou, musí byť podložené konkrétnymi okolnosťami, z ktorých možno usúdiť, že toto presvedčenie držiteľa bolo po celú vydržiaciu dobu dôvodné. Okolnosťami, ktoré môžu nasvedčovať záveru o existencii dobrej viery, sú spravidla okolnosti týkajúce sa právneho dôvodu nadobudnutia práva, ktoré svedčia o poctivosti nadobudnutia.⁷⁹ Dobrá viera oprávneného držiteľa, ktorá je daná so zreteľom na všetky okolnosti veci, sa teda musí vzťahovať aj na titul, na základe ktorého mohlo držiteľovi vzniknúť vlastnícke právo. To však neznamená, že taký titul musí existovať; postačí, že držiteľ je so zreteľom na všetky okolnosti v dobrej viere, že takýto titul existuje.⁸⁰ Na to, aby bola držba oprávnená, sa teda nevyžaduje žiadny titul, ale držiteľ musí byť v dobrej viere o tom, že takýto titul, ktorý podľa platného práva má za následok prevod vlastníctva, existuje.⁸¹ Oprávnená držba sa teda nemusí nevyhnutne opierať o existujúci právny dôvod; postačí, aby tu bol domnený právny dôvod (titulus putativus), teda ide o to, aby držiteľ bol so zreteľom na všetky okolnosti v dobrej viere, že mu taký právny titul prináleží.⁸²

Objektívna dobrá viera

V platnom českom znení OZ sa pojem „dobrá viera“ vyskytuje nielen vo význame psychickej kategórie, ale v dôsledku transpozície komunitárnych smerníc aj vo význame mravnej kategórie (v zmysle ekvity). Ustanovenie § 53 ods. 3 českého OZ *in fine* vyžaduje, aby pri uzatváraní spotrebiteľských zmlúv na diaľku boli informácie, ktoré sú podľa zákona potrebné na jej uzatvorenie, poskytnuté určitým a zrozumiteľným spôsobom s prihliadnutím na zásady dobrej viery a na ochranu osôb, najmä maloletých alebo spotrebiteľov. Požiadavka dodržania zásad dobrej viery vyplýva z článku 4 ods. 2 smernice Európskeho Parlamentu a Rady č. 97/7/ES z 20. mája 1997 o ochrane spotrebiteľa vzhľadom na zmluvy na diaľku.⁸³

Pokiaľ ide o výklad pojmu „zásady dobrej viery“ v citovanom ustanovení českého Občianskeho zákonníka, je potrebné poznamenať, že v citovanom ustanovení smernice sa vyžaduje, aby boli predmetné informácie poskytnuté „s primeraným zreteľom predovšetkým na zásady dobrej viery v obchodných transakciách“. Z tohto hľadiska je použitie pojmu „zásady dobrej viery“ v citovanom ustanovení českého Občianskeho zákonníka bez dodatku „v obchodných transakciách“ neúplné a vyvoláva pochybnosti o tom, čo vlastne tieto zásady dobrej viery sú.

Je však zrejmé, že tento pojem nemožno vykladať v zmysle dobrej viery ako psychickej kategórie (ospravedliteľnej nevedomosti), čo vyplýva aj z porovnania rôznych znení predmetného ustanovenia smernice.⁸⁴ V niektorých z nich je pojem „zásady dobrej viery“ preložený ako zásady poctivosti (*eerlijkheid, Lauterkeit, loyauté, lealté?*) či dobrých mravov (*god sed*), a to vždy v kontexte obchodných vzťahov. Z toho vyplýva, že „zásady dobrej viery“ v tomto kontexte možno interpretovať len ako zásady dobrej viery v objektívnom zmysle, teda mravné (morálne) zásady – v našom ponímaní dobrej mravy a presnejšie, vychádzajúc zo znenia smernice, zásady poctivého obchodného styku.⁸⁵

Rovnaký pojem „zásady dobrej viery v obchodných transakciách“, ktorý sa vyskytuje aj v článku 3 ods. 2 smernice Európskeho parlamentu a Rady č. 2002/65/ES z 23. septembra 2002 o poskytovaní finančných služieb spotrebiteľom na diaľku a o zmene a doplnení smernice Rady 90/619/EHS a smerníc 97/7/ES a 98/27/ES,⁸⁶ bol do ustanovenia § 4 ods. 2 zákona č. 266/2005 Z. z. o ochrane spotrebiteľa pri finančných službách na diaľku a o zmene a doplnení niektorých zákonov transponovaný ako „zásady dobrých mravov a zásady poctivého obchodného styku“, čo nepochybne vernejšie vystihuje podstatu tohto pojmu v našom ponímaní. Je však otáznne, či na vystihnutie pojmu „zásady dobrej viery v obchodných transakciách“ nepostačuje a nie je vhodnejšie označenie „zásady poctivého obchodného styku“.

79 Uznesenie Najvyššieho súdu ČR zo 14. 6. 2001, sp. zn. 22 Cdo 508/2001. In Soubor civilních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu, 2001, č. 7, č. j. C 573.

80 Rozsudok Najvyššieho súdu ČR z 27. 2. 2002, sp. zn. 22 Cdo 1398/2000. In Soubor civilních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu, 2002, č. 15, č. j. C 1067. Pozri aj rozsudok Najvyššieho súdu ČR z 28. 4. 1997, sp. zn. 2 Cdon 1178/96. In Právní rozhledy, 1997, č. 11, s. 587.

81 Spáčil, J., in Jehlička, O. – Švestka, J. – Škárová, M., a kol., op. cit., s. 455.

82 Rozsudok Najvyššieho súdu ČR z 24. 2. 2000, sp. zn. 22 Cdo 417/98. In Soudní rozhledy, 2001, č. 8, s. 270.

83 Ú. v. ES L 144, 4. 6. 1997, s. 19.

84 V systéme EUR-LEX (eur-lex.europa.eu) v **českej verzii** „s náležitým ohledem zejména na zásady dobré víry v obchodních jednáních“, v anglickej „with due regard, in particular, to the principles of good faith in commercial transactions“, vo francúzskej „dans le respect, notamment, des principes de loyauté en matière de transactions commerciales“, v nemeckej „[dabei sind] insbesondere die Grundsätze der Lauterkeit bei Handelsgeschäften [...] zu beachten“, v španielskej „[deberá respetar], en particular, los principios de buena fe en materia de transacciones comerciales“, v talianskej „[osservando] in particolare i principi di lealtà in materia di transazioni commerciali“, v holandskej „met inachtneming van met name de beginselen van eerlijkheid bij commerciële transacties“, vo švédskej verzii „under särskilt hänsynstagande till principerna om god sed i affärstransaktioner“.

85 Porov. Selucká, M., in Eliáš, K., a kol.: **Občanský zákoník. Velký akademický komentář. 1. svazek. § 1 – 487.**

Praha: Linde, 2008, s. 335.

86 Ú. v. ES L 271, 9. 10. 2002, s. 16.

Ďalším prípadom zakotvenia kategórie dobrej viery vo význame, ktorý nezodpovedá subjektívnej koncepcii dobrej viery, je ustanovenie § 56 ods. 1 českého Občianskeho zákonníka, ktoré ustanovuje, že spotrebiteľské zmluvy nesmú obsahovať podmienky, ktoré v rozpore s požiadavkou dobrej viery znamenajú na ujmu spotrebiteľa značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach strán. Je veľmi zaujímavé oboznámiť sa s kritickým názorom, že zákonodarca začlenil do § 56 ods. 1 českého OZ nepresný pojem „dobrej viery“ prevzatý z prekladu smernice.⁸⁷ Podľa autora tohto názoru tento termín je v českom právnom poriadku spojený s „oprávnenosťou držby“ a má teda odlišný význam než v komunitárnom práve. Ekvivalentom pojmu „dobrá viera“ je v tomto prípade v českom právnom poriadku „súlad s dobrými mravmi“ v zmysle § 3 OZ a v tomto zmysle treba

„ Niektoré ustanovenia slovenských právnych predpisov zakotvujú pojem *dobrá viera*, ktorý zjavne nezodpovedá tradičnému chápaniu dobrej viery ako subjektívnej (psychickej) kategórie... “

ustanovenie § 56 ods. 1 českého OZ aj vykladať.⁸⁸ Táto kritika použitia pojmu „dobrá viera“ v zmysle mravnej kategórie ako pojmovo nesprávneho svedčí to o tom, že našej právnej praxi sa táto koncepcia dobrej viery javí ako cudzia. Vecne je však tento názor správny. Pojem „dobrá viera“ v citovanom ustanovení vymedzujúcom neprípustné podmienky v spotrebiteľských zmluvách skutočne nemožno vykladať v zmysle v našom právnom prostredí zaužívanej subjektívnej (psychickej) koncepcie dobrej viery, ale ako objektívnu mravnú kategóriu, ktorá sa najviac blíži nášmu pojmu „dob-

ré mravy“. Citované ustanovenie českého Občianskeho zákonníka vychádza z definície nekalých podmienok v spotrebiteľských zmluvách uvedenej v článku 3 ods. 1 smernice Rady č. 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o neprimeraných podmienkach v spotrebiteľských zmluvách.⁸⁹ Podľa tohto ustanovenia zmluvná podmienka, ktorá nebola individuálne dojednaná, sa považuje za neprimeranú, ak v rozpore s požiadavkou dobrej viery spôsobí značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach vyplývajúcich zo zmluvy v neprospech spotrebiteľa. Uvedená požiadavka dobrej viery je teda požiadavkou mravnou, ktorá vyžaduje dodržiavanie určitých morálnych pravidiel (dobrých mravov). Treba poukázať na to, že na rozdiel od českého zákonodarcu, ktorý sa rozhodol prevziať túto „cudziu“ koncepciu do znenia českého Občianskeho zákonníka, slovenský zákonodarca tento pojem nielenže nezačlenil do definície neprijateľných podmienok v slovenskom Občianskom zákonníku, ale ho ani ničím nenahradil, a teda v legálnej definícii absentuje. Neprijateľné podmienky v spotrebiteľských zmluvách sú totiž v ustanovení § 53 ods. 1 slovenského Občianskeho zákonníka vymedzené ako ustanovenia spotrebiteľských zmlúv, ktoré spôsobujú značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach zmluvných strán v neprospech spotrebiteľa, bez odkazu na rozpor takejto značnej nerovnováhy s dobrou vierou (v objektívnom zmysle) alebo s dobrými mravmi. Takýto rozpor je pritom jedným zo základných znakov neprijateľných (nekalých) podmienok podľa citovanej definície obsiahnutej v uvedenej smernici. Z tohto hľadiska možno konštatovať, že slovenský Občiansky zákonník vlastne zakotvuje vyššiu úroveň ochrany spotrebiteľa pred neprijateľnými podmienkami v spotrebiteľských zmluvách ako smernica, pretože nevyžaduje, aby bola značná nerovnováha v právach a povinnostiach zmluvných strán v rozpore s (objektívnou) dobrou vierou, resp. dobrými mravmi.

Rovnaké problémy s výkladom kategórie dobrej viery v kontexte noriem „importovaných“ z komunitárnych smerníc ako v českom právnom poriadku sa, prirodzene, vyskytujú aj v slovenskom právnom poriadku. Niektoré ustanovenia slovenských právnych predpisov totiž zakotvujú pojem *dobrá viera*, ktorý zjavne nezodpovedá tradičnému chápa-

87 Veselý, J., in Jehlička, O. – Švestka, J. – Škárová, M., a kol., op. cit., s. 339.

88 Ibid. Rovnako Selucká, M., in Eliáš, K., a kol., op. cit., s. 382.

89 Ú. v. ES L 95, 21. 4. 1993, s. 29. Podľa prekladov v systéme EUR-LEX (eur-lex.europa.eu) sa tieto podmienky nazývajú **v anglickej verzii** smernice *unfair terms*, **vo francúzskej** *clauses abusives*, **v nemeckej** *mißbräuchliche Klauseln*, **v španielskej** *cláusulas abusivas*, **v talianskej** *clausole abusive*, **v holandskej** *oneerlijke bedingen*, **vo švédskej** *oskäliga villkor*. V slovenčine a češtine sa na označenie týchto podmienok používajú až štyri rôzne adjektíva – slovenská verzia smernice v systéme EUR-LEX používa pojem *nekalé podmienky* a česká verzia smernice v tomto systéme pojem *nepřiměřené podmínky*. Slovenský zákonodarca pri transpozícii smernice do slovenského Občianskeho zákonníka použil pojem *neprijateľné podmienky* a český zákonodarca sa rozhodol pre začlenenie pojmu *nepřipustná ujednání* do českého Občianskeho zákonníka. Nemožno kategoricky povedať, ktorý pojem je správny, pretože každý z nich akcentuje iný aspekt týchto podmienok v spotrebiteľských zmluvách – pojem *neprimeraný* zvyrazňuje nevyváženosť postavenia zmluvných strán (podobne ako *oskäliga villkor*), pojem *nekalý* zvyrazňuje ich obsahový rozpor s dobrými mravmi, resp. nespravodlivosť (podobne ako *unfair terms*, *oneerlijke bedingen*, *clauses abusives*, *mißbräuchliche Klauseln*, *cláusulas abusivas* a *clausole abusive*). Pojmy *neprijateľný* a *nepřipustný* vyjadrujú okrem neprimeranosti a nespravodlivosti týchto podmienok najmä skutočnosť, že z hľadiska ochrany spotrebiteľa ako slabšej zmluvnej strany sú v právnych vzťahoch neakceptovateľné a zakázané.

niu dobrej viery ako subjektívnej (psychickej) kategórie spočívajúcej v ospravedlniteľnej nevedomosti o určitej skutočnosti, ale stanovujú morálne (mravné) požiadavky na konanie subjektov, ktoré sa blížia nášmu poňatiu konania v súlade s dobrými mravmi, resp. zásadami poctivého obchodného styku.

Napríklad, podľa ustanovenia § 21 ods. 1 písm. d zákona č. 610/2003 Z. z. o elektronických komunikáciách v platnom znení je Telekomunikačný úrad Slovenskej republiky oprávnený významnému podniku uložiť povinnosť viesť rokovania v dobrej viere s inými podnikmi žiadajúcimi o prístup alebo prepojenie k sieti. Toto ustanovenie má svoj základ v článku 12 ods. 1 písm. b smernice Európskeho parlamentu a Rady č. 2002/19/ES zo 7. marca 2002 o prístupe a prepojení elektronických komunikačných sietí a príslušných zariadení (prístupová smernica).⁹⁰ Povinnosť rokovať v dobrej viere zjavne nezodpovedá psychickej poňatiu dobrej viery a jasne vyjadruje požiadavku konania v súlade s mravnými (morálnymi) požiadavkami, ktoré v tomto prípade spočívajú v poctivom rokovaní s inými podnikmi, resp. v rokovaní, ktoré zodpovedá zásadám poctivého obchodného styku. V tomto zmysle treba citované ustanovenie zákona vykladať aj v slovenskom právnom poriadku; opačný prístup (chápanie dobrej viery ako psychickej kategórie) by bol neudržateľný a zjavne by bol v rozpore so zmyslom tejto smernice.

Ďalším príkladom sú ustanovenia Obchodného zákonníka o povinnosti obchodného zástupcu a zastúpeného konať v dobrej viere. Podľa § 655 ods. 1 Obchodného zákonníka v platnom znení je obchodný zástupca povinný uskutočňovať činnosť podľa § 652 ods. 1 s vynaložením odbornej starostlivosti a v dobrej viere, je povinný dbať na záujmy zastúpeného, konať v súlade s jeho poverením a rozumnými pokynmi zastúpeného a poskytovať zastúpenému potrebné a dostupné informácie. Podľa § 655a ods. 1 Obchodného zákonníka je zastúpený vo vzťahoch s obchodným zástupcom povinný konať poctivo a v dobrej viere.

Podobne sú povinnosti obchodného zástupcu a zastúpeného konať v dobrej viere zakotvené aj § 655 ods. 1 a § 655a ods. 1 českého Obchodného zákonníka v platnom znení. Terminologický rozdiel vo formulácii týchto ustanovení však spočíva najmä v tom, že podľa § 655 ods. 1 českého Obchodného zákonníka je obchodný zástupca povinný uskutočňovať činnosť, na ktorú sa zaviazal, nielen s vynalo-

žením odbornej starostlivosti a v dobrej viere, ale aj poctivo.

Povinnosti obchodného zástupcu a zastúpeného konať poctivo a v dobrej viere vyplývajú z článku 3 ods. 1 a článku 4 ods. 1 smernice Rady č. 86/653/EHS z 18. decembra 1986 o koordinácii právnych predpisov členských štátov týkajúcich sa samostatných obchodných zástupcov.⁹¹ Do slovenského a českého právneho poriadku sa teda táto požiadavka konania v dobrej viere dostala transpozíciou tejto smernice. V prípade obchodného zástupcu aj zastúpeného je táto povinnosť v citovanej smernici formulovaná rovnako; obaja sú povinní konať „poctivo a v dobrej viere“.⁹² Treba poznamenať, že táto rovnaká formulácia by mala byť premietnutá aj do znenia § 655 ods. 1 slovenského Obchodného zákonníka tak, ako ju transponoval český zákonodarca.

Výklad predmetných ustanovení slovenského a českého Obchodného zákonníka v odbornej literatúre vedie k odlišným záverom. Na jednej strane sa možno stretnúť s takou interpretáciou, že dobrá viera je psychickej kategóriou, ktorá vyjadruje presvedčenie obchodného zástupcu, že svojou činnosťou neškodí zastúpenému; „v dobrej viere nebude obchodný zástupca, ktorý vedel alebo vedieť mal, že svojím konaním privodzuje ujmu zastúpenému.“⁹³ Dobrá viera podľa tohto názoru vytvára spolu s odbornou starostlivosťou všeobecný rámec plnenia povinností obchodného zástupcu, pričom odborná starostlivosť, na rozdiel od dobrej viery ako psychickej kategórie, vyjadruje „objektívne kritérium kladené na činnosť podnikateľa (obchodného zástupcu) ako profesionála“.⁹⁴ Tento výklad pojmu dobrá viera platí (obdobne) aj pre povinnosť zastúpeného konať v dobrej viere vo vzťahu k obchodnému zástupcovi.⁹⁵

Vyskytuje sa však aj názor, že pojem „dobrá viera“, ktorý je prevzatý z komunitárnej smernice, v tomto kontexte treba chápať ako „dobrú vieru obchodného zástupcu, že vo svojej činnosti, ku ktorej sa zaviazal, postupuje podľa zásad poctivého obchodného styku a dobrých mravov v obchodnom styku. Ide o vyjadrenie určitého subjektívneho vzťahu konajúceho k jeho činnosti, ale súčasne je potrebné vziať do úvahy, že tento vzťah konajúceho musí vychádzať z nárokov na podnikateľa ako profesionála, ktorý si musí byť vedomý dosahu a dôsledkov svojho konania, aké možno z hľadiska profesionála predpokladať.“⁹⁶ Požiadavka poctivosti obchodného zástupcu podľa tohto názoru na druhej strane znamená, že jeho objektívne posudzované konanie musí zodpovedať zásadám poctivého obchodného styku. Ide tu

90 Ú. v. ES L 108, 24. 4. 2002, s. 7.

91 Ú. v. ES L 382, 31.12.1986, s. 17.

92 Podľa prekladov v systéme EUR-LEX (eur-lex.europa.eu) v slovenskej verzii zodpovedne a dobromyseľne, v českej zodpovedně a v dobré víře, v anglickej dutifully and in good faith, vo francúzskej loyaleme et de bonne foi, v nemeckej (iba) nach den Geboten von Treu und Glauben, v španielskej de forma leal y de buena fe, v talianskej con lealtà e buona fede, v holandskej loyaal en te goeder trouw, vo švédскеj verzii plikttröget och redligt.

93 Patakyová, M., in Patakyová, M., a kol.: **Obchodný zákonník. Komentár. 1. vydanie.** Praha: C. H. Beck, 2006, s. 900.

94 Ibid.

95 Id., s. 901.

96 Tomsa, M., in Štenglová, I. – Plíva, S. – Tomsa, M., a kol.: **Obchodní zákoník. Komentář. 11. vydání.** Praha: C. H. Beck, 2006, s. 1332.

o „vyjadrenie jednej požiadavky na činnosť obchodného zástupcu z rôznych hľadísk, takže sa vyjadrenia tejto povinnosti do istej miery prekrývajú, jej vyslovenie sa zdvojuje.“⁹⁷ Tento výklad pojmu dobrá viera platí (obdobne) aj pre povinnosť zastúpeného konať v dobrej viere vo vzťahu k obchodnému zástupcovi.⁹⁸

Zatiaľ čo prvý prezentovaný výklad vychádza z tradičného chápania dobrej viery ako psychickej kategórie v subjektívnom zmysle, druhý výklad chápe dobrú vieru v tomto kontexte ako mravnú kategóriu, ktorá zodpovedá zásadám poctivého obchodného styku a dobrých mravov v obchodných vzťahoch. Z požiadavky konania v dobrej viere vyplývajúcej z citovanej smernice vyplýva, že druhý prezentovaný názor presnejšie vystihuje podstatu dobrej viery ako mravnej kategórie v tomto kontexte. Je však zaujímavé, že ani tento výklad sa úplne nevzdáľuje od subjektívnej koncepcie dobrej viery a prezentuje ju v podstate ako objektívne posudzovanú subjektívnu kategóriu, pričom koncepciu dobrej viery ako psychickej kategórie na jednej strane a mravnej kategórie na druhej strane nerozlišuje, ale skôr zlučuje.

III. Komparácia vybraných európskych národných právnych úprav

Všeobecná zásada ochrany dobrej viery je v rôznych formách vyjadrená vo všetkých kontinentálnych právnych poriadkoch. Jedným z priekopníkov v oblasti zakotvenia dobrej viery ako základnej zásady práva v 20. storočí bolo Nemecko. Podľa § 242 nemeckého Občianskeho zákonníka (*Bürgerliches Gesetzbuch*, ďalej aj „BGB“) je dlžník povinný plniť v súlade s požiadavkami dobrej viery („*Treu und Glauben*“) s prihliadnutím na zaužívané zvyklosti („*Verkehrssitte*“).

Požiadavky dobrej viery s prihliadnutím na zaužívané zvyklosti sú tiež rozhodujúce pre výklad zmlúv (pozri § 157 BGB). Hoci zrejme ustanovenie § 242 BGB nebolo v tomto liberálnom kódexe pôvodne koncipované ako zákonné

vyjadrenie všeobecnej klauzuly dobrej viery, v priebehu 20. storočia a najmä po druhej svetovej vojne v kontexte ideí sociálnej demokracie toto ustanovenie získalo ústrednú pozíciu v nemeckom súkromnom práve a dnes je „kráľom“ BGB.⁹⁹ Toto ustanovenie má tri funkcie:

- a) doplnenie povinností,
- b) obmedzenie práv a
- c) odpadnutie základu právneho vzťahu (*Wegfall der Geschäftsgrundlage*).¹⁰⁰

Ustanovenie § 242 BGB umožnilo vznik zastrešujúcej zásady dobrej viery, ktorá sa konkretizuje v ďalších osobitných ustanoveniach BGB. Dobrá viera má teda postavenie zastrešujúcej zásady, ktorú možno aplikovať v nových situáciách. Doktrína a judikatúra sa však zhodujú v tom, že ustanovenie § 242 BGB nemá byť základom tzv. „justície primeranosti“ (*Billigkeitsjustiz*), t. j. súdy ním nemajú nahrádzať účinky stanovené zákonom alebo zmluvou tým, čo považujú v konkrétnom prípade za primerané a spravodlivé. Napriek tomu možno zásadu dobrej viery v nemeckom práve považovať za zastrešujúcu zásadu.¹⁰¹

Rovnako významné, či dokonca ešte významnejšie miesto ako nemecký BGB priznáva dobrej viere holandský Občiansky zákonník (*Burgerlijk Wetboek*, ďalej aj „BW“). Článok 6:2 ods. 1 BW ustanovuje, že veriteľ a dlžník sú povinní správať sa voči sebe v súlade s požiadavkou dobrej viery (*redelijkheid en billijkheid*). Podľa ods. 2 citovaného článku pravidlo platné v ich vzťahu na základe zákona, obyčaje alebo právneho úkonu sa nepoužije, pokiaľ by to za daných okolností bolo z hľadiska požiadaviek dobrej viery neprijateľné.¹⁰² Toto ustanovenie je významné aj tým, že umožňuje súdu vylúčiť účinky zákona alebo zmluvy, pokiaľ by boli v rozpore s požiadavkami dobrej viery. To znamená, že v holandskom súkromnom práve má dobrá viera nielen interpretačnú a doplňujúcu funkciu (*aanvullende werking*), ale aj mimoriadne dôležitú derogačnú a reštriktívnu, resp. obmedzujúcu funkciu (*beperkende werking*).¹⁰³

Švajčiarske právo tiež zakotvuje všeobecnú povinnosť konať v dobrej viere. Podľa článku 2 B ods. 1 švajčiarskeho Zivlgesetzbuch je každý pri výkone svojich práv a pri plnení svojich povinností povinný konať podľa dobrej viery (*nach Treu und Glauben*).

97 Ibid.

98 Id., s. 1333.

99 Lando, O.: **Is Good Faith an Over-Arching General Clause in the Principles of European Contract Law?**

In *European Review of Private Law*, 2007, č. 6, s. 844 a nasl.

100 Hesselink, M. W., op. cit. sub 2, s. 475 – 476, a pramene tam citované.

101 Lando, O., op. cit., s. 845. Bližšie k významu dobrej viery v nemeckom práve pozri napríklad Schlechtriem, P.: **Good Faith in German Law and in International Uniform Laws**. Saggi, conferenze e seminari, no. 24. Roma : Centro di studi e ricerche di diritto comparato e straniero, 1997.

102 Rovnaké pravidlo osobitne pre zmluvy zakotvuje článok 6:248 BW.

103 Hartkamp, A. S.: **Judicial Discretion under the New Civil Code of the Netherlands**. Saggi, conferenze e seminari, no. 2.

Roma : Centro di studi e ricerche di diritto comparato e straniero, 1992, s. 7 a nasl. Bližšie k obmedzujúcej funkcii dobrej viery v kontexte aplikácie európskeho práva pozri Snijders, W.: **De beperkende werking van redelijkheid en billijkheid: de Europese dimensie**. In Hartkamp, A. S. – Sieburgh, C. H. – Keus, L. A. D. (eds.): **De invloed van het Europese recht op het Nederlandse privaatrecht**. Deventer : Kluwer, 2007, s. 451 a nasl.

V rakúskom práve je kategória dobrej viery zakotvená ako výkladové pravidlo v ust. § 914 rakúskeho *Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch* (ďalej aj „ABGB“), podľa ktorého sa pri výklade zmlúv nemá vychádzať len z doslovného zmyslu pojmu, ale má sa skúmať aj úmysel strán a zmluva sa má chápať tak, ako to zodpovedá zvyklosti poctivého styku, resp. zvyklostiam poctivých vzťahov (*Übung des redlichen Verkehrs*). Podľa rakúskeho Najvyššieho súdu (*Oberster Gerichtshof*) tento pojem zodpovedá pojmu „dobrá viera“ (*Treu und Glauben*), ktorou sa riadi všeobecne celé občianske právo.¹⁰⁴ Výklad zmluvy v zmysle citovaného ustanovenia v súlade so zásadami dobrej viery môže viesť aj k zrušeniu zmluvy, ak by striktné dodržanie zmluvy bolo v rozpore s týmito zásadami.¹⁰⁵ Aj v rakúskom práve teda možno hovoriť o zakotvení všeobecnej povinnosti konať v dobrej viere.

Vo francúzskom a belgickom *Code civil* článok 1134 ods. 3 zakotvuje zásadu plnenia zmlúv v dobrej viere (*bonne foi*). Článok 1135 *Code civil* ustanovuje, že zo zmlúv nevyplývajú len záväzky, ktoré sú v nich vyjadrené, ale aj všetky dôsledky, ktoré pre záväzok vyplývajú z ekvity, zvyklostí alebo zo zákona. Zatiaľ čo francúzske súdy dlho neboli ochotné aplikovať ustanovenie článku 1134 ods. 3 *Code civil* ako všeobecnú zásadu dobrej viery, pretože sa prikláňali k väčšiemu významu autonómie strán, v belgickom práve nadobudla táto zásada širšie uplatnenie.¹⁰⁶ V ostatných desaťročiach však túto zásadu širšie uplatňujú aj francúzske súdy.¹⁰⁷ V belgickom práve sa rozoznávajú tri funkcie dobrej viery: interpretačná funkcia (*fonction interprétative*), doplnujúca funkcia (*fonction complétive*) a obmedzujúca, limitujúca alebo zmierňujúca funkcia (*fonction restrictive, limitative, modératrice*). Niekedy sa rozoznáva aj štvrtá funkcia, ktorá pripúšťa zmenu obsahu zmluvy za určitých podmienok, avšak nie je všeobecne akceptovaná.¹⁰⁸

Podľa článku 1375 talianskeho *Codice civile* sa zmluva musí plniť v súlade s dobrou vierou (*secondo buona fede*). Článok 1175 talianskeho *Codice civile* ukladá dlžníkovi a veriteľovi povinnosť správať sa podľa pravidiel poctivosti (*secondo le regole della correttezza*). Dobrú vieru ako interpretačné pravidlo zakotvuje článok 1366 *Codice civile*. Článok 1374 *Codice civile*, podobne ako článok 1135 *Code civil*, ustanovuje, že zo zmluvy stranám nevyplývajú len záväzky, ktoré sú v nej vyjadrené, ale aj všetky dôsledky, ktoré z nej vyplývajú podľa zákona, a ak ich zákon neustanovuje, podľa zvyklostí a ekvity. V talianskej doktríne sa pripisuje dobrej viere jednak doplnujúca funkcia (*funzione integrativa*), ako

aj hodnotiacia funkcia (*funzione valutativa*). Hoci právna doktrína viedla dlho diskusiu o tom, či má mať dobrá viera len hodnotiacu alebo aj doplnujúcu funkciu, v súčasnosti súdy akceptujú obe uvedené funkcie dobrej viery (popri interpretačnej funkcii).¹⁰⁹

Španielsky *Código civil* v čl. 7 ods. 1 ustanovuje, že výkon práv musí zodpovedať požiadavkám dobrej viery (*buena fe*) Čl. 1258 *Código civil*, podobne ako článok 1135 *Code civil* a čl. 1374 *Codice civile*, ustanovuje, že zo zmlúv nevyplývajú len záväzky, ktoré sú výslovne dohodnuté, ale aj všetky dôsledky vyplývajúce z dobrej viery, zvyklostí a zákona.

„... v holandskom súkromnom práve má dobrá viera nielen interpretačnú a doplnujúcu funkciu, ale aj mimoriadne dôležitú derogačnú a reštriktívnu, resp. obmedzujúcu funkciu.“

Vo švédskom práve je dobrá viera vyjadrená ako „*tro och heder*“. Všeobecnou klauzulou dobrej viery je § 33 zákona o zmluvách (*Avtalslagen*), podľa ktorého právny úkon nie je platný, ak vznikol za takých okolností, že by bolo v rozpore s dobrou vierou (*mot tro och heder*) dovolávať sa ho s vedomím týchto okolností, a ten, ktorému bol tento právny úkon určený, musel o týchto okolnostiach vedieť. Toto všeobecné ustanovenie teda odopiera právnu ochranu výkonu práva (dovolať sa právneho úkonu) v rozpore s dobrou vierou, t. j. nepoctivým konaním (*ohederligt förfarande*). Hoci v nórskom a dánskom práve sa dobrá viera v tomto zmysle stotožňuje so „všeobecnou spoločenskou morálkou“ (*den allmänna samhällsmoralen*), a teda do určitej miery s kritériom dobrých mravov, vo švédskej doktríne sa kategória dobrej viery považuje za užší a konkrétnejší pojem ako pojem „všeobecná spoločenská morálka“, ktorý by viedol k veľmi extenzívnemu chápaniu neplatnosti právnych úkonov na základe tohto ustanovenia.¹¹⁰ Kategória dobrej viery sa v tejto súvislosti uplatňuje reštriktívne.¹¹¹

104 OGH, 17.03.1978, 1 Ob 558/78 (ris.bka.gv.at).

105 OGH, 14.12.1979, 1 Ob 779/79 (ris.bka.gv.at).

106 Lando, O., op. cit., s. 847.

107 Zimmermann, R. – Whittaker, S. (eds.): **Good Faith in European Contract Law**. Cambridge : Cambridge University Press, 2000, s. 32 a nasl. Pozri aj Tallon, D.: **Le concept de bonne foi en droit français du contrat**. Saggi, conferenze e seminari, no. 15. Roma : Centro di studi e ricerche di diritto comparato e straniero, 1994.

108 Hesselink, M. W., op. cit. sub 2, s. 477.

109 Id., s. 476.

110 Adlercreutz, A.: **Avtalsrätt I. Nionde upplagan**. Lund : Juristförlaget i Lund, 1989, s. 257.

111 Id., s. 260 – 261.

V anglickom práve dobrá viera nemá postavenie zastrešujúcej zásady, hoci je vyjadrená v konkrétnych ustanoveniach právnych predpisov a v judikatúre. Je to kategória, ktorá bola importovaná do anglického práva z komunitárnych smerníc. V predpisoch transponujúcich tieto smernice do anglického práva sú požiadavky dobrej viery vyjadrené ako „poctivosť a rozumnosť“ (*fairness and reasonableness*), prípadne výslovne ako „dobrá viera“ (*good faith*).¹¹²

Anglická judikatúra a doktrína tradične nie je uplatňovaniu kategórie dobrej viery príliš naklonená a uprednostňuje predvídateľnosť práva pred absolútnou spravodlivosťou. Inak povedané, lepšie je také uplatňovanie práva, ktoré je síce prísne, ale jeho výsledok je predvídateľný, čo je mimoriadne dôležité najmä v obchodných vzťahoch. Práve predvídateľnosť anglického práva sa považuje za dôvod, pre ktorý podnikatelia z celého sveta uskutočňujú svoje obchody podľa anglického práva, resp. volia si právomoc anglických súdov. Abstraktné kategórie dobrej viery, poctivosti a slušnosti by mohli túto predvídateľnosť práva do veľkej miery narušiť.¹¹³

„ V anglickom práve dobrá viera nemá postavenie zastrešujúcej zásady, hoci je vyjadrená v konkrétnych ustanoveniach právnych predpisov a v judikatúre. “

Dobrá viera v kontinentálnom zmysle objektívnej kategórie je teda anglickému právu cudzia. Teubner ju výstižne charakterizuje ako „právny iritant“. ¹¹⁴ Podľa neho nemožno považovať tento inštitút za „právny transplantát“, ktorý cudzie prostredie buď prijme, alebo neprijme, ale za „právny iritant“, ktorý sa v tomto prostredí neudomáči, ale „irituje“ jeho „záväzné usporiadanie“, naruša jeho štruktúru a vedie

k vývoju, v ktorom sa modifikuje nielen význam „právneho iritantu“, ale aj právny systém, na ktorý vplýva.¹¹⁵ Teubner uvádza, že za súčasných podmienok je nepredstaviteľné, aby mala dobrá viera v britskom práve rovnaké postavenie ako napríklad koncepcia „*Treu und Glauben*“ v nemeckom práve, ktorá sa vyvinula „v pomerne špecifickej historickej a kultúrnej konštelácii“. ¹¹⁶ Nie je reálne, aby aplikácia dobrej viery v britskom práve bola založená na dogmatických konštrukciách, teóriách a systematizácii ako v nemeckom práve. Britské právo má tendenciu k vytvoreniu súdnej doktríny dobrej viery skôr „situačného“ charakteru. Aplikácia dobrej viery môže mať teda v britskom práve skôr podobu formulácie konkrétnych pravidiel v konkrétnych prípadoch, resp. typických právnych vzťahoch. Takto formulované princípy však nebudú transformované do systematických doktrín, ale budú sa objavovať skôr ako „voľne organizované argumenty ad hoc, ktoré nepopierajú svoj politicko-etický pôvod“. ¹¹⁷ Dobrá viera v britskom práve najmä vzhľadom na odlišnú „ekonomickú kultúru“, resp. odlišné „produkčné režimy“ vytvárajúce inštitucionálny rámec ekonomických vzťahov, nemôže mať rovnakú podobu ako v právnych systémoch kontinentálneho typu. ¹¹⁸ Kontinentálny produkčný režim, v ktorom sa vyvinula koncepcia „*Treu und Glauben*“, bol charakteristický vysokým stupňom autonómie a súčasne vysokou mierou dôvery v ekonomických vzťahoch s rozsiahlym systémom kooperačných povinností. Pre organizáciu britského ekonomického prostredia je však takýto systém kooperačných väzieb cudzí. ¹¹⁹ V britskom práve dobrá viera môže zohrávať úlohu „kváziústavného obmedzenia dvoch hlavných prvkov produkčného režimu: obmedzenia silných hierarchií súkromného riadenia a obmedzenia určitých expanzionistických tendencií konkurenčných procesov“. ¹²⁰ Transplantácia kategórie dobrej viery do britského práva z komunitárneho práva teda namiesto želanej harmonizácie práva spôsobí opačný efekt – ešte väčšiu divergenciu kontinentálneho práva a *common law* v tejto oblasti. Európske harmonizačné snahy podľa Teubnera nedostatočne berú do úvahy „variácie kapitalizmu“, resp. „odlišnosť produkčných režimov“. ¹²¹

Pokiaľ ide o uplatňovanie dobrej viery, rozdiely medzi kontinentálnym právom a anglickým právom sú pomerne

112 Pozri Unfair Contract Terms Act 1977 (zákon o nekalých zmluvných podmienkach z roku 1977), Commercial Agent (Council Directive) Regulations 1993 [predpisy (smernice Rady) o obchodných zástupcoch z roku 1993], Unfair Terms in Consumer Contracts Regulations 1999 (predpisy o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách z roku 1999).

113 Goode, R.: **The Concept of „Good Faith“ in English Law**. Saggi, conferenze e seminari, no. 2. Roma: Centro di studi e ricerche di diritto comparato e straniero, 1992.

114 Teubner, G.: **Legal Irritants: Good Faith in British Law or How Unifying Law Ends Up in New Divergences**. In *Modern Law Review*, 1998, č. 1, s. 11 a nasl.

115 Id., s. 12.

116 Id., s. 20.

117 Id., s. 21.

118 Id., s. 23 a nasl.

119 Id., s. 29.

120 Id., s. 22.

121 Id., s. 31.

zreteľné. Anglické právo totiž neukladá stranám osobitnú povinnosť, aby vstupovali do rokovaní a viedli ich v dobrej viere a nezakotvuje ani povinnosť jednej strany oznámiť druhej strane podstatnú okolnosť, o ktorej táto druhá strana nevie. Predávajúci môže odmietnuť plniť kúpnu zmluvu, ak kupujúci zaplatí kúpnu cenu o desať minút neskôr. Anglické právo tiež nezakotvuje všeobecné pravidlo o nevykonalnosti nekalých zmluvných podmienok.¹²² Lando v tejto súvislosti uvádza, že právny systém, ktorý sa vyvinul empiricky na základe konkrétnych prípadov, môže mať mnoho výhod, ale javí sa mu, že v oblasti ochrany dobrej viery v anglickom práve absentuje vedúci princíp.¹²³ Hesselink však poukazuje na to, že *common law* kategóriu dobrej viery nepotrebuje, pretože jej úlohu plní právo *equity*, ktoré umožňuje súdnictvu plniť funkcie, ktoré sa v kontinentálnom práve pripisujú dobrej viere, aj bez odkazu na túto kategóriu.¹²⁴ *Common law* teda dosahuje podobné výsledky ako dobrá viera v kontinentálnom práve, avšak prostredníctvom odlišných metód.¹²⁵

Je veľmi pozoruhodné, že napriek odlišným prístupom k aplikácii dobrej viery v jednotlivých európskych právnych poriadkoch Whittaker a Zimmermann dospeli vo svojej rozsiahlej komparatívnej štúdií založenej na riešení tridsiatich prípadových štúdií k veľmi podobným výsledkom. Jedenásť z týchto tridsiatich prípadov viedlo k rovnakým výsledkom vo všetkých posudzovaných pätnástich európskych právnych poriadkoch, deväť prípadov prinieslo rovnaké výsledky vo väčšine posudzovaných právnych poriadkov (s výnimkou jedného alebo dvoch) a v ostatných desiatich prípadoch boli výsledky odlišné. V dvadsiatich z tridsiatich prípadov teda európske právne poriadky v otázkach dobrej viery dospievajú v podstate k tomu istému riešeniu. Podobnosť výsledkov však nezodpovedala podobnosti použitých metód, technik a postupov, ktorými právne poriadky dospeli k veľmi podobným výsledkom, keďže tieto vždy neaplikovali kategóriu dobrej viery, ale aj iné zmluvné a mimozmluvné doktríny a nástroje regulácie.¹²⁶

IV. Právna úprava v európskych modelových kódexoch

Kategória dobrej viery má v Princípoch európskeho zmluvného práva (ďalej aj „PECL“) významné postavenie. Podľa článku 1:201 ods. 1 PECL musí každá strana konať „v súlade s dobrou vierou a poctivým konaním“. Podľa odseku 2

tohto článku je toto ustanovenie kogentné – strany jeho uplatňovanie nemôžu vylúčiť ani obmedziť. Povinnosť konať v súlade s dobrou vierou a poctivým konaním je prvou zo „všeobecných povinností“, ktoré sú upravené v oddiele 2 kapitoly 1 Princípov európskeho zmluvného práva.

Prvý problém s výkladom konkrétneho obsahu tejto všeobecnej povinnosti však nastáva už pri samotnom vymedzení rozsahu tejto povinnosti. V rôznych jazykových verziách tohto ustanovenia je totiž rozsah tejto povinnosti formulovaný odlišne.¹²⁷ Ak vychádzame z anglickej verzie, ktorá je formulovaná ako „*in accordance with good faith and fair dealing*“, dospejeme k záveru, že ide o všeobecnú povinnosť konať v súlade s dobrou vierou a poctivým konaním, resp. zásadami poctivého konania, t. j. povinnosť konať v dobrej viere a poctivo. Podobne je formulovaná talianska verzia: „*nel rispetto della buona fede e della correttezza*“. Všeobecná povinnosť zakotvená v tomto ustanovení má teda dva prvky – dobrú vieru a poctivosť. V nemeckej verzii je však táto povinnosť formulovaná ako povinnosť konať „v súlade s požiadavkami dobrej viery a poctivého obchodného styku“ („*im Einklang mit den Geboten von Treu und Glauben und des redlichen Geschäftsverkehrs*“). V tomto prípade je teda popri dobrej viere poctivosť, resp. poctivé konanie, vyjadrená len v súvislosti s obchodnými vzťahmi ako zásady poctivého obchodného styku. A napokon španielska verzia druhý prvok tejto všeobecnej povinnosti (poctivosť) vôbec nezakotvuje a ustanovuje len povinnosť konať „v súlade s požiadavkami dobrej viery“ („*conforme a las exigencias de la buena fe*“).

Autori Princípov európskeho zmluvného práva v komentári¹²⁸ k tomuto ustanoveniu tiež výslovne rozlišujú dva prvky tejto všeobecnej povinnosti. Uvádzajú, že „dobrá viera“ („*good faith*“) znamená čestnosť a poctivosť mysle, ktoré sú subjektívnymi kategóriami. Zároveň však uvádzajú, že táto koncepcia dobrej viery je odlišná od kategórie dobrej viery, ktorá sa posudzuje v prípade nadobudnutia veci od nevlastníka alebo ochrany dobrej viery tretích strán, ktoré sú presvedčené, že zástupcovi bolo udelené plnomocnenstvo, hoci to tak nie je (článok 3:201 ods. 3 PECL). Autori však zreteľne odlišujú od dobrej viery *poctivé konanie* („*fair dealing*“) označujúce dodržiavanie poctivosti konania, ktoré je objektívnou kategóriou. Oba tieto pojmy sú vyjadrené vo francúzskom pojme „*bonne foi*“ a v nemeckom pojme „*Treu und Glauben*“.

Je teda zrejmé, že citované ustanovenie Princípov európskeho zmluvného práva zakotvuje dobrú vieru v subjektívnom zmysle, ako aj dobrú vieru v objektívnom zmysle. Ob-

122 Lando, O., op. cit., s. 850.

123 Id., s. 851.

124 Hesselink, M. W., op. cit. sub 2, s. 498.

125 Pozri Smits, J. M., op. cit. sub 5, s. 190 a s. 193 a nasl. Rovnako Goode, R., op. cit., s. 9.

126 Zimmermann, R. – Whittaker, S. (eds.), op. cit., s. 653 a nasl.

127 Tieto preklady sú dostupné na http://frontpage.cbs.dk/law/commission_on_european_contract_law.

128 Lando, O. – Beale, H. (eds.): **Principles of European Contract Law. Parts I and II Combined and Revised.**

The Hague : Kluwer Law International, 2000, s. 115.

sah tohto ustanovenia teda možno vyjadriť buď ako dobrá viera (v subjektívnom aj objektívnom zmysle, ako je to v španielskej verzii) alebo ako dobrá viera (v subjektívnom zmysle) a poctivosť (dobrá viera v objektívnom zmysle). Druhé riešenie, ktoré používa anglická, talianska a nemecká verzia, sa zdá byť v našich podmienkach vhodnejšie a jasnejšie vzhľadom na to, že dobrá viera sa v našom právnom poriadku chápe takmer výlučne ako subjektívna kategória. Na vyjadrenie podstaty subjektívnej aj objektívnej dimenzie dobrej viery v tomto ustanovení je teda najvhodnejšie formulovať túto povinnosť ako povinnosť konať „v súlade s dobrou vierou a poctivým konaním“.

V komentári k citovanému ustanoveniu PECL¹²⁹ autori Princípov európskeho zmluvného práva uvádzajú, že ide o základnú zásadu, ktorá sa vyskytuje v rôznych ustanoveniach týchto Princípov – pri vzniku, plnení a vymáhaní povinností strán podľa zmluvy, ako aj pri výkone práv strán podľa zmluvy. Osobitnými prípadmi uplatnenia tejto zásady sú konkrétne ustanovenia, ktoré zakotvujú povinnosť strany nerokovať o zmluve bez skutočného zámeru dospieť k dohode s druhou stranou (článok 2:301 PECL), neposkytovať dôverné informácie poskytnuté druhou stranou počas rokovaní (článok 2:302 PECL) a nezneužívať závislosť, hospodársku núdzu alebo inú nevýhodu druhej strany (článok 4:109 PECL). Dobrá viera a poctivé konanie sú dôležitými faktormi pri určovaní implicitných ustanovení zmluvy (článok 6:102 PECL) a oprávňujú dlžníka napraviť vadné plnenie pred určeným termínom plnenia (článok 8:104 PECL) a odmietnuť poskytnúť konkrétne plnenie zmluvného záväzku, ak by to spôsobilo dlžníkovi neprimerané ťažkosti a náklady (článok 9:102 PECL).

Autori však dodávajú,¹³⁰ že tento pojem je širší ako uvedené konkrétne prípady jeho uplatnenia. Je totiž všeobecnou pomôckou k uplatňovaniu čl. 1:104 PECL o zvyklostiach. Jeho účelom je zabezpečiť vymožitelnosť komunitárnych štandardov slušnosti, spravodlivosti a rozumnosti v obchodných vzťahoch. Dopĺňa ustanovenia Princípov európskeho zmluvného práva a môže mať pred týmito ustanoveniami prednosť, ak by ich striktné dodržanie viedlo k zjavne nespravodlivému výsledku. Teda aj v prípade, ak je neplnenie záväzku podstatné, pretože striktné dodržanie záväzku má v zmysle článku 8:103 PECL pre zmluvu zásadný význam, strana nie je oprávnená od zmluvy odstúpiť pre triviálne porušenie záväzku.

Autori ďalej uvádzajú,¹³¹ že článok 1:201 PECL ukladá každej strane povinnosť dodržiavať primerané štandardy poctivého konania a náležite prihliadať na záujmy druhej strany. Dobrá viera a poctivé konanie sú tiež dôležitým interpretačným nástrojom (čl. 1:106 PECL). Veľmi dôležité je tiež ustanovenie článku 1:102 ods. 1 PECL, podľa ktorého strany môžu slobodne uzavrieť zmluvu a určiť jej obsah, avšak musia dodržať požiadavky dobrej viery a poctivého konania, ako aj kogentné ustanovenia týchto Princípov. Dobrá viera a poctivé konanie teda slúžia ako všeobecne aplikovateľný nástroj obmedzenia zmluvnej slobody a majú rovnaké postavenie ako výslovné kogentné obmedzenia zmluvnej slobody.

Možno teda považovať článok 1:201 PECL za zastrešujúcu všeobecnú zásadu, ktorú možno aplikovať aj v prípade, ak Princípy európskeho zmluvného práva na túto zásadu výslovné neodkazujú? MacQueen¹³² a Storme¹³³ na túto otázku odpovedajú kladne, zatiaľ čo Beale¹³⁴ tvrdí, že tento článok nie je a nemôže byť zastrešujúcou zásadou. Beale argumentuje najmä tým, že ak by citovaný článok zakotvoval všeobecnú zásadu dobrej viery, ďalšie ustanovenia o dobrej viere, ktoré Princípy obsahujú, by boli zbytočné. Lando však namieta, že úprava dobrej viery v konkrétnych ustanoveniach je legislatívna technika, ktorá nevylučuje uplatňovanie zásady dobrej viery ako zastrešujúcej zásady, t. j. zásady so všeobecnou platnosťou, čo potvrdzuje aj nemecký a holandský civilný kódex. Lando označuje dobrú vieru a poctivé konanie za „penicilín“, ktorý „prechádza všetkými časťami systému a zabíja všetky škodlivé baktérie.“ Dospieva k záveru, že rovnako ako v nemeckom a holandskom práve, na rozdiel od anglického práva, v ktorom pôsobí tento „penicilín“ len v niektorých častiach systému, v Princípoch európskeho zmluvného práva pôsobí dobrá viera skutočne ako zastrešujúca zásada.¹³⁵

Pokiaľ však ide o návrh Spoločného referenčného rámca (ďalej aj „DCFR“), jeho autori k uplatňovaniu dobrej viery ako základnej zásady nezaujímajú jednoznačné stanovisko. Na jednej strane poukazujú na názory, ktoré považujú dobrú vieru za základnú zásadu, resp. cieľ právnej úpravy, a na druhej strane na koncepcie, v ktorých má zásada dobrej viery obmedzenú funkciu a ktoré ju považujú len za právnu techniku dosahovania spravodlivých rozhodnutí, ktoré možno rovnako dosiahnuť konkrétnejšími normami. Hoci teda autori návrhu Spoločného referenčného rámca necha-

129 Id., s. 113.

130 Ibid.

131 Id., s. 115.

132 MacQueen, H.: Good Faith. In MacQueen, H. – Zimmermann, R. (eds.): **European Contract Law: Scots and South African Perspectives**. Edinburgh University Press, 2006, s. 43 a nasl., cit podľa Lando, O., op. cit., s. 842.

133 Storme, M.: **Good faith and contents of contracts in European private law**. In Espiau, S. – Vaquer i Aloy, A.: **Bases of a European Contract Law**, 2003, s. 17 a nasl., cit. podľa Lando, O., op. cit., s. 842.

134 Beale, H.: **General clauses and specific rules in the Principles of European Contract Law: the Good Faith Clause**. In Grundmann, S. – Mazeaud, D. (eds.): **General Clauses and Standards in European Contract Law**.

The Hague : Kluwer Law International, 2006, s. 205 a nasl., cit. podľa Lando, O., op. cit., s. 842.

135 Lando, O., op. cit., s. 853.

rakterizujú dobrú vieru ako základnú zásadu tohto návrhu, konštatujú, že hodnoty, ktoré sú základom pojmu „dobrá viera“, patria medzi základné hodnoty, ktoré sú v návrhu zakotvené. Vzhľadom na odlišnú mieru uplatňovania všeobecnej požiadavky dobrej viery v právnych poriadkoch členských štátov však upozorňujú na potrebu výslovného zakotvenia ustanovení o ochrane dobrej viery v komunitárnom práve.¹³⁶

Z porovnania znenia návrhu Spoločného referenčného rámca a Princípov európskeho zmluvného práva vyplýva, že návrh Spoločného referenčného rámca, rovnako ako Princípy európskeho zmluvného práva, používa dobrú vieru a poctivé konanie ako interpretačný nástroj¹³⁷ a tiež ako obmedzenie zmluvnej slobody strán.¹³⁸ Podstatný rozdiel však spočíva vo formulácii všeobecnej povinnosti konať v súlade s dobrou vierou a poctivým konaním v článku III. – 1:103 DCFR. V odseku 1 toho článku sa uvádza, že osoba je povinná konať v súlade s dobrou vierou a poctivým konaním pri plnení záväzku, pri výkone práva na plnenie, pri domáhaní sa alebo bránení sa proti prostriedku nápravy pre neplnenie alebo pri výkone práva ukončiť záväzok alebo zmluvný vzťah. Podľa odseku 2 toho článku túto povinnosť nemožno zmluvou vylúčiť alebo obmedziť. Odsek 3 citovaného článku však uvádza, že porušenie tejto povinnosti nezakladá priamo právo na prostriedky nápravy pre nesplnenie záväzku, ale môže brániť osobe, ktorá túto povinnosť porušila, vo výkone alebo uplatňovaní práva, prostriedku nápravy alebo námietky, ktoré by tejto osobe inak patrili.

Hesselink¹³⁹ poukazuje na to, že toto ustanovenie značne obmedzuje možnosť súdov uplatniť zásadu ochrany dobrej viery nad rámec ustanovení zmluvy a vytvárať nové záväzky (tak, ako v minulosti vytvorili povinnosť poskytovať informácie, povinnosť spolupráce alebo povinnosť starostlivosti). Toto ustanovenie by bolo podľa Hesselinka „silným úderom pre sociálnu spravodlivosť v európskom súkromnom práve“.¹⁴⁰ Preto je podľa neho potrebné prinavrátiť dobrej viere jej klasickú úlohu ako „základu pre nové záväzky vytvárané sudcami“.¹⁴¹

Ochrana dobrej viery má tiež významné postavenie v návrhu Európskeho zmluvného zákonníka (*Code européen des contrats*, ďalej aj „CEC“).¹⁴² Článok 1 ods. 2 CEC podmieňuje vznik konkludentných právnych úkonov okrem iného ich súladom s dobrou vierou. Kategória dobrej viery tiež nachádza dôležité uplatnenie v ustanoveniach o pred-

zmluvnej zodpovednosti (články 6 až 8 CEC). Článok 20 CEC vymedzuje účinky jednostranného právneho úkonu okrem iného na základe dobrej viery. Dobrá viera je tiež jedným z kritérií vymedzenia implicitných ustanovení zmluvy [článok 32 ods. 1 písm. b CEC], ako aj účinkov zmluvy vo všeobecnosti (článok 44 CEC). Dobrá viera plní aj úlohu interpretačného nástroja pri výklade zmlúv (článok 39 ods. 4 CEC). Veľmi dôležité je ustanovenie článku 75 ods. 1 CEC, ktorý okrem iného ustanovuje, že dlžník je povinný plniť zmluvu v súlade s dobrou vierou.

„... návrh Spoločného referenčného rámca, rovnako ako Princípy európskeho zmluvného práva, používa dobrú vieru a poctivé konanie ako interpretačný nástroj a tiež ako obmedzenie zmluvnej slobody strán.“

V. Objektívna dobrá viera ako „právny iritant“ slovenského a českého práva

Možno konštatovať, že princíp ochrany dobrej viery českému a slovenskému právu nie je vlastný, hoci ide o jeden zo základných princípov moderného súkromného práva.¹⁴³ Súčasná slovenská a česká právna úprava (až na výnimky spôsobené transpozíciou komunitárnych smerníc) výslovne zakotvuje ochranu dobrej viery iba v konkrétnych prípadoch s cieľom chrániť účastníka, ktorý z ospravedlniteľného dôvodu o určitej právne relevantnej skutočnosti nevedel, t. j. zakotvuje iba ochranu subjektívnej dobrej viery (dobrej viery ako psychickej kategórie). Koncepciu dobrej viery ako mravnej kategórie importovaných z komunitárneho práva¹⁴⁴

136 Bar, C. von – Beale, H. – Schulte-Nölke, H. (eds.): **Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law: Draft Common Frame of Reference (DCFR)**. Munich : Sellier, 2008, s. 17, s. 35 a nasl.

137 Článok I. – 1:102 ods. 3 písm. b) DCFR, článok II. – 8:102 ods. 1 písm. g) DCFR.

138 Článok II. – 1:102 ods. 1 DCFR.

139 Hesselink, M. W.: **Common Frame of Reference & Social Justice**. In *European Review of Contract Law*, 2008, č. 3, s. 267 a nasl.

140 Id., s. 268.

141 Id., s. 269.

142 Znenie tohto návrhu je dostupné na <http://www.accademiagiurprivatistieuropei.it>.

143 Salač, J.: *Culpa in contrahendo v českém právu?* In *Právní rozhledy*, 2002, č. 9, s. 417.

144 Pozri kapitolu II tohto článku.

možno odôvodnene považovať za „právny iritant“¹⁴⁵ slovenského a českého právneho poriadku. Hoci právny iritant ako cudzí prvok do určitej miery narúša právny systém, nemusí nevyhnutne spôsobovať nepriaznivé následky, pokiaľ sa s ním právny systém vhodne vysporiada.

Na to treba predovšetkým zistiť prítomnosť takéhoto cudzieho prvku v právnom poriadku a uznať jeho existenciu. Následne sa možno snažiť buď ho „asimilovať“ vlastnému právneho poriadku, alebo ho do právneho poriadku začleniť s vyhradením relatívne samostatnej pozície. Cieľom integrácie právneho iritantu do právneho poriadku (samozrejme, len do tej miery, v akej je takáto integrácia objektívne možná) je na jednej strane zabrániť narušeniu systematiky a koherentnosti právneho poriadku, resp. kolíziám s inými „vlastnými“ prvkami právneho poriadku, a na druhej strane docieľiť pokiaľ možno bezproblémovú aplikáciu tohto cudzieho prvku vo vlastnom právnom poriadku. Koncepcia dobrej viery v zmysle mravnej kategórie je príkladom na uplatnenie takéhoto postupu v našom právnom poriadku *par excellence*.

„**Kategória dobrej viery (v subjektívnom i objektívnom zmysle) by však mala mať v európskom kontinentálnom právnom poriadku, akým slovenský a český právny poriadok nepochybne sú, oveľa dôležitejšie postavenie ako v súčasnosti.**“

V prípadoch, keď vnútroštátny zákonodarca musí transponovať komunitárny predpis, ktorého integrálnou súčasťou je „právny iritant“, ako sú spomenuté prípady zakotvenia pojmu „dobrá viera“ ako mravnej kategórie v komunitárnom práve, má v zásade dve možnosti. Buď pôjde cestou rezistencie a bude sa snažiť „právny iritant“ pretransformovať na vlastný právny pojem alebo transponuje tento cudzí prvok do vnútroštátneho práva. Každá z týchto možností má svoje výhody aj nevýhody. Transformácia cudzieho pojmu, resp. jeho vyjadrenie vlastnými pojmami umožňuje (aspoň zdanlivo) udržať terminologickú a systematickú koherentnosť vlastného právneho poriadku. Použitie príbuzných, resp. podobných alebo opisných pojmov, ktoré majú často vlastný, špecifický význam vo vnútroštátnom práve, však môže byť nepresným a nedokonalým spôsobom vyjadrenia podstaty „právneho iritantu“. Tento postup navyše nezodpovedá požiadavke autonómneho výkladu pojmov komunitárneho práva. Ako vhodnejší sa preto javí druhý

postup – integrovať „právny iritant“ do vlastného právneho poriadku (napríklad v súvislosti s transpozíciou konkrétnej smernice) v nevyhnutnej miere, s relatívne samostatným postavením. Takto si cudzí prvok uchová svoju podstatu, ktorá môže byť aj samotným základom komunitárnej úpravy, v ktorej sa vyskytuje. V tom prípade je však potrebné zohľadniť jeho autonómnosť a špecifický charakter pri interpretácii a aplikácii práva namiesto snahy o jeho začlenenie do kategórií vnútroštátneho práva, do ktorých prirodzene nepatrí. Takýto „právny iritant“ však môže postupom času ovplyvniť aj právny poriadok, pre ktorý bol pôvodne cudzí, čo môže viesť k prehodnoteniu tradičných kategórií tohto právneho poriadku. V kontexte súčasných integračných a harmonizačných trendov a multicentricity práva takéto riešenie nemožno označiť za neprijateľné.

VI. Úvahy o dobrej viere *de lege ferenda*

Ak teda akceptujeme existenciu objektívnej dobrej viery v slovenskom a českom súkromnom práve popri subjektívnej dobrej viere, treba prehodnotiť všeobecne význam kategórie dobrej viery v našom súkromnom práve. V súčasnosti slovenský i český Občiansky zákonník síce chráni dobrú vieru (v subjektívnom zmysle), ale len v konkrétnych prípadoch. Vzhľadom na to, že nezakotvuje všeobecnú zásadu ochrany dobrej viery a že koncepciu dobrej viery obmedzuje len na psychickú kategóriu, dobrá viera má v platnom Občianskom zákonníku v porovnaní s ostatnými európskymi národnými a modelovými kodifikáciami iba veľmi obmedzenú pozíciu. Nie je teda zastrešujúcou zásadou celej súkromnoprávnej úpravy, ako je to v napríklad v nemeckom, holandskom, švajčiarskom či rakúskom práve alebo v Princípoch európskeho zmluvného práva.

Kategória dobrej viery (v subjektívnom i objektívnom zmysle) by však mala mať v európskom kontinentálnom právnom poriadku, akým slovenský aj český právny poriadok nepochybne sú, oveľa dôležitejšie postavenie ako v súčasnosti. Tu sa však dostávame k základnej otázke koncepcie zásad a hodnôt súkromného práva. Ak by nový slovenský a český civilný kódex uprednostňovali individuálnu autonómiu pred sociálnou (altruistickou) orientáciou úpravy súkromnoprávných vzťahov, bolo by odôvodnené uvažovať o obmedzenejšom význame dobrej viery, podobne ako v anglickom práve alebo do veľkej miery aj vo francúzskom práve.

Z návrhu legislatívneho zámeru slovenského Občianskeho zákonníka nemožno vyvodiť jednoznačný prístup ku koncepcii a významu dobrej viery v novom slovenskom civilnom kódexe. Z hodnotového hľadiska sa návrh hlási k zásade individuálnej autonómie a súčasne zdôrazňuje jeho

145 Pozri v kontexte „transplantácie“ dobrej viery z komunitárneho práva do anglického práva Teubner, G., op. cit., s. 11 a nasl.

sociálnu orientáciu.¹⁴⁶ Odkazuje na zásadu dobromyseľnosti¹⁴⁷ (t. j. subjektívnej dobrej viery), ale výslovne neuvádza zásadu ochrany dobrej viery. Deklaruje však, že jeho základom budú okrem iného zásady fairness, regard a ochrany dôvery,¹⁴⁸ resp. dôvery k „právne relevantnému konaniu osoby“ a „k nadobudnutým právam“.¹⁴⁹ Je však ťažké predstaviť si, aký bude konkrétny význam týchto zásad v novom civilnom kódexe a ako sa prejavia v jeho paragrafovom znení. Z deklarovaných zásad ochrany dôvery, regard a fairness možno predpokladať, že zásada ochrany dobrej viery bude jednou zo základných zásad nového kódexu. Návrh dokonca uvádza, že „fundamentálne zásady i niektoré základné pravidlá“ obsiahnuté okrem iného v Princípoch európskeho zmluvného práva sa „vhodným spôsobom priamo premietnu do príslušných ustanovení nového kódexu najmä pri tvorbe zmluvného práva a práv na náhradu škody.“¹⁵⁰ Návrh tiež deklaruje, že nový slovenský civilný kódex bude obsahovať základné pravidlá európskeho zmluvného práva, pričom odkazuje na čl. 1:101 až 2:302 PECL, ktoré zahŕňajú okrem iného všeobecnú klauzulu dobrej viery (čl. 1:201 PECL), zakotvenie dobrej viery ako interpretačného kritéria (článok 1:106 PECL) a právnu úpravu predzmluvnej zodpovednosti (čl. 2:301 a 2:302). Konkrétnym prejavom zásady ochrany dobrej viery je zmienka o zakotvení zodpovednosti za „nečestnosť rokovania alebo zrušenie“ a porušenie povinnosti mlčanlivosti.¹⁵¹ Návrh deklaruje príklon k zakotveniu zásady dobrej viery podľa vzoru Princípov európskeho zmluvného práva, kde sa dobrá viera chápe nielen ako psychická, ale najmä ako mravná kategória s ústrednou pozíciou v celej právnej úprave, čo však nezodpovedá chápaniu dobrej viery v našich podmienkach. Návrh túto otázku však bližšie neozrejmjuje, a teda nemožno určiť, aká bude skutočne pozícia dobrej viery v novom slovenskom civilnom kódexe.

Vzhľadom na to, že česká rekodifikácia súkromného práva je už v štádiu paragrafového znenia návrhu Občianskeho zákonníka s dôvodovou správou, malo by byť možné dospieť ku konkrétnejším záverom o význame dobrej viery v novom českom civilnom kódexe.¹⁵² Tento návrh deklaruje v ustanovení § 3 ods. 2 zásady súkromného práva, medzi ktoré patrí napríklad zásada *pacta sunt servanda* a zásada

ochrany vlastníckeho práva. Zásada ochrany dobrej viery tu však nie je uvedená. Podľa dôvodovej správy sú v citovanom ustanovení „koncentrované tie právne zásady, ku ktorým osnova považuje za správne sa sústredene prihlásiť.“¹⁵³ Ustanovenie § 3 ods. 3 návrhu českého Občianskeho zákonníka uznáva za zásady súkromného práva tiež „ďalšie všeobecne uznané zásady spravodlivosti a práva“.

Podľa dôvodovej správy je zásada ochrany dobrej viery osobitne vyjadrená v konkrétnych ustanoveniach návrhu.¹⁵⁴ Cieľom mnohých ustanovení je skutočne ochrana dobrej viery.¹⁵⁵ Je však otázne, či je zásada ochrany dobrej viery skutočne jednou zo zásad, ktoré tvoria základ návrhu Občianskeho zákonníka. Ak totiž nie je uvedená explicitne medzi zásadami v ustanovení § 3 ods. 2, môže patriť len medzi „ďalšie všeobecne uznané zásady spravodlivosti a práva“ v zmysle ustanovenia § 3 ods. 3. Pri skúmaní, či je zásada ochrany dobrej viery jednou z týchto všeobecne uznaných zásad, treba poukázať na to, že dôvodová správa chápe dobrú vieru len ako psychickú kategóriu (subjektívna dobrá viera) a funkcie dobrej viery ako morálnej kategórie prenecháva korektívu dobrých mravov.¹⁵⁶ Návrh českého Občianskeho zákonníka teda logicky nemôže zakotvovať zásadu ochrany dobrej viery v objektívnom aj subjektívnom zmysle, ale nanajvýš v subjektívnom zmysle. Ani zásada ochrany dobrej viery ako psychickej kategórie však v návrhu nie je všeobecne formulovaná. Ustanovenie § 7 návrhu, podľa ktorého sa má za to, že ten, kto určitým spôsobom právne konal, konal poctivo a v dobrej viere, zakotvuje síce prezumpciu poctivosti a dobrej viery, ale nezakotvuje zásadu ochrany dobrej viery (poctivosti). Ustanovenie § 6 ods. 2 návrhu, podľa ktorého nikto nemôže ťažiť z vlastnej nezákonnosti alebo nepoctivosti, odopiera právnu ochranu nezákonnému alebo nepoctivému konaniu, avšak nezakotvuje zásadu ochrany poctivého konania (konania v dobrej viere). Ochrana (subjektívnej) dobrej viery je teda v rámci návrhu českého Občianskeho zákonníka zabezpečená len prostredníctvom konkrétnych ustanovení, avšak nie prostredníctvom všeobecnej, zastrešujúcej zásady, ktorú by bolo možné aplikovať aj v prípade, ak jej ochrana nie je výslovne zakotvená v zákone.¹⁵⁷ ■

146 Lazar, J. (ed.): **Návrh legislatívneho zámeru kodifikácie súkromného práva**. Materiály z odbornej konferencie.

Bratislava : Eurokódex, 2008, s. 23.

147 Ibid. 148 Id., s. 24.

149 Id., s. 44.

150 Id., s. 35.

151 Id., s. 86.

152 Aktuálna verzia návrhu českého OZ s dôvodovou správou je k dispozícii na <http://obcanskyzakonik.justice.cz>.

153 Dôvodová správa k § 3 návrhu českého OZ.

154 Ibid.

155 Pozri najmä § 150 ods. 2, § 252 ods. 2, § 336, § 401 ods. 2, § 405 ods. 1, § 406 ods. 3, § 471, § 602 ods. 2, § 609 ods. 2, § 792 ods. 3, § 898 ods. 1, § 985 ods. 1, § 993 ods. 2, § 994, § 995 ods. 1, § 996 ods. 1 a 2, § 1006 ods. 1 a 2, § 1012, § 1013, § 1179 ods. 2, § 1188 ods. 2, § 1196 ods. 1, § 1206 ods. 2, § 1249, § 1251, § 1271, § 1295 ods. 1, § 1708, § 1808 ods. 1, § 2034, § 2383 ods. 2, § 2543, § 2551, § 2556 ods. 1, § 2815 ods. 2, § 2868, § 2869 ods. 2 návrhu českého OZ.

156 Dôvodová správa k § 6 návrhu českého OZ.

157 Porov. Hurdík, J., op. cit. sub 1, s. 570 a nasl.

RESUMÉ

**Význam dobrej viery
v súkromnom práve**

Pojem *dobrá viera* sa vyskytuje v určitej forme vo všetkých európskych právnych poriadkoch, ale jeho význam nie je ani zďaleka rovnaký. Článok sa zaoberá abstraktnosťou kategórie dobrej viery, jej konkretizáciou a vymedzením jej funkcií. Bližšie skúma význam dobrej viery v zmysle psychickej kategórie (subjektívna dobrá viera), ako aj v zmysle morálnej kategórie (objektívna dobrá viera) v slovenskom, českom súkromnom práve, v ďalších vybraných európskych právnych úpravách a v európskych modelových kódexoch súkromného, resp. zmluvného práva. Vo vzťahu k slovenskému a českému súkromnému právu sa osobitne zameriava na zakotvenie všeobecnej klauzuly dobrej viery a aplikáciu objektívnej dobrej viery *de lege lata*, ako aj *de lege ferenda*.

SUMMARY

**Meaning of Good Faith
in Private Law**

'Good faith' is a term appearing in certain form in laws of all European countries, but with meanings that are far from identical. The article focuses on abstractness of the concept of good faith, and its particularisation and definition of its functions. It examines in greater detail the meaning of good

faith as both psychical category (subjective good faith) and ethical category (objective good faith) in the Slovak and Czech private law and other selected European legislations and European model private or contract law codes. For Czech and Slovak private law, it particularly focuses on the general good faith clause and application of objective good faith on both *de lege lata* and *de lege ferenda* basis.

ZUSAMMENFASSUNG

**„Guter Glaube“
– seine Bedeutung im Privatrecht**

Der Begriff „guter Glaube“ kommt in einer bestimmten Form in allen europäischen Rechtsordnungen vor, seine Bedeutung ist allerdings bei weitem nicht identisch. Der Artikel befasst sich mit Begrifflichkeit der Kategorie des guten Glaubens, mit seiner Konkretisierung und Abgrenzung seiner Funktionen. Die Bedeutung des guten Glaubens wird hier im Sinne der psychischen Kategorie (guter Glaube subjektiv) sowie im Sinne der moralischen Kategorie (guter Glaube objektiv) im slowakischen und im tschechischen Privatrecht sowie in weiteren europäischen Modelkodexen des privaten Rechtes, bzw. des Handelsrechtes, geprüft. In Bezug auf das slowakische und tschechische Privatrecht konzentriert sich der Autor auf die Verankerung einer allgemeinen Klausel über den guten Glauben und die Anwendung des objektiven guten Glaubens *de lege lata* sowie *de lege ferenda*.

Legálna definícia zločineckej skupiny

JUDr. Miloš Deset

Úvod

Slovenský zákonodarca po prvý raz legislatívne vyjadril organizovaný zločin zákonom č. 183/1999 Z. z., ktorým novelizoval vtedajší zákon č. 140/1961 Zb. Trestný zákon (ďalej len „Trestný zákon č. 140/1961 Zb.“). Práve zákonom z roku 1999 sa po prvý raz legálne definovali pojmy „organizovaná skupina“ a „zločinecká skupina“ a do nášho právneho systému sa zaviedol nový trestný čin založenia, zosnovania a podporovania zločineckej skupiny. Takáto úprava bola a zároveň aj je jediným legislatívnym vyjadrením organizovaného zločinu na Slovensku. Zákon číslo 183/1999 Z. z. totiž tento pojem nedefinoval a do Trestného zákona číslo 140/1961 Zb. nebol zapracovaný ani žiadnou inou novelou, a keďže zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon (ďalej len „trestný zákon“) v podstate zachoval právnu úpravu spomínaných skupín aj trestného činu založenia, zosnovania a podporovania zločineckej skupiny, naše trestné právo ho nepozná ani dnes. **Na účely trestnoprávneho definovania organizovaného zločinu je preto na Slovensku kľúčová najmä legálna definícia zločineckej skupiny.**

Zákonodarca by mal pri jej formulovaní prihliadať na viaceré aspekty. Predovšetkým by mal vychádzať z aktuálnych kriminologických poznatkov o organizovanom zločine a na ich základe stanoviť hranice medzi tým, čo považuje za organizovaný zločin – teda javom, ktorý je pre spoločnosť patrične nebezpečný a ktorý by sa mal preto adekvátne prísne posúdiť –, a tým, čo už za organizovaný zločin považovať nemožno – určitým druhom trestnej súčinnosti, ktorý nedosahuje závažnosti organizovaného zločinu, kvôli čomu by sa mal posudzovať miernejšie. Kriminologické hľadisko však nie je jediné, ktoré zákonodarca potrebuje zväžiť. Mal by tiež prihliadať aj na trestno-procesné dôsledky takejto definície, konkrétne na dokazovanie jej jednotlivých definičných znakov, a dbať, aby legálna definícia zločineckej skupiny nebola neprimerane zložitá, čo by podstatne sťažilo preukazovanie spomínaných definičných znakov aj dokazovanie spáchania trestného činu založenia, zosnovania a podporovania zločineckej skupiny. **Ak by legálna definícia zločineckej skupiny bola zároveň vyčerpávajúcou kriminologickou charakteristikou organizovaného zloči-**

nu alebo skupiny organizovaného zločinu, no súčasne by bola natoľko zložitá, že by bolo prakticky nemožné preukázať existenciu všetkých jej definičných znakov, neplnila by svoj účel. Rovnako, keby bola príliš jednoduchá.

JUDr. Miloš Deset

je absolventom Právnickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave kde v súčasnosti pôsobí na Katedra trestného práva a kriminológie.

Na jednej strane by to predstavovalo priaznivé podmienky na dokazovanie, no na druhej strane by sa kvôli tomu presne nešpecifikovali najdôležitejšie charakteristické znaky organizovaného zločinu alebo skupiny organizovaného zločinu. Z toho vyplýva, že ak by sa chcel zákonodarca vyhnúť jednej či druhej situácii, zjednodušene povedané, bol by nútený hľadať a nájsť potrebnú rovnováhu medzi kriminológiou a trestným právom procesným.

1. Legislatívny vývoj legálnej definície zločineckej skupiny

Zdá sa, že v minulosti sa zákonodarca týmto nástrahám celkom nevyhol a prehnanou zložitou legálnou definíciou zločineckej skupiny podstatne sťažil prácu orgánov činných v trestnom konaní pri dokazovaní. Na tento fakt upozorňovali viacerí autori, medzi nimi i **niektorí prokurátori Generálnej prokuratúry SR** (ďalej len „generálna prokuratúra“), ktorí **tvrdili, že legálna definícia v zmysle zákona č. 183/1999 Z. z. bola koncipovaná neprimerane a zbytočne komplikovane, čo podľa nich neúnosne zvyšovalo zložitost dokazovania** spáchania trestného činu založenia, zosnovania a podporovania zločineckej skupiny.¹ Podľa § 89 ods. 27 Trestného zákona č. 140/1961 Zb. v znení zákona č. 183/1999 Z. z. sa za zločineckú skupinu považovalo

1 Bližšie pozri Hamran, L.: **K posudzovaniu pojmov „organizovaná skupina“ a „zločinecká skupina“.**

In: Justičná revue, roč. 59, 2007, č. 1, s. 87 až 88.

„dlhší čas trvajúce zoskupenie najmenej troch osôb na účely páchania trestnej činnosti – s cieľom

- a) dosiahnuť zisk, alebo
- b) preniknúť do orgánov verejnej moci a získať tak nad nimi kontrolu alebo uplatniť svoj vplyv, aby sa zakryla alebo legalizovala ich trestná činnosť, alebo
- c) preniknúť do orgánov podnikateľských alebo nepodnikateľských subjektov a získať tak nad nimi kontrolu alebo uplatniť svoj vplyv, aby sa zakryla alebo legalizovala ich trestná činnosť alebo príjmy z nej – ktoré sa vyznačovali vysokým stupňom delby práce medzi jednotlivými členmi zločineckej skupiny v rámci jej vnútorného organizačného usporiadania“ (M. M. § 89 ods. 27).

Neskôr bola zákonom č. 421/2002 Z. z. táto legálna definícia zmenená tak, že sa slová „trestnej činnosti“ nahradili slovami „obzvlášť závažnej trestnej činnosti, trestného činu podľa § 252 alebo niektorého z trestných činov podľa § 160 až 162“.²

Takéto vymedzenia zločineckej skupiny podľa Hamrana znamenalo, že do 31. júla 2004, dokedy platila táto právna úprava, „bolo povinnosťou orgánov činných v trestnom konaní – pre právne posúdenie konania páchatelov ako trestného činu založenia, zosnovania a podporovania zločineckej skupiny podľa § 185a Trestného zákona – preukázať, či

- išlo o zoskupenie najmenej troch osôb,
- takéto zoskupenie trvalo po dlhší čas,
- toto zoskupenie bolo založené za účelom páchania obzvlášť závažnej trestnej činnosti, trestného činu podľa § 252 alebo niektorého z trestných činov podľa § 160 až 162 Trestného zákona,
- cieľom takéhoto zoskupenia bola niektorá z okolností uvedená v písmene a) až c) ustanovenia § 89 ods. 27,
- sa takéto zoskupenie vyznačovalo vysokým stupňom delby práce medzi jednotlivými členmi zločineckej skupiny,
- zoskupenie bolo vnútorne organizačne usporiadané“.³

Podľa Chromíka patrilo „k najťažšie preukázateľným znakom zločineckej skupiny znak vysokého stupňa delby práce medzi jednotlivými členmi zločineckej skupiny, ako aj znak vnútorného organizačného usporiadania“.⁴ Poukazoval totiž na problémy, ktoré by mohli nastať pri subjektívnom posudzovaní týchto znakov sudcom, to znamená, že by záviselo od konkrétneho subjektívneho pohľadu sudcu na vec, čo by považoval za vysoký stupeň delby práce, alebo ako by bolo preukázané vnútorné organizačné usporiadanie. Chromík pritom nepoprel, že kriminálne zoskupenia majú svoje hierarchizované štruktúry, ale upozornil, že v praxi sa orgánom

činným v trestnom konaní často nestáva, že by odhalili celú organizáciu a objasnili mieru delby práce v rámci nej alebo jej vnútorné organizačné usporiadanie.⁵

Zložitost' legálnej definície zločineckej skupiny a s ňou spojené ťažkosti pri dokazovaní spáchania trestného činu podľa § 185a Trestného zákona č. 140/1961 Zb. viedli k jej zjednodušeniu, konkrétne zákona č. 403/2004 Z. z. o európskom zatýkacom rozkaze a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ktorým sa novelizoval Trestný zákon č. 140/1961 Zb. Podľa § 89 ods. 27 Trestného zákona číslo 140/1961 Zb. v znení zákona č. 403/2004 Z. z. sa za zločineckú skupinu považovala „štruktúrovaná skupina najmenej troch osôb, ktorá existovala počas určitého časového obdobia a konala koordinovane s cieľom spáchať jeden trestný čin alebo viac trestných činov, za ktoré bolo možné uložiť trest odňatia slobody s hornou hranicou trestnej sadzby najmenej 5 rokov, alebo niektorého z trestných činov podľa § 160 až 162 na účel

- a) priameho alebo nepriameho získania finančnej výhody alebo inej materiálnej výhody,
- b) preniknutia do orgánu verejnej moci s cieľom získať nad ním kontrolu alebo uplatniť svoj vplyv, aby sa zakryla alebo legalizovala ich trestná činnosť alebo príjmy z nej, alebo
- c) preniknutia do orgánu podnikateľského alebo nepodnikateľského subjektu s cieľom získať nad ním kontrolu alebo uplatniť svoj vplyv, aby sa zakryla alebo legalizovala ich trestná činnosť alebo príjmy z nej“ (M. M. § 89 ods. 27).

V tomto prípade šlo o jednoduchšiu definíciu, ako bola predchádzajúca, pretože namiesto, aby zákonodarca ďalej vyžadoval naplnenie Chromikom kritizovaných znakov, t. j. vysokého stupňa delby práce medzi členmi skupiny a vnútorného organizačného usporiadania, postačujúce bolo preukázanie štruktúrovanosti skupiny a koordinovanosti konania jej členov. Napriek tomu zostala legálna definícia zločineckej skupiny pomerne zložitá.

2. Legálna definícia zločineckej skupiny podľa platného trestného zákona

Ďalší legislatívny vývoj legálnej definície zločineckej skupiny výrazne ovplyvnila rekodifikácia trestného práva v roku 2005, v rámci ktorej sa sformulovala nová de-

2 V § 252 Trestného zákona č. 140/1961 Zb. bol upravený trestný čin legalizácie príjmu z trestnej činnosti a v § 160 až 162 Trestného zákona č. 140/1961 Zb. trestné činy korupcie – pozn. autora.

3 Hamran, L.: **K posudzovaniu pojmov „organizovaná skupina“ a „zločinecká skupina“**. In: Justičná revue, roč. 59, 2007, č. 1, s. 87.

4 Chromík, A.: **K niektorým aspektom súčasnej definície zločineckej skupiny a definície zločineckej skupiny v navrhovanej rekodifikácii Trestného zákona**. In: Justičná revue, roč. 56, 2004, č. 3, s. 287.

5 Bližšie pozri Chromík, A.: **K niektorým aspektom súčasnej definície zločineckej skupiny a definície zločineckej skupiny v navrhovanej rekodifikácii Trestného zákona**. In: Justičná revue, roč. 56, 2004, č. 3, s. 287.

finícia takejto skupiny, ktorá je v Trestnom zákone v nezmienenom znení platná až dodnes. Sformulovaná bola podľa vzoru Dohovoru OSN proti nadnárodnému organizovanému zločinu (ďalej len „dohovor“), ktorý však bol ratifikovaný už v roku 2002. Podľa § 129 ods. 3 trestného zákona sa zločineckou skupinou rozumie „štruktúrovaná skupina najmenej troch osôb, ktorá existuje počas určitého časového obdobia a koná koordinovane s cieľom spáchať jeden alebo viacej zločinov, trestný čin legalizácie príjmu z trestnej činnosti podľa § 233 alebo niektorý z trestných činov korupcie podľa ôsmej hlavy tretieho dielu osobitnej časti na účely priameho alebo nepriameho získania finančnej alebo inej výhody“.

V porovnaní s predchádzajúcimi definíciami je súčasná definícia zločineckej skupiny jednoduchšia, otázkou však je, či sa nezjednodušila až príliš. Z jej znenia vyplýva, že na účely posúdenia určitej skupiny ako zločineckej, príp. na účely dokázania zavinenia za spáchanie trestného činu založenia, zosnovania a podporovania zločineckej skupiny podľa § 296 trestného zákona, treba preukázať, či určitá skupina:

- je štruktúrovaná,
- má najmenej tri osoby,⁶
- existuje počas určitého časového obdobia,
- koná koordinovane,
- koná s cieľom spáchať niektorý z trestných činov uvedených v § 129 ods. 3 trestného zákona na účely priameho alebo nepriameho získania finančnej alebo inej výhody.

Niektorí autori odbornej literatúry sa nezhodujú v názore, aká skupina sa považuje za štruktúrovanú v zmysle cit. ustanovenia. Podľa Samaša, Stiffela a Tomanu „štruktúrovanosť skupiny znamená hierarchické rozdelenie jej členov z hľadiska postavenia a vplyvu v skupine“.⁷ Zanolit so Žilinkom z Úradu špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry SR (ďalej len „špeciálna prokuratúra“) zastávajú podobný názor; za štruktúrovanú považujú takú skupinu, ktorá „má určitú vnútornú organizačnú štruktúru s rozdelením funkcií a delbou činnosti... Tato vnútorná organizačná štruktúra je charakterizovaná vzťahmi nadriadenosti a podriadenosti (rozdelenie funkcií), relatívnou stabilitou a prísny dodržiavaním pravidiel (tzv. kódex organizácie – napr. zákon mlčanlivosti) vrátane zásadného utajenia skupiny, jej štruktúry a jej akcií“.⁸ K vzťahom nadriadenosti a podriadenosti medzi jednotlivými členmi skupiny pritom dodávajú, že

skupina by mala byť „rozdelená minimálne do dvoch horizontálnych stupňov riadenia. V takejto skupine jeden alebo niekoľko páchatelov figurujú ako vedúci, ktorí organizujú činnosť ostatných páchatelov a určujú im konkrétne druhy vykonávaných činností, prípadne aj konkrétne úlohy, ktorým sa majú v rámci fungovania zločineckej skupiny venovať“.⁹

Takáto interpretácia štruktúrovanosti zločineckej skupiny by zodpovedala niektorým kriminologickým poznatkom o organizačnom usporiadaní niektorých skupín organizovaného zločinu, najmä mafiánskych organizácií, ktoré podľa Musila predstavujú prvý typ skupín organizovaného zločinu, a o. i. sa vyznačujú viacstupňovou organizačnou štruktúrou a personálnou oddelenosťou výkonu konkrétnych činností od ich riadenia. Druhým typom je podľa neho menšia kriminálna skupina, ktorá je usporiadaná voľnejšie – čo znamená, že jej organizačná štruktúra je jednoduchšia

„V porovnaní s predchádzajúcimi definíciami je súčasná definícia zločineckej skupiny jednoduchšia, otázkou však je, či sa nezjednodušila až príliš.“

– a členovia vykonávajúci konkrétne úlohy sa podieľajú aj na jej riadení, hoci aj v nej existujú vzťahy nadriadenosti a podriadenosti; lenže podriadenosť funguje iba tam, kde je to nevyhnutné pre efektívnu činnosť organizácie. Práve tento druhý typ skupiny organizovaného zločinu má byť charakteristický pre Európu, najmä západnú, s výnimkou Talianska.¹⁰ Vzhľadom na charakteristiku skupín organizovaného zločinu podľa Kelly Hignettovej by sa dalo povedať, že aj pre strednú Európu, pretože v tomto regióne podľa nej „väčšina gangov zostáva založených na určitom druhu voľnej štruktúry a rozdelení zodpovednosti...“¹¹ (pozn.: preklad autora).

Hamran však Zanolita so Žilinkom za ich charakteristiku štruktúrovanosti zločineckej skupiny kritizuje, pretože podľa neho sa s takouto interpretáciou možno stotožniť iba do

6 Chromík píše, že „v tomto znaku nie sú žiadne interpretačné ťažkosti“ (Chromík, 2004, s. 288), preto sa naň táto práca nezameriava.

7 Samaš, O. – Stiffel, H. – Toman, P.: **Trestný zákon. Stručný komentár**. Bratislava: Iura Edition, 2006, s. 278.

8 Zanolit, J. – Žilinka, M.: **K problematike zločineckej skupiny**. In: Justičná revue, roč. 57, 2005, č. 8 – 9, s. 1063.

9 Zanolit, J. – Žilinka, M.: **K problematike zločineckej skupiny**. In: Justičná revue, roč. 57, 2005, č. 8 – 9, s. 1063 až 1064.

10 Bližšie pozri Musil, J.: **Organizovaná kriminalita**.

In: Novotný, O. – Zapletal, J. a kol.: **Kriminologie**. Praha: ASPI Publishing, 2004, s. 333.

11 Hignett, K.: **Organised Crime in East Central Europe: The Czech Republic, Hungary and Poland**.

In: Global Crime, roč. 6, 2004, č. 1, s. 74. (Hignettová sa vo svojom článku sústredila najmä na skupiny z Českej republiky, Poľska a Maďarska – pozn. autora).

31. júla 2004, v súčasnosti však nie je v súlade s autentickým výkladom tohto znaku v Článku 2 písm. c) dohovoru. Zároveň pripomína, že podľa Čl. 7 ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky č. 460/1992 Zb. (ďalej len „ústava“) je takýto výklad pre slovenské orgány záväzný.¹² Podľa cit. ustanovenia dohovoru sa štruktúrovanou skupinou rozumie „skupina, ktorá bola vytvorená nie náhodne na účel bezprostredného spáchania trestného činu a v ktorej nemusia byť formálne rozdelené úlohy jej členov, pokračovanie členstva alebo rozvinutá štruktúra“. Miklík píše, že druhá časť tohto výkladu nadväzuje na aktuálne kriminologické poznatky o organizovanom zločine, zatiaľ čo prvá časť má podľa neho odlišiť zločineckú skupinu od obyčajného spolčenia, resp. organizovanej skupiny, tak ako ju pozná aj slovenský trestný zákon.¹³

„ ... tendencia zjednodušiť definíciu zločineckej skupiny (...) sa dotkla aj iných znakov, pri ktorých však už dostatočne zdôvodnená nie je. Predovšetkým v možnosti (...) spáchať iba jeden trestný čin. “

O kriminologických poznatkoch, z ktorých pri tvorbe návrhu dohovoru vychádzal ad hoc výbor OSN (ďalej len „výbor“), sa zmieňuje aj vo svojom článku. Píše, že „za pojmom štruktúrovaná skupina už nie je možné predstaviť si len typy maľianskych syndikátov, talianskej Cosa Nostry či Ndraghetty, americkej Cosa Nostry, čínskych triád alebo japonskej Yakuzy. Novšie zločinecké organizácie nemajú pevnú štruktúru, ani formálne rozdelené úlohy medzi svojich členov či doživotné členstvo. Majú síce podobu sietí, ktoré sú organizované, ale s málo formálnou štruktúrou, pričom je zložité identifikovať jednotlivé bunky s rôznym stupňom samostatnosti...“ Súčasná zločinecká organizácia podľa neho „nepotrebuje presnú štruktúru a dokáže sa prispôbiť každej situácii na trhu, pričom využíva medzery v jednotlivých

zákonných úpravách...“.¹⁴ Jeho argumentácia zodpovedá aj práci nemeckého kriminológa von Lampeho, ktorý tvrdí, že v súčasnosti už skupiny organizovaného zločinu nie sú natoľko štruktúrované ako v minulosti a nevyhnutne nemusia byť usporiadané prísne hierarchicky.¹⁵

Výsledkom je pomerne jednoduché definovanie štruktúrovanosti skupiny, pretože v zmysle výkladu tohto pojmu podľa **Článku 2 písm. c dohovoru nemusi mať zločinecká skupina vytvorenú organizačnú štruktúru s definovanými vzťahmi nadriadenosti a podriadenosti, ani stanovené pevné členstvo, a činnosti jej členov sa môžu rozdeľovať aj pre spáchanie konkrétneho trestného činu.** To znamená, že členovia skupiny nemusia profesionálne vykonávať určené úlohy či funkcie.

Problémom však je, že **tendencia zjednodušiť definíciu zločineckej skupiny sa nedotkla iba znaku štruktúrovanosti, pri ktorom by mohla byť odôvodniteľná niektorými kriminologickými poznatkami aj trestno-procesnými aspektmi pri dokazovaní,¹⁶ ale dotkla sa aj iných znakov, pri ktorých však už dostatočne zdôvodnená nie je. Predovšetkým v možnosti zločineckej skupiny jednorazovo spáchať iba jeden trestný čin (zločin).** Činnosť skupín organizovaného zločinu je z kriminologického hľadiska charakteristická systematickým a dlhodobým páchaním trestnej činnosti (sústavnosťou páchania trestnej činnosti), preto takéto vyjadrenie činnosti zločineckej skupiny celkom nezodpovedá kriminologickej charakteristike organizovaného zločinu. Organizovaný zločin je podľa Chmelíka „*typom mnohostrannej, systematickej a dlhodobo páchanej trestnej činnosti zločineckou skupinou*“¹⁷ (pozn.: preklad autora). Z toho vyplýva, že **z kriminologického hľadiska nie je cieľom skupín organizovaného zločinu jednorazové spáchanie jediného trestného činu.**

Možnosť zločineckej skupiny jednorazovo spáchať jeden zločin bola zrejme automaticky prebraná z definície „organizovanej zločineckej skupiny“ (čo je pojem použitý v dohovore – pozn. autora) podľa dohovoru, ktorý takúto možnosť tiež pripúšťa. Lenže dohovor sa vzťahuje iba na taký trestný čin, ktorý má nadnárodný charakter;¹⁸ takýto záver vyplýva z Článku 3 ods. 1 písm. b dohovoru. Pritom podľa Článku 3 ods. 2 dohovoru „*má trestný čin nadnárodný charakter, ak:*

a) *bol spáchaný vo viac ako jednom štáte,*

12 Bližšie pozri Hamran, L.: **K posudzovaniu pojmov „organizovaná skupina“ a „zločinecká skupina“.**

In: Justičná revue, roč. 59, 2007, č. 1, s. 89.

13 Bližšie pozri Miklík, F.: **O nadnárodnom organizovanom zločine.** In: Justičná revue, roč. 53, 2001, č. 12, s. 1272.

14 Miklík, F.: **O nadnárodnom organizovanom zločine.** In: Justičná revue, roč. 53, 2001, č. 12, s. 1272.

15 Bližšie pozri von Lampe, K.: **Organized Crime in Europe.** In: Reichel, P.: **Handbook of Transnational Crime & Justice.** London: Sage Publications, 2005, s. 407.

16 Aj keď niektorí autori majú iný názor; bližšie pozri napríklad Šanta, J.: **Zločinecká skupina – medzinárodnoprávne súvislosti a praktické skúsenosti.** In: Justičná revue, roč. 60, 2008, č. 8 – 9, s. 1162.

17 Chmelík, J.: **Zločin bez hraníc. Vyšetřování terorismu a organizovaného zločinu.** Praha: Linde, 2004, s. 56.

18 Dohovor sa vzťahuje na závažný trestný čin, za ktorý sa podľa Článku 2 písm. b) považuje trestný čin, za ktorý možno uložiť trest odňatia slobody s hornou hranicou najmenej štyri roky alebo prísnejší trest, ak má podľa Článku 3 ods. 1 písm. b) nadnárodný charakter a je spáchaný s účasťou organizovanej zločineckej skupiny.

- b) bol spáchaný v jednom štáte, avšak podstatná časť jeho prípravy, plánovania, riadenia alebo kontroly sa uskutočnila v inom štáte,
- c) bol spáchaný v jednom štáte, avšak so zapojením organizovanej zločineckej skupiny, ktorá sa zapája do trestnej činnosti vo viac ako jednom štáte, alebo
- d) bol spáchaný v jednom štáte, avšak má podstatné vplyvy v inom štáte“.

V legálnej definícii podľa § 129 ods. 3 trestného zákona takáto požiadavka sformulovaná nie je, to znamená, že zatiaľ čo podľa trestného zákona môže zločinecká skupina spáchať akýkoľvek zločin, podľa dohovoru iba trestný čin, ktorý má nadnárodný charakter. V konečnom dôsledku sa tak skupinová kriminalita podľa trestného zákona posudzuje striktnnejšie, než ako vyplýva z požiadaviek dohovoru. Faktom však zostáva, že na rozdiel od štruktúrovanosti skupiny, zjednodušujúce vyjadrenie činnosti zločineckej skupiny ani v jednom z týchto právnych predpisov úplne nezodpovedá kriminologickým poznatkom o organizovanom zločine a nie je ani odôvodnené žiadnymi relevantnými argumentmi treba povedať, že ani nemá byť akými.

Na tento definičný znak zločineckej skupiny – na jej činnosť – nadväzuje ďalší, a tým je ziskovosť, resp. *ex lege* snaha o „priame alebo nepriame získanie finančnej výhody“.¹⁹ Niektorí autori prirovnávajú činnosť skupín organizovaného zločinu kvôli ziskovosti k podnikateľskej činnosti. „Zločinecké organizácie s legálnymi (nadnárodnými) korporáciami spájajú podobné rysy v štruktúre, sile, veľkosti a geografickom zábere činnosti. Zločinecká organizácia uskutočňuje aktivity na nezákonnom trhu podobným spôsobom ako legálny podnik na legálnom trhu – riadi sa rovnakými ekonomickými pravidlami (podnikať, investovať, znižovať náklady, maximalizovať zisk, zvyšovať efektivitu, expandovať aktivity...). Odlíša ju fakt, že vykonáva nedovolené formy podnikania...“²⁰ (pozn.: preklad autora). To znamená, že **z kriminologického hľadiska zodpovedá ziskovosť skupín organizovaného zločinu vo svetle komparácie s podnikateľskou činnosťou dlhodobému, sústavnému páchaniu trestnej činnosti, a nie jednorazovému spáchaniu jedného zločinu. Legislatívne vyjadrenie ziskovosti je však všeobecnejšie a zodpovedá mu aj takéto ojedinelé spáchanie hoci aj jediného zločinu.** Priame alebo nepriame získanie finančnej výhody totiž možno dosiahnuť aj ojedinelým spáchaním jedného trestného činu; fakt, že ním musí byť zločin na veci nič nemení.

Ďalšie znaky legálnej definície, predovšetkým znak existencie skupiny počas určitého časového obdobia a koordinovanosti jej konania, už z kriminologického hľadiska nepredstavujú výraznejší problém. V odbornej literatúre však interpretované nie sú, pretože nie sú ani autenticky vyložené v právnych predpisoch – ani v dohovore, ani v trestnom zákone – ich interpretáciou sa budú musieť zaoberať súdy.

Pri posudzovaní prvého z nich budú zrejme musieť bližšie špecifikovať, aká časová dĺžka existencie skupiny bude postačujúca na jeho naplnenie. Podľa Hamrana musí ísť najmenej o šesť mesiacov, čo zdôvodňuje pomerne všeobecne, a to povahou činnosti zločineckej skupiny.²¹ Takýto výklad by však mohol byť v niektorých prípadoch veľmi reštriktívny, pretože ak by bola skupina odhalená ešte pred

„... z kriminologického hľadiska zodpovedá ziskovosť skupín organizovaného zločinu vo svetle komparácie s podnikateľskou činnosťou dlhodobému, sústavnému páchaniu trestnej činnosti...“

uplynutím doby jej existencie, nemohla by byť posúdená ako zločinecká skupina, hoci aj za predpokladu, že všetky ostatné definičné znaky by boli splnené, čo by bolo kontraproduktívne. Domnievam sa preto, že tento znak treba vykladať bez určenia minimálnej dĺžky existencie zločineckej skupiny a v súvislosti s cieľom zločineckej skupiny a povahou činností, ktoré uskutočňuje pre jeho dosiahnutie. To znamená, s prípravou na konanie, ktorým sa má tento cieľ dosiahnuť. Interpretovať pojem existencie počas určitého časového obdobia takýmto spôsobom však nemusí byť jednoduché, pretože takéto obdobie bude zrejme rozdielne pri skupine, ktorej cieľom je spáchanie jedného zločinu, ako pri skupine, ktorej cieľom je spáchanie viacerých zločinov.

O koordinovanosti konania Hamran píše, že je spoločným znakom zločineckej skupiny a organizovanej skupiny, rovnako ako plánovitosť²² (a deľba úloh), čo je zaujímavé,

19 Zločinecká skupina môže byť v zmysle § 129 ods. 3 trestného zákona zameraná aj „priame alebo nepriame získanie inej výhody“, ktorou sa v odbornej literatúre myslí napr. získanie vplyvu na rozhodovanie orgánu verejnej moci alebo získanie monopolného postavenia v kriminálnom prostredí (bližšie pozri Albanese, J. S., 2004, s. 9.)

20 Scheinost, M.: **Pojetí organizovaného zločinu a jeho vztah k dalším kategoriím kriminality.**

In: Kriminalistika, roč. XXXVII, 2004, č. 4, s. 264.

21 Bližšie pozri Hamran, L.: **K posudzovaniu pojmov „organizovaná skupina“ a „zločinecká skupina“.**

In: Justičná revue, roč. 59, 2007, č. 1, s. 90.

22 Domnievam sa, že plánovitosť by sa dala vyvodiť z autentického výkladu „štruktúrovanej skupiny“ podľa Článku 2 písm. c) dohovoru. Ak totiž skupina nemá byť vytvorená náhodne, predpokladá sa jej vytvorenie na základe plánu, podľa ktorého zrejme bude páchať aj trestnú činnosť.

pretože del'ba úloh v legálnej definícii zločineckej skupiny explicitne vyjadrená nie je.²³ V legálnej definícii organizovanej skupiny podľa § 129 ods. 2 Trestného zákona²⁴ je koordinovanosť konania skupiny dôsledkom „určitej del'by určených úloh medzi jednotlivými členmi skupiny“ (porovnaj § 129 ods. 2 trestného zákona), ktorá je, naopak, jej predpokladom. Ak by sa mala koordinovanosť vykladať analogicky aj na účely zločineckej skupiny, znamenalo by to, že aj v zločineckej skupine je predpokladom koordinovanosti konania skupiny del'ba úloh medzi jej členmi, ktorá by tak bola vyjadrená implicitne a vyplývala by z pojmu „koordinovanosť konania skupiny“. Domnievam sa, že tento znak vyjadruje požiadavku, aby jeden člen skupiny konal v súlade s inými, zvyšnými členmi skupiny; či na základe predchádzajúcej dohody alebo vydaného príkazu nadriadeného člena

„Jednoduchšia legálna definícia zločineckej skupiny však celkom nezodpovedá kriminologickým poznatkom o organizovanom zločine.“

je irelevantné. Treba však pripomenúť, že **legálna definícia zločineckej skupiny nevyžaduje formálne rozdelenie úloh či funkcií, ako je definované napríklad v mafiánskej organizácii. To do istej miery vyplýva z organizačnej štruktúry, a keďže ako už bolo spomenuté, zločinecká skupina nemusí mať stanovenú žiadnu organizačnú štruktúru, nemusia v nej byť ani formálne rozdelené úlohy medzi jej členmi.** Pre del'bu úloh v mafiánskej organizácii je zvyčajne charakteristické, že „jedna skupina osôb sa výlučne zaoberá plánovaním a prípravou aktivít, druhá skupina je poverená ich výkonom a – v mnohých prípadoch – je tretia skupina určená na zabezpečenie a ochranu tohto procesu“²⁵ (pozn.: preklad autora). **V mafiánskej organizácii je z kriminologického hľadiska plánovanie akcií organizačne a personálne oddelené od ich samotného výkonu aj ochrany. V zločineckej skupine sa del'bou činností**

nerozumie takéto formálne rozdelenie podobných úloh, ale je postačujúce, ak je medzi členmi definovaná del'ba činností pri konkrétnej kriminálnej aktivite, na ktorej páchaní sa môžu aj všetci podieľať. Takýto záver vyplýva aj z Hamranovho článku, v ktorom píše, že pri zločineckej skupine sa „nevyžaduje formálna del'ba úloh ako je to napríklad pri zločineckých skupinách typu Cosa Nostra, čínske triády a pod., kde sa rozlišujú základné články (kategória tzv. pešiakov), stredné stupne a vrcholové stupne riadenia“.²⁶

Záver

Z interpretácie štruktúrovanosti zločineckej skupiny aj z ďalších definičných znakov vyplýva, že za takúto skupinu nemožno považovať iba veľkú mafiánsku organizáciu, ale aj menšiu skupinu organizovaného zločinu s voľnejším organizačným usporiadaním (nielen s prísne hierarchizovaným). Takýto záver determinuje fakt, že **legálna definícia zločineckej skupiny je sformulovaná pomerne jednoducho.**

„Toto vymedzenie do určitej miery prekonáva známe spory o definovanie organizovaného zločinu, v ktorých je na jednej strane požadovaná vyčerpávajúca charakteristika organizovaného zločinu (takmer taxatívny výpočet znakov), ktorá by ho jednoducho odlišovala od iných skupinových foriem závažnej trestnej činnosti. Na strane druhej je argumentované tým, že príliš zložitá definícia organizovaného zločinu (obzvlášť popis vnútornej štruktúry zločineckých skupín) fakticky sťažuje jeho trestné stíhanie, alebo tým, že niektoré znaky sa zložito dokazujú, a je teda namieste prikloniť sa k definícii všeobecnejšieho charakteru“²⁷ (pozn.: preklad autora). Pri prácach na návrhu dohovoru sa tiež zvažovala aj prvá možnosť, teda definovanie zločineckej skupiny o niečo špecifickejšie prostredníctvom iných znakov, ako tých, ktoré boli do tejto definície nakoniec zahrnuté. Týmito znakmi mali byť podľa Šturmu zastrašovanie, násilie a korupcia,²⁸ ale nakoniec sa od nich upustilo a autori návrhu sa priklonili k spomínanej jednoduchšej verzii.

Jednoduchšia legálna definícia zločineckej skupiny však celkom nezodpovedá kriminologickým poznatkom o organizovanom zločine. Zatiaľ čo jednoduchšia úprava znaku štruktúrovanosti skupiny – do istej miery determinovaná upustením od znaku hierarchizovanej či vnútornej

23 Bližšie pozri Hamran, L.: **K posudzovaniu pojmov „organizovaná skupina“ a „zločinecká skupina“.**

In: Justičná revue, roč. 59, 2007, č. 1, s. 91.

24 Podľa cit. ustanovenia sa organizovanou skupinou rozumie „spolčenie najmenej troch osôb na účel spáchania trestného činu, s určitou del'bou určených úloh medzi jednotlivými členmi skupiny, ktorej činnosť sa v dôsledku tohto vyznačuje plánovitosťou a koordinovanosťou, čo zvyšuje pravdepodobnosť úspešného spáchania trestného činu“.

25 Symeonidou-Kastanidou, E.: **Towards a New Definition of Organised Crime in the European Union.**

In: European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice, 2007, č. 1, s. 101.

26 Hamran, L.: **K posudzovaniu pojmov „organizovaná skupina“ a „zločinecká skupina“.**

In: Justičná revue, roč. 59, 2007, č. 1, s. 91.

27 Karabec, Z.: **Mezinárodní aspekty boje proti organizovanému zločinu.** In: Kriminalistika, roč. XXXVII, 2004, č. 1, s. 7.

28 Bližšie pozri Šturma, P.: **Nové mezinárodněprávní instrumenty k boji proti korupci a organizovanému zločinu.**

In: Právník, roč. CXXXIX, 2000, č. 3, s. 244.

organizačnej štruktúry – je odôvodniteľná niektorými kriminologickými poznatkami (najmä však tresnoprocenými aspektmi), jednoduchšie vyjadrenie ďalších definičných znakov zločineckej skupiny takýmito poznatkami odôvodniteľné nie je. **Týka sa to najmä činnosti zločineckej skupiny spočívajúcej v možnosti ojedinelého spáchania jedného trestného činu (zločinu), resp. v jej existencii za takýmto účelom.** Pre takúto úpravu nie je dôvod ani z trestno-procesného hľadiska, pretože **kritici zložitej legálnej definície zločineckej skupiny, ktorá platila v minulosti, jej nevyčítali nadbytočnosť požiadavky sústavného páchania trestnej činnosti, ale predovšetkým nadbytočnosť znaku organizačnej štruktúry. Tento problém sa však vyriešil jednoduchšou úpravou štruktúrovanosti skupiny a autentickým výkladom tohto pojmu v dohovore, preto na ďalšie zjednodušovanie nebol dôvod.** Symeonidou-Kastanidouová v tejto súvislosti píše, že pri definovaní organizovaného zločinu „sa nemožno uspokojiť s jednoduchým stanovením minimálnych definičných znakov, ktorými hrozby organizovaného zločinu nie sú jasne pomenované“²⁹ (pozn.: preklad autora). V opačnom prípade hrozí, že z trestnoprávného hľadiska by sa za skupiny organizovaného zločinu mohli považovať aj skupiny, ktoré by nimi z kriminologického hľadiska byť nemohli, resp. ktoré zodpovedajú kriminologickej charakteristike takýchto skupín len čiastočne.

Možnosť zločineckej skupiny ojedinele spáchať jeden trestný čin celkom nezodpovedá kriminologickým poznatkami o organizovanom zločine, najmä vo svetle Scheinostovej komparácie organizovaného zločinu s podnikateľskou činnosťou. **Ako sa podnikateľskou činnosťou o. i. rozumie sústavná činnosť za účelom dosahovania zisku, rovnako organizovaný zločin predstavuje tiež sústavnú činnosť – sústavné páchanie trestnej činnosti (znak ziskovosti je obdobný). Ak by chcel zákonodarca zohľadniť tento fakt v legálnej definícii zločineckej skupiny, musel by namiesto možnosti jednorazového spáchania jediného zločinu vyjadriť požiadavku opakovaného spáchania jedného zločinu alebo sústavné páchanie trestnej činnosti, resp. existenciu zločineckej skupiny za takýmto účelom.** Nedá sa síce vylúčiť zameranie niektorých skupín organizovaného zločinu aj na spáchanie jedného zločinu, napr. hrubého nátlaku, ale tento trestný čin páchajú opakovane (sústavne), a preto, **ak by sa mal jeden zločin spáchať iba jednorazovo (ojedinele), nedosiahla by sa tým závažnosť organizovaného zločinu, na rozdiel od jeho sústavného**

páchania. To znamená, že ak by sa mali v legálnej definícii zločineckej skupiny zohľadniť tieto závery, z trestnoprávného hľadiska by musel byť spáchaný zločin pokračujúcim alebo hromadným trestným činom, aby mohla trestnoprávna úprava skupiny organizovaného zločinu vernejšie zodpovedať kriminologickým charakteristikám jej činnosti.

V Českej republike takýto problém nenastáva, pretože český zákonodarca, zrejme vychádzajúc z takéhoto kriminologického základu, definuje organizovanú zločineckú skupinu³⁰ v § 129 zákona č. 40/2009 Sb. Trestného zákonníka (ďalej len „trestný zákonník“) ako „*spolčenie viacerých osôb s vnútornou organizačnou štruktúrou, s rozdelením funkcií a delbou činností, ktorá je zameraná na sústavné páchanie úmyselnej trestnej činnosti*“ (pozn.: preklad autora). To znamená, že sa vyžaduje, aby bola takáto skupina zameraná na „*sústavné páchanie úmyselnej trestnej činnosti*“. Tento znak odborná literatúra vykladá tak, že páchanie úmyselnej trestnej činnosti je sústavné, ak je trestná činnosť páchaná „*nepretržite, pravidelne alebo opakovane po dlhšiu dobu, napr. niekoľko mesiacov, alebo vtedy, ak páchatelia nadviažu na predchádzajúcu obdobne páchanú trestnú činnosť*“.³¹ Organizovaná zločinecká skupina pritom v skutočnosti trestnú činnosť nemusí páchať sústavne, ale vyžaduje sa, aby bola na ňu aspoň zameraná. Podľa Šámala sa takouto úpravou predpokladá, že už pri založení organizovanej zločineckej skupiny je daný zámer sústavne páchať úmyselnú trestnú činnosť, aj keď pre trestný postih sa nevyžaduje, aby k takémuto sústavnému páchaniu trestnej činnosti napokon došlo, napr. v prípade odhalenia skupiny už pri prvom trestnom činne alebo dokonca ešte predtým, než začala s páchaním trestnej činnosti.³² To znamená, že aj podľa českého trestného zákona môže organizovaná zločinecká skupina spáchať aj jeden trestný čin. Dôležitý je však jej zámer páchať trestnú činnosť sústavne, na rozdiel od slovenskej právnej úpravy, podľa ktorej môže mať zločinecká skupina zámer spáchať aj jeden zločin.

Činnosť skupín organizovaného zločinu je podobne vyjadrená aj v niektorých iných trestných kódexoch. Napríklad v Článku 416bis talianskeho trestného zákona sa definuje pojem „mafia“ (čo je ekvivalent slovenskej zločineckej skupiny – pozn. autora), ktorý o. i. zahŕňa aj systematické vytváranie vzťahov k páchaniu trestných činov.³³ Sústavné páchanie trestnej činnosti je jedným z definičných znakov aj kriminálnej organizácie v rakúskom trestnom zákone, ktorá sa má podľa § 278a o. i. usilovať o plánované a opakované páchanie závažných zločinov.³⁴ To znamená, že ani podľa

29 Symeonidou-Kastanidou, E.: **Towards a New Definition of Organised Crime in the European Union.** In: European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice, 2007, č. 1, s. 100.

30 Tento pojem je ekvivalentom našej zločineckej skupiny (pozn. autora).

31 Šámal, P. – Půry, F. – Rizman, S.: **Trestní zákon: komentář. 5. vydání.** Praha: C. H. Beck, 2003, s. 635.

32 Bližšie pozri Šámal, P. – Půry, F. – Rizman, S.: **Trestní zákon: komentář. 5. vydání.** Praha: C. H. Beck, 2003, s. 635.

33 Bližšie pozri Lisoň, M. – Stieranka, J.: **Organizovaná kriminalita v Slovenskej republike.**

Bratislava: Akadémia Policajného zboru, 2004, s. 20.

34 Bližšie pozri Symeonidou-Kastanidou, E.: **Towards a New Definition of Organised Crime in the European Union.**

In: European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice, 2007, č. 1, s. 99.

jedného z týchto zahraničných trestných kódexov nie je možné, aby skupiny organizovaného zločinu mohli byť zamerané na ojedinelé spáchanie iba jedného trestného činu, ako to pripúšťa slovenský zákonodarca.

Slovenský zákonodarca vyjadril činnosť zločineckej skupiny podobne ako činnosť teroristickej skupiny (pre obe skupiny sa v § 141 trestného zákona používa súhrnné označenie „nebezpečné zoskupenie“ – pozn. autora), ktorou sa podľa § 129 ods. 4 trestného zákona rozumie „štruktúrovaná skupina najmenej troch osôb, ktorá existuje počas určitého časového obdobia na účely spáchania trestného činu teroru alebo terorizmu“. Z jej komparácie s legálnou definíciou zločineckej skupiny vyplýva, že podobne ako zločinecká skupina tiež môže spáchať aj jeden trestný čin, konkrétne trestný čin teroru alebo trestný čin terorizmu, lenže takáto právna úprava činnosti teroristickej skupiny má iné kriminologické základy, ako činnosť zločineckej skupiny. Pre terorizmus totiž nie je charakteristické sústavné páchanie trestnej činnosti za účelom dosahovania vysokých ziskov ako pre organizovaný zločin; teroristické skupiny sú motivované odlišne – ideologicky³⁵ –, a tomu prispôsobujú aj svoju činnosť, ktorá sa, samozrejme, nemôže porovnávať s „podnikateľskou činnosťou“ skupín organizovaného zločinu. Nedá sa síce vylúčiť jej sústavnosť, ale jednotlivé teroristické útoky môžu byť páchané s dlhším časovým odstupom, príp. teroristická skupina môže spáchať iba jeden útok, a preto nie je dôvod na právnu úpravu sústavného páchania trestnej činnosti teroristickou skupinou.³⁶ **Činnosť skupín organizovaného zločinu je však z kriminologického hľadiska rozdielna, a preto z dôvodov uvedených v tejto práci by mala byť v zákone vyjadrená odlišne ako činnosť teroristických skupín, t. j. mala by byť vyjadrená sústavnosť páchania ich činnosti (alebo minimálne ich zámer sústavné páchať trestnú činnosť). Nemožno totiž dva rozdielne javy – ako terorizmus a organizovaný zločin nepochybne sú – definovať podobne.**

Pri akejkoľvek korekcii legálnej definície zločineckej skupiny by sa však muselo dbať na požiadavky vyplývajúce z dohovoru. To znamená, že možnosť ojedinelého spáchania jedného zločinu by musela v legálnej definícii zločineckej skupiny zostať, mohla by sa však obmedziť iba na trestné činy s nadnárodným charakterom, ktoré sú definované v Článku 3 ods. 2 dohovoru. Dosiahnuť sa to dá vložением výkladu z tohto ustanovenia do trestného zákona. Požiadavka takejto minimálnej úpravy vyplýva pre Slovenskú republiku z medzinárodnoprávných záväzkov, ktoré by slovenský zákonodarca nemal podrobovať žiadnej reštrikcii. Nad ich rámec však ísť môže, pretože „dohovor chápe svoje opatrenia

ako minimálne štandardy pre každý štát“.³⁷ Preto by nič nemalo brániť legálnemu vyjadreniu požiadavky zamerania zločineckej skupiny na sústavné páchanie trestnej činnosti alebo najmenej na sústavné (opakované) páchanie jedného zločinu. ■

Použitá literatúra

1. Právne predpisy

- Dohovor Organizácie spojených národov proti nadnárodnému organizovanému zločinu; oznámenie Ministerstva zahraničných vecí SR č. 621/2003 Z. z.
Spoločný postup 98/733/SV z 21. decembra 1998 prijatý Radou na základe Článku K3 Zmluvy o Európskej únii, ktorým sa stanovuje, že účasť v zločineckej skupine je v členských štátoch Európskej únie trestným činom.
Rámcové rozhodnutie Rady 2002/475/SVV z 13. 6. 2002 o boji proti terorizmu.
Ústava Slovenskej republiky č. 460/1992 Zb.
Zákon č. 140/161 Zb. Trestný zákon.
Zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon.
Zákon č. 40/2009 Sb. Trestní zákonník.

2. Odborná knižná literatúra

- Baláž, P.: **Trestné právo hmotné: všeobecná a osobitná časť**. Bratislava: Veda, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 2005, 441 s. ISBN 80-224-0876-X.
Chmelík, J.: **Zločin bez hraníc. Vyšetřování terorismu a organizovaného zločinu**. Praha: Linde, 2004, 185 s. ISBN 80-7201-480-3.
Ivor, J. a kolektív: **Trestné právo hmotné. Všeobecná časť**. Bratislava: Iura Edition, 2006, 530 s. ISBN 80-8078-084-6.
Ivor, J. a kolektív: **Trestné právo hmotné. Osobitná časť**. Bratislava: Iura Edition, 2006, 607 s. ISBN 80-8078-084-6.
Lisoň, M. – Stieranka, J.: **Organizovaná kriminalita v Slovenskej republike**. Bratislava: Akadémia PZ, 2004, 260 s. ISBN 80-8054-315-1.
Musil, J.: **Organizovaná kriminalita**. In: Novotný, O. – Zápletal, J. a kol.: **Kriminologie**. Praha: ASPI Publishing, 2004, s. 324 až 349. ISBN 80-7357-026-2.
Samaš, O. – Stiffel, H. – Toman, P.: **Trestný zákon. Stručný komentár**. Bratislava: Iura Edition, 2006, 884 s. ISBN 80-80-78-078-1.

35 Bližšie pozri Říha, M.: **K problematice organizované kriminality**. In: Trestní právo, 2007, č. 7 – 8, s. 7.

36 Ostatné definičné znaky legálnej definície teroristickej skupiny sú v podstate totožné s obdobnými znakmi zločineckej skupiny, s výnimkou koordinovanosti konania skupiny, ktorá sa v nej explicitne neuvádza. Pojem „štruktúrovaná skupina“ sa interpretuje obdobne ako pri zločineckej skupine; podľa Čl. 2 bodu 1 rámcového rozhodnutia Rady 2002/475/SVV z 13. júna 2002 o boji proti terorizmu sa štruktúrovanou skupinou rozumie „skupina, ktorá nie je vytvorená náhodne na okamžité spáchanie trestného činu a ktorá nemusí mať formálne definované úlohy pre svojich členov, stáť členskú základňu alebo vyvinutú štruktúru“.

37 Miklík, F.: **O nadnárodnom organizovanom zločine**. In: Justičná revue, roč. 53, 2001, č. 12, s. 1271.

Šámal, P. – Půry, F. – Rizman, S.: **Trestní zákon: komentář. 5. vydání.** Praha: C. H. Beck, 2003, 1582 s. ISBN 80-7179-624-7.

Šturma, P. – Nováková, J. – Bílková, V.: **Mezinárodní a evropské instrumenty proti terorismu a organizovanému zločinu.** Praha: C. H. Beck, 2003, 362 s. ISBN 80-7179-305-1.

Von Lampe, K.: **Organized Crime in Europe.** In: Reichel, P.: **Handbook of Transnational Crime & Justice.** London: Sage Publications, s. 403 až 418. ISBN 1-4129-2756-0.

3. Odborná časopisecká literatúra

Albanese, J. S.: **North American Organised Crime.** Global Crime, roč. 6, 2004, č. 1, s. 8 až 18.

Cejp, M.: **Výzkum organizovaného zločinu v České republice. (Informace o řešených tématech, mezinárodní spolupráci, výzkumných metodách a některých základních výsledcích).** Kriminalistika, roč. XXXVII, 2004, č. 3, s. 169 – 176.

Chromík, A.: **K niektorým aspektom súčasnej definície zločineckej skupiny a definície zločineckej skupiny v navrhovanej rekodifikácii Trestného zákona.** Justičná revue, roč. 56, 2004, č. 3, s. 285 – 290.

Hamran, L.: **K posudzovaniu pojmov „organizovaná skupina“ a „zločinecká skupina“.** Justičná revue, roč. 59, 2007, č. 1, s. 86 – 91.

Hignett, K.: **Organised Crime in East Central Europe: The Czech Republic, Hungary and Poland.** Global Crime, roč. 6, 2004, č. 1, s. 70 – 83.

Karabec, Z.: **Mezinárodní aspekty boje proti organizovanému zločinu.** Kriminalistika, 2004, č. 1, s. 3 – 19.

Říha, M.: **K problematice organizované kriminality.** Trestní právo 2007, č. 7 – 8, s. 7.

Scheinost, M.: **Pojetí organizovaného zločinu a jeho vztah k dalším kategoriím kriminality.** Kriminalistika, roč. XXXVII, 2004, č. 4, s. 257 – 272.

Symeonidou-Kastanidou, E.: **Towards a New Definition of Organised Crime in the European Union.** European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice, 2007, č. 1, s. 83 – 103.

Šanta, J.: **Zločinecká skupina – medzinárodnoprávne súvislosti a praktické skúsenosti.** Justičná revue, roč. 60, 2008, č. 8-9, s. 1157 – 1166.

Šturma, P.: **Nové mezinárodněprávní instrumenty k boji proti korupci a organizovanému zločinu.** Právník, roč. CXXXIX, 2000, č. 3, s. 225 – 253.

Zanovít, J. – Žilinka, M.: **K problematice zločinecké skupiny.** Justičná revue, roč. 57, 2005, č. 8-9, s. 1061 – 1065.

4. Judikatúra

R 53/1976-II

R 45/1986

R 3 Ndtš 1/2007

R 1 Ndt 12/2007

RESUMÉ

Legálna definícia zločineckej skupiny

Legálna definícia zločineckej skupiny bola v minulosti pomerne zložitá, pretože obsahovala niektoré definičné znaky, ktorých objasnenie nebolo jednoduché. V dôsledku toho vznikali problémy s dokazovaním spáchania trestného činu založenia, zosnovania a podporovania zločineckej skupiny, príp. iných trestných činov spáchaných touto skupinou. Zákonodarca preto predmetnú definíciu zjednodušil. Aktuálna definícia však úplne nezodpovedá kriminologickým poznatkom o organizovanom zločine, najmä pre možnosť zločineckej skupiny jednorazovo spáchať jediný zločin.

SUMMARY

Legal definition of criminal group

The legal definition of 'criminal group' used to be rather complex in the past as it contained certain definition elements the interpretation of which was not easy. Problems were thus encountered in producing convicting evidence of the criminal offence of establishing, contriving and sup-

porting a criminal group, or of other offences committed by such group. The legislator has, therefore, simplified said definition; but the current definition fails to be fully consistent with the latest criminological knowledge of organised crime, particularly with regard to the possibility of commitment by a criminal group of a single offence only.

ZUSAMMENFASSUNG

Verbrecherbande und ihre gesetzmäßige Begriffsbestimmung

Die gesetzmäßige Definition einer Verbrecherbande war in der Vergangenheit ziemlich kompliziert, weil darin einige Definitionsmerkmale enthalten waren, deren Darlegung nicht einfach war. Demzufolge war es problematisch, die Begehung der Straftat, die Gründung, Anstiftung und Förderung einer Verbrecherbande, bzw. die, durch diese Bande verübten sonstigen Straftaten, zu beweisen. Der Gesetzgeber hat deswegen die gegenständliche Definition vereinfacht. Die aktuelle Begriffsauslegung stimmt aber nicht vollständig mit den kriminologischen Kenntnissen über die organisierende Kriminalität überein, insbesondere wegen der Möglichkeit der Verbrecherbande, ein Einzelverbrechen zu begehen.

Súdne rozhodnutie: Pôžička – zabezpečovací prevod práva – dobré mravy

JUDr. Peter Straka

Dobré mravy sú pravidlá správania sa, ktoré spoločnosť v prevažnej miere uznáva a tvoria základ fundamentálneho hodnotového poriadku.

Výrazné popieranie dobrých mravov spochybňuje celý právny poriadok a samotnú istotu občana (spotrebiteľa) v právo a posúva hranice neprimeraných praktík contra bonos mores, ktoré spochybňujú dlhodobo formované základné morálne hodnoty spoločnosti, ale najmä zakladajú riziko ich „konkludentného“ akceptovania (vžitia) subjektmi právnych vzťahov.

JUDr. Peter Straka

sudca, predseda senátu Krajského súdu v Prešove.
Od ukončenia Právnickej fakulty Univerzity P. J. Šafárika v Košiciach pôsobí v justícii. Sudcom je od roku 1993. Momentálne vykonáva sťaž na Ministerstve spravodlivosti SR vo funkcii predsedu Komisie na posudzovanie neprijateľných podmienok v spotrebiteľských zmluvách.

Pôžička je odplatný právny úkon. Odplatu predstavujú úroky a iné plnenia najčastejšie označované ako poplatky. Výška odplaty pri pôžičke je neprimeraná, ak podstatným spôsobom prevyšuje výšku odplaty uplatňovanú bankami pri poskytovaní porovnateľných pôžičiek v čase uzavretia zmluvy.

Zmyslom a účelom zabezpečovacieho prevodu práva je zabezpečiť uspokojenie pohľadávky a jeho uhradzovacia funkcia môže byť naplnená len jeho primeraným výkonom. Výkon zabezpečovacieho prevodu vlastníckeho práva na základe prepadnej klauzuly, podľa ktorej sa veriteľ stáva definitívne vlastníkom veci splatnosťou pohľadávky alebo porušením povinnosti dlžníka, neprimerane sťažuje postavenie dlžníka, pretože mu popiera oprávnený záujem na čo najvyššie speňaženie vecí. V takom prípade sa výkon práva veriteľa prieči dobrým mravom podľa § 3 Občianskeho zákonníka.

Neprimeraný výkon zabezpečovacieho prevodu práva má okrem iného za následok absolútnu neplatnosť právnych úkonov, ktorými sa mala naplniť jeho uhradzovacia funkcia.

Poskytovanie finančných služieb nebankovými subjektmi pre spotrebiteľov musí byť vykonávané s náležitou odbornou

starostlivosťou zahŕňajúcou predovšetkým ponuku vhodných zmluvných podmienok pre spotrebiteľa, komunikáciu s dlžníkom, rešpektovanie jeho základných ľudských práv a to tak pri uzatváraní spotrebiteľskej zmluvy, ako aj počas výkonu zabezpečovacích prostriedkov. Odborná starostlivosť v sebe zahŕňa dobrú vieru, morálku a bezvýhradné rešpektovanie zákona.

Princíp dvojinštančnosti občiansko-právneho konania nie je ústavným princípom. Ak odvolací súd oboznámi účastníkov so svojim právnym názorom a dá im príležitosť sa vyjadriť, naplní princíp právnej istoty aj bez zrušenia rozsudku (§ 213 ods. 2 O.s.p.).

Rozsudok Krajského súdu v Prešove
z 10. decembra 2008 č. 3 Co 67/2008

I. Výrok rozsudku

Mení rozsudok súdu prvého stupňa a žalobu **zamieta**.

Žalobca je povinný zaplatiť žalovaným náhradu trov právneho zastúpenia v rozsahu jednej štvrtiny a ostatné trovy v celom rozsahu s tým, že výška trov bude vyčíslená po právoplatnosti tohto rozsudku

II. Skutkový stav

Odvolací súd po zopakovaní dokazovania zistil, že žalovaní manželia vyšli v ústrety teraz už nebohému Jánovi F. a vzali si pôžičku 500 000 Sk od žalobcu, aby túto sumu následne prenechali Jánovi F. Na zabezpečenie vrátenia pôžičky previedli vlastnícke právo k svojmu rodinnému domu, v ktorom bývali spolu s deťmi. Pôžičku sa zaviazali vrátiť do jedného roka, ale súčasne počas plynutia tohto roka sa zaviazali platiť aj úroky 5 % mesačne, t. j. po 25 000 Sk. Ide o 60 %-ný úrok ročne. Súčasne boli dohodnuté 182,5 %-né sankcie za omeškanie p. a. (pol percenta denne) a že v prípade neplnenia dlhu sa veriteľ stáva trvalým a výlučným vlastníkom nehnuteľnosti. Hodnota nehnuteľnosti použitých na zabezpečenie predstavovala približne trojnásobok výšky pôžičky. Jednotlivé splátky vykonával Ján F., ktorý záležitosti ohľadne pôžičky aj vybavoval. Došlo však k úhrade iba štyroch splátok, po ktorých nasledovali dve výzvy žalobcu žalovaným a nakoniec v desiatom mesiaci obdobia pôžičky aj výzva,

aby rodinný dom ako predmet zabezpečenia vypratali. Ján F. zomrel. Žalujúca záložňa na návrh žalovanej, že zaplatia 1 000 000 Sk, aby celú vec uzavreli, nereflektuje a podáva žalobu o vypratanie rodinného domu.

III. Prvostupňový súd

Súd prvého stupňa podľa § 126 Občianskeho zákonníka uložil žalovaným dlžníkom vypratáť rodinný dom vrátane príslušného pozemku (ďalej len „predmetné nehnuteľnosti“) z dôvodu, že žalobca preukázal vlastnícke právo na základe zabezpečovacieho prevodu práva a predmetné nehnuteľnosti žalovaní zaberajú už neoprávnene.

Obranu žalovaných, že pôžička nebola prenechaná im, ale bola odovzdaná Jánovi F., súd prvého stupňa neuznal a to pre nedostatok dôkazov. Ján F. zomrel a v písomných zmluvách sú uvedení ako dlžníci žalovaní.

IV. Odvolanie

Žalovaní v odvolaní trvali na tom, že pôžička nebola poskytnutá im, ale Jánovi F. Z dôvodu neplatnosti zmluvy o pôžičke namietali aj platnosť zabezpečovacieho prevodu práva. Namietali nesprávne vyhodnotenie dôkazov. Uviedli, že Ján F. osobne nosil splátky a odovzdával ich žalobcovi, čo potvrdil aj samotný žalobca. Bolo by nelogické, aby splátky splácal Ján F., ak by pôžička nebola poskytnutá jemu. V odvolacom konaní poukázali tiež na rozpor zmluvy o pôžičke s dobrými mravmi.

V. Odvolací súd

Odvolací súd dospel pri prejudiciálnom posudzovaní platnosti zmlúv k záveru, že zmluva o pôžičke a zmluva o zabezpečovacom prevode práva sú pre rozpor s dobrými mravmi čiastočne neplatné a aj výkon práva žalobcu je v rozpore s dobrými mravmi (§ 3, 39, 41 Občianskeho zákonníka).

Princíp dvojinstančnosti občianskoprávného konania nie je ústavným princípom. Princíp právnej istoty v odvolacom konaní je možné dosiahnuť nielen zrušením rozsudku a jeho vrátením na ďalšie konanie, ale tiež tak, že odvolací súd oboznámi účastníkov so svojim právnym názorom a dá im príležitosť vyjadriť sa (§ 213 ods. 2 OSP; porovnaj tiež nález Ústavného súdu ČR sp. zn. I. ÚS 777/07 zo dňa 31. júla 2008).

Odvolací súd zmenil rozsudok a žalobu zamietol, pretože na potvrdenie rozsudku podmienky splnené neboli a po vyjadrení žalobcu a žalovaného a oboznámení listín zo spisu nebol dôvod ani na zrušenie rozsudku (§ 220 OSP).

„Dobré mravy sú pravidlá správania sa, ktoré sú v spoločnosti v prevažnej miere uznávané a tvoria základ fundamentálneho hodnotového poriadku.“

Žiadne kogentné ustanovenie zákona nebráni, aby bezprostredne po prenechaní peňazí ich nemohol dlžník ďalej hospodársky využiť podľa vlastnej predstavy, vrátane ich ďalšieho prenechania inej osobe. Ak sa teda aj žalovaní

rozhodli, že poskytnú svoje nehnuteľnosti, uzavrú zmluvu o pôžičke a prenechané peniaze ďalej prenechajú Jánovi F., nerobí táto skutočnosť zmluvu o pôžičke bez ďalšieho neplatnou. Žiadny svedok nepotvrdil tvrdenia žalovaných, že peniaze neboli prenechané im, ale Jánovi F.

Avšak podmienky, za akých boli zmluva o pôžičke a zmluva o zabezpečovacom prevode práva uzavreté a samotný výkon zabezpečovacieho prevodu práva zo strany veriteľa – žalobcu, nemôžu byť v prevažnej miere v spoločnosti uznávané a nemôžu predstavovať súčasť fundamentálneho hodnotového poriadku.

VI. Úroky ako odplata

Vzhľadom na dátum uzavretia zmluvy o pôžičke (rok 2000), odvolací súd nemohol použiť kogentné ustanovenia limitujúce výšku odplaty pri spotrebiteľských úveroch podľa § 3 ods. 10 a 11 zákona č. 258/2001 Z. z. o spotrebiteľských úveroch a v zmysle vykonávacieho Nariadenia vlády číslo 238/2008 Z. z. (účinné od 1. júla 2008). Rovnako na predmetný vzťah nedopadá ustanovenie § 53 ods. 6 Občianskeho zákonníka účinné od 1. januára 2008.

Odplata v predmetnej zmluve o pôžičke pozostáva výhradne z úrokov vo výške 300 000 Sk (60 % p. a. – ročne). Priemerná úroková miera z úverov obchodných bánk v auguste 2000 bola v čase vzniku právneho vzťahu z pôžičky 11,14 % (zdroj: internetová stránka NBS www.nbs.sk).

V zmysle nemeckej judikatúry „prekročenie diskontnej sadzby o 91 % predstavuje hrubý nepomer a teda rozpor s dobrými mravmi“ (Bundesgerichtshof in MDR 1972, s. 773).

Odvolací súd len pre porovnanie zmonitoroval úpravy o bežných úrokoch v zahraničí. Výber zo zahraničnej právnej úpravy (zdroj: dôvodová správa k zák. č. 527/2002 Z. z. o dobrovoľných dražbách):

Portugalsko

Občianske právo

Miera zákonných úrokov je 4 %.

Výška zmluvných úrokov je o 3 % (v prípade zabezpečenia), resp. o 5 % (bez zabezpečenia) vyššia ako miera zákonných úrokov. V opačnom prípade je zmluva v tejto časti neplatná z dôvodu úžery.

Obchodné právo

Rovnako sa určujú úrokové miery spoločnou deklaráciou MS a MF. Podľa § 102 ods. 4 Obchodného zákonníka sa úroková miera zvyšuje o 7 percentuálnych bodov od úrokov stanovených Európskou centrálnou bankou k hlavným úverovým operáciám. Prvý semester 2007 je to 10,58 %.

Grécko

V EE je zákonom stanovená výška úrokovej miery pri výške zákonných úrokov, avšak súdy v EE pri rozhodovaní znižujú akúkoľvek vyššiu úrokovú mieru pri zmluvných úrokoch ako je zákonná úroková miera, práve na túto mieru. V rovnakom období bola táto miera 9,75 %.

Poľsko

Novela civilného zákonníka a zákona o spotrebnom úvere stanovila maximálnu výšku úroku na 4-násobok základnej úrokovej sadzby NBP (lombardný úver NBP v Poľsku), a ostatné poplatky súvisiace s poskytnutím úveru nemôžu presiahnuť 5 % hodnoty úveru. Týka sa to bánk a ostatných bankových a nebankových finančných inštitúcií.

Slovinsko

V zmysle § 382 Závazkového kódexu pokiaľ si strany neurčia a výšku zmluvných úrokov, úroková miera je 6 %. Podľa § 377, ak si strany zvolia úroky o viac ako 50 % vyššie ako zákonné úroky (6 %), takáto dohoda je považovaná za úžernícku, pokiaľ veriteľ nepreukáže, že nezneužil dlžníkovú biedu, jeho finančnú situáciu, alebo neskúsenosť, nerozvážnosť alebo závislosť alebo výnosy sú v zjavnom nepomere k záväzku, ktorý (veriteľ) poskytol, poskytne, alebo sľúbil poskytnúť.

Slovinský záväzkový kódex predpokladá maximálnu výšku zmluvných úrokov 9 %, potom nastáva povinnosť pre veriteľa vyvinieť sa. V súlade s § 376, pokiaľ výška akýchkoľvek úrokov dosiahne výšku istiny, úroky sa viac nepočítajú.

Francúzsko

Úroková miera je štvrtročne stanovovaná Francúzskou národnou bankou. Úrokové miery sú v troch kategóriách (1. štvrtrok 2004):

1. výška 20,85 % pre všetky spotrebiteľské pôžičky pod 1524 eur (cca. 52 000 Sk),
2. 16,52 % pre splátkové pôžičky, revolvingové pôžičky a debetné pôžičky nad 1524 eur,
3. 9,6 % pre iné pôžičky nad 1524 eur).

USA

Kansas – 15 %.

New York – do 250 000 USD – 16 %; do 2 500 000 USD – 25 %; vyššie bez limitu.

Illinois – 9 %

Missouri a Texas – 10 %

California – vyššie z 10 % alebo základná úroková sadzba tamojšej štátnej banky + 5 %.

Vzhľadom na zákaz retroaktivity nemožno použiť súčasné ustanovenie § 53 ods. 6 Občianskeho zákonníka, ktoré odporúča prihliadať na odplaty požadované bankami, pri definovaní prípustnej hranice z hľadiska dobrých mravov odvolací súd toto ustanovenie dáva do pozornosti. Je z neho najmenej zrejماً predstava zákonodarcu o primeranosti odplaty pri poskytovaní peňažných prostriedkov v spotrebiteľských vzťahoch.

Odvolací súd považuje 60 %-né úroky, ktoré zo sumy 500 000 Sk predstavujú sumu 300 000 Sk ročne, za úroky neprímerane vysoké a odporujúce dobrým mravom.

Vo vzťahu k priemernej úrokovej miere v auguste 2000 (11,14 %) predstavujú úroky 60 % až 5-násobok úrokov oproti bankám a je odôvodnený záver, že takáto odplata za

prenechanie peňazí z predmetnej pôžičky je neprímeraná a priečiaca sa dobrým mravom. Dohoda o takýchto úrokoch je v zmysle § 39 Občianskeho zákonníka absolútne neplatná. Dôležitou skutočnosťou je samotná výška pôžičky. Neproporcionálnosť úrokov sa stupňuje súčasne s výškou pôžičky. To, čo by inak prípadne bolo možné akceptovať ako súladné s dobrými mravmi pri pôžičke pár tisíc korún, nie je možné akceptovať pri pôžičke pol milióna korún. Pri drobných pôžičkách (napr. 5 000 Sk) sa prirodzene aj vyššia odplata nejaví až tak nemravná, najmä so zreteľom na následky. Napr. 60 % z 5 000 Sk = 3 000 Sk. Pri sume 500 000 Sk je to však už 300 000 Sk.

Za primeraný úrok považuje odvolací súd vzhľadom na výšku pôžičky úrok 25 %. Úroky v takejto výške síce prevyšujú priemerné úrokové sadzby poskytované bankami o viac ako 100 %, ale už sa dajú tolerovať. Žalovaní dohodli až 60 % úroky a rozhodnutím súdu sa značne vyvažuje vzťah medzi nimi a veriteľom. Významnou skutočnosťou je, že ide o jeden rok trvania pôžičky a ustálenosť bežných úrokov (odplaty) je pre usporiadanie vzťahov s veriteľom potrebná. V prepočte akceptované úroky predstavujú odplatu za rok 125 000 Sk a to je už primeraná odplata oproti odplate 300 000 Sk.

K otázke primeranosti a teda k ústavnému princípu proporcionality (čl. 1 Ústavy) sa vyjadrili účastníci konania. Odvolací súd ich zoznámil s možným právnym posudzovaním veci z hľadiska súladnosti zmlúv a výkonu zabezpečovacieho prevodu práva s dobrými mravmi. Argumenty žalobcu, že „ostatné záložne v K poskytovali odplatu vo výške 5 – 12 % mesačne“ a že „on mal úrok nižší,“ sú neprijateľné. Žalobca sa totiž musí v tejto otázke porovnávať so subjektmi, ktoré poskytovali úroky v primeranej výške a nie s tými, u ktorých odplaty za poskytnutie peňažných prostriedkov sa nedajú inak nazvať ako úžerné plnenia, napr. 12 % mesačne = 144 % ročne, nehovoriac už o 365 %-ných úrokoch (percento denne). Tvrdenie žalobcu, že žalovaní chceli podnikáť, sa nepotvrdilo. Žalovaní nebrali pôžičku na podnikanie, ale z dôvodu, že chceli pomôcť známemu. Táto skutočnosť mohla mať dopad aj na zníženú slobodu rozhodovania (nenechať „v štichu“ známeho). Pre porovnanie Rozhodnutia rakúskeho OGH – rakúskeho Najvyššieho súdneho dvora vo veciach: 4Ob505/64; 7Ob111/65; 1Ob122/73; 8Ob253/99k, v ktorých je možné vysledovať úvahy o úžere a pritom išlo o cca 50 %-né navýšenie úveru za 5 rokov, t. j. 10 % za rok už spolu aj so sankčnými úrokmi !!! Argumentácia žalobcu, že banky poskytovali pôžičky zdĺhavo, je plne zohľadnená v primeranom úroku 25 %, pretože ide o viac ako stopercentné navýšenie oproti bankám (11,14 – 25 %). Úrok 25 % zodpovedá skoro trojnásobku vtedajšej diskontnej sadzby NBS (8,8 % v roku 2000). Primeranosť úroku treba odvíjať aj od výšky pôžičky a pri vyšších sumách pôžičiek je zákonite primeraným nižší úrok. Argument, že úroky neodporujú dobrým mravom, pretože právne predpisy nestanovovali limity a že úroky boli vecou dohody, sú nenáležité. Ak sa dohoda prieči dobrým mravom, je absolútne neplatná a súd je oprávnený vyvážiť zmluvné podmienky.

VII. Úroky z omeškania

Zmluvy obsahujú ďalšie zjavne neprimerané podmienky v neprospech žalovaných. Okrem neprimerane vysokej odplaty vo výške 60 % p. a. obsahujú dohodu o veľmi neprimeraných tzv. sankčných úrokoch vo výške 0,5 % z dlžnej čiastky denne, t.j. 182,5 % p.a. Ide až o 10-násobné prekročenie prípustnej výšky úrokov z omeškania, ktoré v r. 2000 predstavovali 17,6 % (2-násobok 8,8 % – diskontnej sadzby NBS v r. 2000, § 517 ods. 2 Občianskeho zákonníka, § 3 Nariadenia vlády 87/1995 Z. z.). Neprimeraným ustanovením je aj povinnosť dlžníka platiť tzv. sankčný úrok až do vypratania nehnuteľnosti bez ohľadu na trvanie pohľadávky, ktorá je pre úroky z omeškania rozhodujúca. Argumenty žalobcu, že takýmto vysokým sankčným úrokom sa plnila preventívna funkcia a že v tom období boli bežné, sú neutržateľné a navyše nerešpektujúce najvyššiu dovolenú hranicu 17,6 %. Ak by sa mali plniť dohodnuté úroky 182,5 %, tak za rok by sankcia z pôžičky dosahovala až cca 900 000 Sk, čo je zjavne neprimerané. Odvolací súd preto považuje dohodnuté úroky z omeškania nad 17,6 % (časť zmluvy o sankčných úrokoch) za neplatné pre rozpor so zákonom (§ 517 ods. 2 Občianskeho zákonníka, § 3 Nariadenia vlády 87/1995 Z. z.).

Vyhlásenia v článku VII. bod. 1 o tom, že zmluva nebola uzatvorená v tiesni a za nevýhodných podmienok, sú irelevantné, pretože rozhodujúci je objektívny stav tiesne a nevýhodných podmienok, ktorý nie je možné vylúčiť zmluvným zakotvením.

VIII. Prepadná klauzula a neplatnosť právneho úkonu

Dohoda o prepadnutí vecí do vlastníctva žalobcu uzavretá ešte pred splatnosťou zabezpečenej pôžičky, sa prieči dobrým mravom. Takáto prepadná klauzula popiera oprávnený záujem dlžníka na čo najlepšie speňaženie vecí. Dlžník, vo vzťahu ku ktorému je už pohľadávka splatná, nepochybne s väčšou dávkou opatrnosti vyjednáva, snaží sa chrániť svoj majetok a dbá o čo najlepšie jeho speňaženie. V predmetnej zmluve o zabezpečovacom prevode práva bola uzavretá dohoda, podľa ktorej: „sa veriteľ stáva trvalým a výlučným vlastníkom nehnuteľnosti so všetkými právami patriacimi vlastníkovi (teda aj vrátane zložky *ius disponendi* – právo nakladať s vecou) a dňom splatnosti zanikajú i obmedzenia výkonu vlastníckeho práva“. V predmetnej veci dokonca ešte pred splatnosťou pôžičky žalobca listom z 20. 6. 2001 oznámil, že už je definitívnym vlastníkom a žiadal nehnuteľnosti vypratať. Na otázku týkajúcu sa zabezpečovacieho prevodu práva žalobca potvrdil vlastné nemravné postupy pri dojednávaní a výkone zabezpečovacieho prevodu práva, napr. uviedol „A pokiaľ nespĺnia svoj záväzok, teda do roka mi nevrátia 800 000 Sk, stávam sa trvalým vlastníkom ich nehnuteľnosti“. Potvrdil teda aj ústne v zmluve zakotvenú prepadnú klauzulu.

„Dohoda o prepadnutí vecí v zmysle § 1371 ABGB je pri zabezpečovacom prevode vlastníckeho práva neprípust-

ná.“ (Rozhodnutie rakúskeho Najvyššieho súdneho dvora vo veciach č. 4Ob584/95; 6Ob183/05p).

Pokiaľ sa judikatúra dotýka záložného práva, odvolací súd poukazuje na to, že tzv. prepadná klauzula je neprijateľná aj pri zabezpečovacom prevode práva, ako aj pri iných druhoch zabezpečenia záväzkov. Dohoda o spôsobe uspokojenia pohľadávky tým, že si veriteľ ponechá predmet zabezpečenia, odporuje účelu ustanovenia § 553 Občianskeho zákonníka v znení pred 1. januárom 2008.

Vo svojom súhrne všetky problémové ustanovenia odvodňujú vážne zamyslenie, či nie sú obidve zmluvy v celosti neplatné. Úroky 60 %, ďalej od začiatku splátky korešpondujúce neprimeraným úrokom a na základe neprimeraných splátok uplatnenie straty výhody splátok (§ 565 Občianskeho zákonníka), čo automaticky znamená výkon tohto práva podľa § 565 Občianskeho zákonníka v rozpore s dobrými mravmi, neprimerané úroky z omeškania vo výške až 182,5 % s nástupom výkonu zabezpečovacieho prevodu práva na základe neprimeranej a v zahraničí dokonca zakázanej prepadnej klauzuly a to všetko pri neprimeranej hodnote predmetu krytia prevyšujúcej pôžičku s primeraným príslušenstvom v pomere 1 : 3.

Rozpor právneho úkonu s dobrými mravmi nemusí vyplývať iba z jeho obsahu, ale tiež z celkového charakteru dojednania – v zmysle zhrňujúceho zohľadnenia obsahu, pohnútky a účelu, pričom sú dôležité predovšetkým všetky okolnosti, za ktorých bol právny úkon uzatvorený.

Napriek uvedenému záveru je odvolaciemu súdu bližšia teória aplikácie práva oproti teórii zneplatňovania právnych úkonov. Už v starom Ríme možno vysledovať zásadu „*favor contractus*“ – zmluva sa má považovať za platnú, pokiaľ to čo i len trochu je možné. Táto cesta je bližšia princípom právnej istoty, predvídateľnosti atď. Teda, ak je tu možnosť dvoch výkladov, z ktorých jeden ponecháva právny úkon aspoň v určitej podobe v platnosti a druhý ho úplne zneplatňuje, potom prednosť má ten výklad, ktorý podporuje aspoň čiastočnú platnosť.

Odvolací súd zvýraznil „pokiaľ je to možné“, pretože len čo sú zistené také skutočnosti, ktoré z dôležitého záujmu spoločnosti odôvodňujú neplatnosť celého právneho úkonu, neprichádza do úvahy teória zachovania aspoň čiastočnej platnosti právneho úkonu.

IX. Neplatnosť z dovodu úžery

O takéto skutočnosti ide napr. vo veciach úžery. K jej naplneniu však nestačí iba úžerné plnenie, hrubý nepomer, čo by bolo splnené aj v predmetnej veci (60 %-né úroky, neprimeraná hodnota krytia pri zabezpečovacom prevode vlastníckeho práva, (viď usnesení Najvyššieho soudu ze dne 12. 1. 2005, sp. zn. 5 Tdo 1282/2004 – o lichevní plnění sa jedna aj v prípade neprimeraného krytia pri zabezpečovacom prevode práva). Len samotné úžerné plnenie spôsobuje iba čiastočnú neplatnosť pre rozpor s dobrými mravmi. Úžera nastáva, ak sa pridruží ďalší faktor, ktorý stavia toho, kto nepomerne plnenie žiada, do postavenia určitej „nad-

vlády“ nad tým, kto plnenie má dať. Takýto stav nadvlády je napr. nad osobou, ktorá je v tiesni, je neskúsená, jej rozumová vyspelosť je znížená alebo koná v rozrušení. Najčastejšie zrejme pôjde o úžeru z dôvodu zneužitia tiesne a to finančnej. Ak má niekto dlhy a niekto mu poskytne finančné prostriedky za neprimerane vysokú odplatu alebo iné plnenie. Alebo ak sa pri ručení zneužije závislosť voči rodine, ktorú ručiteľ nechce „nechať v štichu“ a vezme na seba ručenie za splnenie neprimeraných (úžerných) podmienok. Tiež napr. ak by sa zneužila negramotnosť osoby, duševná porucha, závislosť na návykových látkach a podobne.

Ak sa preukáže zneužitie tiesne najmenej v rovine nepriameho úmyslu (vedel a pre prípad, že sa tak stane, bol s tým uzrozmenný), ide o trestnoprávnu rovinu a v takom prípade je právny úkon neplatný nie pre rozpor s dobrými mravmi, ale priamo pre rozpor s trestným zákonom (§ 235 Trestného zákona, § 39 Občianskeho zákonníka).

Ak je miera zavinenia nedostačujúca pre trestnoprávny postih, ale osoba konajúca z okolnosti vedela alebo vedieť musela, že na druhej strane je osoba konajúca v tiesni, je neskúsená, rozumovo nevypelá, prípadne koná v rozrušení a túto okolnosť využila, ide o neplatnosť celého právneho úkonu pre rozpor s dobrými mravmi; tzv. civilnoprávna úžera (porovnaj rozsudok NS ČR 22Cdo 1993/2001).

Žalovaní, až na poslednú fázu – odvolací proces, sa sústredili len na argumentáciu, že pôžička nebola prenechaná im. Tým ich obrana utrpela a ani odvolací súd nezistil okolnosť, ktorá by jednoznačne odôvodňovala záver o aspoň civilnoprávnej úžere. Znížená sloboda rozhodovania tým, že žalovaní nechceli nechať Jána F. „v štichu“, nedosahuje podľa názoru odvolacieho súdu potrebnú intenzitu na záver o civilnoprávnej úžere. To neznamená, že nejde o úžerné plnenie, ktorého obeťou sa žalovaní jednoznačne stali a čo odôvodňuje záver o čiastočnej neplatnosti právneho úkonu.

Tak sa podarilo odvolaciemu súdu udržať aspoň časť právneho úkonu, ktorého hospodárskym cieľom (*causa*) bolo prenechať peniaze a zarobiť a na druhej strane zabezpečiť pôžičku a prenechať ju ďalej s úmyslom pomôcť známej osobe. Zostalo už len spravodlivo vyvážiť vzájomné práva účastníkov obidvoch zmlúv (ekvita) a v súlade s princípmi primeranosti, právnej istoty, zmluvnej slobody ale aj zmluvnej spravodlivosti „dať každému, čo si zaslúži“.

Zabezpečovací prevod práva vrátane zabezpečovacieho prevodu vlastníckeho práva je určený na zabezpečenie pohľadávky. Platí to aj pri zmluvách uzavretých pred 1. januárom 2008, teda pred rozsiahlou novelizáciou tohto inštitútu (§ 553 Občianskeho zákonníka v znení do 31. decembra 2007). Len čo ešte nebola platným spôsobom naplnená jeho uhradzovacia funkcia, splnením dlhu zároveň zaniká aj zabezpečovací prevod práva. Za platný spôsob výkonu tohto zabezpečovacieho inštitútu (naplnenie uhradzovacej funkcie) nie je možné považovať naplnenie prepadne klauzuly. Práve naopak, veriteľ, ktorý postupuje podľa prepadne klauzuly, vytvára protiprávny stav, už nehovoriac o strese rodiny z výzvy na vypratanie obydlia neporovnateľ-

ne hodnotnejšieho oproti jeho pohľadávke. Zmluva o pôžičke je odplatný právny úkon a odplatu spravidla predstavujú úroky a rôzne poplatky. Výška odplaty je neprimeraná, ak podstatným spôsobom prekračuje výšku odplaty uplatňovanú bankami pri poskytovaní pôžičiek v čase uzavretia zmluvy o pôžičke.

Pri tak značnom počte vád obidvoch zmlúv (úžerné 60 %-né úroky, prepadná klauzula, nepomer pôžičky a hodnoty predmetu krytia, nemravné 182,5 %-né úroky z omeškania, uplatnenie straty výhody splátok z neprimeraných úrokov a nemravný výkon zabezpečovacieho prevodu práva), je pri prejudiciálnom posúdení len čiastočná neplatnosť zmlúv tak trochu úspechom aj pre žalobcu. Na rozdiel od bezdôvodného obohatenia sa mu totiž toleruje plnenie zo zmluvy a to vrátenie pôžičky, ďalej primerané úroky (25 %) a dovolené úroky z omeškania (17,6 %). Úroky z omeškania prichádzajú do úvahy až do obdobia, kým nezačal výkon zabezpečovacieho prevodu práva v rozpore s dobrými mravmi na základe prepadne klauzuly. Odvtedy totiž odvolací súd výkon práva na úroky z omeškania posúdil ako rozporný s dobrými mravmi (§ 3 Občianskeho zákonníka).

Na strane žalovaných vzniká príležitosť definitívne usporiadať záležitosti.

Je známa výška pôžičky, ktorú treba vrátiť (500 000 Sk), je známa výška primeraných bežných úrokov, predstavujúcich odplatu (25 % t. j. 125 000 Sk) a treba odpočítať už realizované plnenie v štyroch splátkach. Problematickejšie zostali dovolené úroky z omeškania, ale ani nie tak ich výška, pretože tú determinuje kogentné ustanovenie § 517 ods. 2 Občianskeho zákonníka § 3 Nariadenia vlády číslo 87/1995 Z. z. a predstavuje 17,6 % a dokonca ani obdobie omeškania, ale otázka omeškania veriteľa a posúdenia otázky, či výkon práva na úroky z omeškania nie je v rozpore s dobrými mravmi, ak veriteľ sám vytvoril protiprávny stav výzvou na vypratanie neporovnateľne hodnotnejšieho rodinného domu oproti výške pohľadávky. Podaním žaloby o vypratanie jednoznačne deklaroval svoj postoj a naplnenie prepadne klauzuly.

X. Výkon práva na úroky z omeškania v rozpore s dobrými mravmi

Azda niet žiadnych pochybností o tom, že zabezpečovací prevod práva je jedným z najzložitejších zabezpečovacích inštitútov súkromného práva najmä v otázke jeho výkonu a prax ukázala, že jeho strohá úprava zvädzala veriteľov k neprimeraným postupom. Týka sa to najmä výkonu prepadne klauzuly za súčasného nepomeru pôžičky (úveru) a hodnoty predmetu zabezpečenia. Z aplikačnej praxe a z dôvodových správ k novelám Občianskeho zákonníka, ktorými sa najprv podrobne upravil tento inštitút a nakoniec zakázal voči spotrebiteľom pri nehnuteľnostiach (novely: zák. č. 568/2007 Z. z. a zák. č. 379/2008 Z. z.) možno konštatovať že veriteľ majúc „v ruke“ dlžníkov dom či byt (prevedený na seba) diktuje s oveľa väčšou razanciou podmienky pri jeho výkone a ako keby zo zložitosti právneho vzťahu

rezovala otázka veriteľov, „prečo by sa mal dom, či byt prepísať len tak ľahko, keď už ho mám vo vlastníctve a dlžníci nespĺacali svoj dlh“. Tento inštitút však neslúži na potrestanie dlžníka, ale na silnejšie postavenie veriteľa a zabezpečenie jeho pohľadávky. Ak si veriteľ toto neuvedomí, dohodne prípadnú klauzulu a aj ju napĺňa k hodnotnejšiemu predmetu zabezpečenia v porovnaní s pôžičkou „jeho kroky naberajú až stupeň bezcitnosti a nepochybne sú v rozpore s dobrými mravmi.“ Ak avizuje dlžníkovi, „že je trvalým a definitívnym vlastníkom predmetu zabezpečenia,“ zneumožňuje dlžníkovi naplnenie jeho predstáv o čo najvýhodnejšom speňažení predmetu zabezpečenia. Za takých okolností je súčasná požiadavka veriteľa aj na úroky z omeškania neprimeraná, a preto výkon práva na úroky z omeškania je v rozpore s dobrými mravmi. Prakticky to znamená, že napriek omeškaniu dlžníka súd veriteľovi za obdobie od vyhlásenia veriteľa, že je definitívnym vlastníkom prevedenej veci, neprizná úroky z omeškania. Iba súd cez inštitút dobrých mravov môže usporiadať tieto vzťahy z tohto zabezpečovacieho inštitútu do primeranej roviny pri zmluvách, ktoré nadobudli účinnosť do 31. decembra 2007. Na základe výkonu podľa prepadne klauzuly sú neplatné, samozrejme, aj následné prevody z veriteľa na iné osoby. Úroky z omeškania by nebolo možné priznať ani vtedy, ak by bol veriteľ v omeškani. Napr. by neprijal sumu na úhradu dlhu, ktorá bola pritom primeraná. Ak by dlžník iba ponúkal primeranú sumu, ale fakticky by ju neodovzdal a veriteľovi by sa „mánilo“, a pritom by blokoval zabezpečovacím prevodom práva hodnotnejší predmet zabezpečenia, ako samotná jeho pohľadávka spĺňajúca kritéria primeranosti, výkon jeho práva na úroky z omeškania by sa priecil dobrým mravom.

Žalobca v predmetnej veci vyzval žalovaných listom z 20. 6. 2001, aby rodinný dom vypratali. Tak aj začal napĺňať neplatnú prepadnú klauzulu. Výkon jeho práva zo zabezpečovacieho prevodu sa dostal do rozporu s dobrými mravmi. Navyše, ide stále len o zabezpečovací prevod vlastníckeho práva, ktorého výkon žalobca do rozhodnutia odvolacieho súdu neuskutočnil v súlade so zákonom a tak, aby sa výkon nepriecil dobrým mravom. Tieto skutočnosti bránia tomu, aby súd mohol vyhovieť žalobe podľa § 126 ods. 1 Občianskeho zákonníka.

Ak žalovaní po odpočítaní už zaplatených splátok splnia svoj dlh predstavujúci 500 000 Sk vrátenie pôžičky + bežné úroky (odplata) 125 000 Sk + prípadný úrok z omeškania (ak vôbec vznikol do začatia napĺňania prepadne klauzuly), či už priamo žalobcovi alebo pri odmietnutí do úschovy súdu, zanikne dlh splnením a súčasne zanikne aj zabezpečovací prevod práva, ktorého existencia je závislá od hlavného záväzku. Od takéhoto splnenia by údaj v katastri o vlastníckom práve žalobcu už nezodpovedal skutočnosti a bolo by už len na účastníkoch konania, či by zmenu údajov o vlastníckom práve naspäť na žalovaných dosiahli nespornou cestou uznaním zániku pohľadávky prostredníctvom notára

(osvedčením) alebo v sporovom konaní o určenie vlastníckeho práva podľa § 80 písm. c OSP.

Odvolací súd priznal úspešným žalovaným náhradu trov konania v plnom rozsahu a v rozsahu 25 % za právne zastúpenie, vzhľadom na nedbanlivý prístup a mobilizáciu relevantných právnych argumentov až v poslednej fáze konania pred odvolacím súdom. Súd nemusí priznať úplne alebo sčasti náhradu trov právneho zastúpenia aj napriek úspechu účastníka konania, ak úspech v konaní bol dosiahnutý inými právnymi argumentmi, než ktoré v prevažnej miere použil počas konania advokát. Takýto prístup je v súlade so zákonnou požiadavkou na priznávanie náhrady len za účelne vynaložené trovy konania (§ 142 ods. 1 OSP). Trovy budú vyčíslené po právoplatnosti rozsudku (§ 151 ods. 7 OSP).

KOMENTÁR

Zmluva o pôžičke je z hospodárskeho hľadiska zmluvou, ktorou sa realizuje dočasný presun druhovo určených vecí, najčastejšie peňazí, od tých, ktorí ich momentálne majú prebytok, k tým, ktorí ich v danom okamihu majú nedostatok a potrebujú ich na uspokojenie svojich potrieb. Hybnou silou týchto hospodárskych vzťahov je odplata za toto dočasné poskytnutie spravidla v podobe úrokov, ktoré dlžník platí veriteľovi. Úroky tak vo svojej podstate predstavujú odmenu a ako každá odplata podliehajú obmedzeniam právneho poriadku vyjadreným v zásadách dobrých mravov. Len pre úplnosť treba poznamenať, že výslovné zákonné ustanovenia, ktoré pretavili zásady dobrých mravov do podoby spotrebiteľských vzťahov, boli do Občianskeho zákonníka doplnené až po uzavretí opísaných právnych úkonov (napr. zákon č. 150/2004 Z. z. od 1. mája 2004 a zákonom č. 568/2007 Z. z. od 1. januára 2008).

Podľa prevažujúcich názorov súdnej praxe i právnej literatúry možno pod pojmom „dobré mravy“ rozumieť pravidlá morálneho charakteru. Trochu z histórie. V autoritatívnom diele prvej republiky k poznaniu vtedajšieho slovenského obyčajového práva Komentár k obecnému zákoníku občanskému... autori Vladimír Fajnor a Peter Záturecký uvádzajú,¹ že slovenské právo je zhodné s ustanovením § 879 ods. 1 vtedajšieho všeobecného občianskeho zákonníka platného v českých krajoch, ktoré bolo čo do obsahu v podstate zhodné s dnešným ustanovením § 39 Občianskeho zákonníka. V citovanom diele sa k obsahu tohto ustanovenia uvádza, že dobré mravy uznali za dobré príslušná spoločnosť a sudca. Rozhodujúce sú kultúrne normy národa, kde platí právny poriadok, obsahujúci odkaz na dobré mravy. Na základe dovedejšej judikatúry bolo možné vyčleniť v zásade šesť oblastí rozporu s dobrými mravmi:

- a) zmluvy urážajúce sexuálnu morálku;
- b) zmluvy ohrozujúce inštitút manželstva a rodičovstva;

1 Rouček, F. – Sedláček: **Komentár k obecnému zákoníku občanskému a právo platné na Slovensku a Podkarpatské Rusi.** Zväzok IV. Praha 1935, s. 161

- c) zmluvy dotýkajúce sa náboženstva;
- d) zmluvy nadmerne obmedzujúce osobnú alebo hospodársku slobodu jednotlivca;
- e) zmluvy, ktoré viažu konanie, trpenie alebo opomenutie na peňažné plnenie, hoci na také viazanie podľa dobrých mravov niet miesta;
- f) iné prípady, medzi ktoré vtedajšia súdna prax zaradila napr. dohodnutú premrštenú províziu (rozsudok NS sp. zn. Rv I 1607/22, uverejnený vo Vážného zbierke pod č. 2548), ktorú v danom prípade súdy videli v dojednaní provízie o 200 % vyššej ako obvyklej.

Z citovaných prameňov možno vysledovať, že právna prax na území Slovenskej republiky prijímala ako súčasť dobrých mravov okrem iného aj pravidlo hospodárskej vyváženosti postavenia zmluvných strán dvojstranných právnych úkonov a najmä z posledne uvedeného rozhodnutia

„Dobré mravy (ako kritérium absolútne) sú totiž prostriedkom ochrany nielen strán zmluvy, ale aj spoločenského a morálneho poriadku spoločnosti.“

možno tiež vyvodíť, že súčasťou dobrých mravov je aj zásada, že nikto sa nesmie nemorálne (bez náležitého hospodárskeho alebo iného zreteľného dôvodu) nadmerne obohacovať na úkor iného.

Neplatnosť pre rozpor s dobrými mravmi možno navyše považovať za určitý „posledný filter“ takých právnych úkonov, ktoré neodporujú síce žiadnemu výslovnému zákonnému zákazu, avšak napriek tomu celkový obsah a okolnosti, za ktorých boli urobené, uráža elementárnu ľudskú slušnosť a ľudské cítenie. Nie je pritom správna častá argumentácia, podľa ktorej zmluva, s ktorou obidve strany svojím podpisom súhlasili, nemôže byť v rozpore s dobrými mravmi. Dobré mravy (ako kritérium absolútne) sú totiž prostriedkom ochrany nielen strán zmluvy, ale aj spoločenského a morálneho poriadku spoločnosti. V tomto zmysle tak dobré mravy pôsobia nie ako výsada strán právneho úkonu, ktorej by sa mohli vzdať podpisom tohto právneho úkonu, ale ako objektívny strážca hodnôt spoločnosti, ktoré *ultima ratio* chránia účastníkov zmluvy aj proti ich vôli.

Hrubý nepomer plnení dvoch zmluvných strán predstavuje v našom právnom poriadku súčasť kvalifikačného kritéria úžery (v zmysle § 235 Trestného zákona), ku ktorému je však nevyhnutné aj ďalšie kvalifikačné kritérium, a to „tieseň, neskúsenosť alebo rozumová slabosť alebo niečie rozrušenie“. Úžerný úkon je neplatný priamo pre rozpor so zákonom (trestným zákonom). **Na jeho neplatnosť podľa občianskeho práva pritom nie je podstatné, či (ako je tomu v trestnom práve) existuje aspoň nepriamy úmysel**

páchateľa, t.j. toho, kto pre seba získa úžerné plnenie alebo aspoň výhodu, ale postačí objektívna existencia úžerných kritérií právneho úkonu. V spotrebiteľských veciach navyše musí dodávateľ (§ 52 ods. 3 Občianskeho zákonníka) postupovať s náležitou odbornou starostlivosťou (§ 2 písm. u zákona č. 250/2007 Z. z.) a táto legitímna požiadavka spoločnosti musí zvlášť rezonovať pri poskytovaní služieb bankového charakteru. Je nepredstaviteľné, aby pri tak závažnej podnikateľskej činnosti s vážnym dopadom v krízových situáciách dodávateľ rokoval so spotrebiteľom ako s obchodným partnerom. V tomto smere autor dáva do pozornosti mimoriadny záujem Európskej únie na ochrane spotrebiteľa vyjadrený už vo viacerých aktoch EÚ najmä v rozsudkoch ESD a smerniciach EP a Rady.

Ak právny úkon neobsahuje niektoré z kvalifikačných kritérií úžery, teda nebol uzavretý v tiesni, z neskúsenosti, z rozumovej slabosti alebo v rozrušení, aj v tomto prípade podlieha kontrole z hľadiska súladu svojho obsahu s dobrými mravmi, najmä s vyššie uvedenou zásadou, že nikto nesmie nemorálne (bez hospodárskeho dôvodu) mať nepomerne vysoký prospech zo svojho konania na úkor iného.

Existenciu a dôsledok týchto okolností možno k platnosti právneho úkonu (§ 39 Občianskeho zákonníka) posudzovať len vzhľadom na okamih vzniku právneho úkonu. Na okolnosti, ktoré nastali neskôr možno prihliadať len pri posúdení, či výkon práva z právneho úkonu neodporuje dobrým mravom (§ 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka), napr. výkon práva na úroky z omeškania, výkon zabezpečovacieho prevodu práva a pod.

Vtedajšia kusá a právne nejasná úprava v § 553 Občianskeho zákonníka v porovnaní so záložným právom výrazne uľahčovala pozíciu veriteľa, pretože on bol počas zabezpečenia vlastníkom, pričom zákon *expressis verbis* jeho postavenie nijako neobmedzoval. Nedostatočná úprava prevodu vlastníckeho práva v prípade nesplatenia zabezpečenej pohľadávky, ako aj nejasné riešenie situácie postavenia vlastníka zabezpečujúcej veci spôsobovala taktiež výhodu na strane veriteľa. Dlžník (resp. pôvodný vlastník zabezpečujúcej veci) sa tak dostával do mimoriadne ťažkej situácie, keďže proti veriteľovmu vlastníckemu nároku mohol v prípade sporu postaviť len svoje obligačné nároky zo zmluvy o pôžičke. Veriteľ pritom požíval výhodu zápisu na liste vlastníctva (porovnaj § 70 zákona NR SR č. 162/1995 Z. z.), pričom v prípade akéhokoľvek sporu o tom, či dlh a tým tiež zabezpečovací prevod zanikol, ako aj sporov o to, v akej časti sa tak stalo, sa efektívne presúvalo dôkazné bremeno na dlžníka, keďže tento musel prelomiť domnienku vyjadrenú v citovanom ustanovení zákona č. 162/1995 Z. z., na ktorý účel musel v súlade s ustanovením § 120 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku navrhnuť potrebné dôkazy nielen vo vzťahu k existencii svojho vlastníckeho práva, ale aj k zániku či neplatnosti jeho dlhu. Veriteľ sa v tomto prípade dostával do neporovnateľnej výhody oproti postaveniu dlžníka.

Úžerné úkony sú absolútne neplatné vzhľadom na okolnosti, za ktorých boli urobené (tieseň, neskúsenosť, rozu-

mová nevyspelosť, rozrušenie), v celom rozsahu. Iné úkony s nepomerným plnením bez ďalších kvalifikačných kritérií je treba aj čo do následkov postaviť niekde doprostred medzi úplnou neplatnosťou na strane jednej a úplnou platnosťou na strane druhej.

Vzniká otázka, kedy by išlo o primeraný výkon zabezpečovacieho prevodu práva. Predovšetkým zo strany veriteľa musí ísť o primerané nároky (primerané bežné úroky a úroky z omeškania). Bezprostredný výkon musí byť transparentný, primeraný, s vedomím dlžníka a jeho možnosťou zvrátiť proces výkonu tak, aby bol rešpektovaný jeho záujem na čo najvýhodnejšie speňaženie. Primeranosť sa musí týkať predovšetkým speňaženia rešpektujúceho ponuku a dopyt na trhu k podobným veciam ako je predmet zabezpečenia. Nakoniec musí nastúpiť vyrovnanie. Ak navyše ide o spotrebiteľský vzťah, musí sa toto všetko udiať s odbornou starostlivosťou zahŕňajúcou predovšetkým komunikáciu s dlžníkom, rešpektovanie jeho základných ľudských práv a s permanentným hľadaním najvýhodnejších riešení pre spotrebiteľa a teda nielen počas uzatvárania spotrebiteľskej zmluvy.

Aká bola zaznamenaná prax v niektorých prípadoch? Z podaní sklamaných spotrebiteľov dávam do pozornosti stav „odbornej starostlivosti“ na niekoľkých prípadoch. Pani F. bola prenechaná pôžička 700 000 Sk s úrokmi za rok 420 000 Sk a sankciou pri omeškaní 91,25 %. Skupina mužov ju aj s rodičmi deložovala z rodinného domu. Po tom, ako namietala úrok z pôžičky a po tom, ako sa sťažovala na políciu, bola jej zaslaná fotka s odrezanou hlavou ženy. Duševne chorý pán Š. prevzal pôžičku 50 000 Sk a bol deložovaný skupinou mužov po omeškaní dvoch splátok z dvojmiliónového bytu. Pani B. prevzala pôžičku 270 000 Sk, do roka splatila 451 000 Sk, ale dodávateľ žiada ďalších 600 000 Sk. V jej neprítomnosti ju skupina mužov deložovala z nepomerne hodnotnejšieho bytu a jej synovi priložili pištoľ k hlave. Jej sa vyhrážajú zabitím. Pani V. – úver 900 000 Sk a po 8 mesiacoch je od nej už vymáhaných 6,900 000 Sk na základe notárskej zápisnice. Je rovnako deložovaná z trojmiliónového bytu bez poverenia súdu na nepeňažné plnenie. Pani B. je pripútaná na invalidný vozík a pre nezaplatenie poslednej splátky je deložovaná z dvojmiliónového bytu. Tak by som mohol opisovať mnoho prípadov. Na margo svojpomocnej deložácie treba dať do pozornosti závery Najvyššieho súdu SR o zákaze útočnej – ofenzívnej svojpomoci – rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky 2 Obo 33/2000.

Deficit odbornej starostlivosti dodávateľov v uvedených prípadoch je zjavný. Nepochopiteľný je však názor právnikov, že splatnosťou pôžičky sa bez ďalšieho pri zabezpečovacom prevode práva mení prevedené vlastnícke právo na trvalé. Aj na základe takýchto názorov došlo k neprimeranému výkonu zabezpečovacieho prevodu práva vrátane deložácie z obydli. Tak výrazné popieranie dobrých mravov spochybňuje celý právny poriadok a samotnú istotu občana (spotrebiteľa) v právo a posúva hranice neprimeraných praktík *contra bonos mores*, ktoré spochybňujú

dlhodobo formované základné morálne hodnoty spoločnosti, ale najmä zakladajú riziko ich „konkludentného“ akceptovania (vžitia) subjektmi právnych vzťahov. Odborná starostlivosť v sebe zahŕňa dobrú vieru, morálku a poznanie zákona (v súčasnosti pre porovnanie § 2 písm. u zákona č. 250/2007 Z. z. o ochrane spotrebiteľa). Ak ide o spotrebiteľskú zmluvu so zjavne zlým úmyslom dodávateľa poškodiť spotrebiteľa, spotrebiteľská zmluva je v rozpore s ustanoveniami všeobecne záväzných právnych predpisov určených na ochranu spotrebiteľa (najmä zákon č. 250/2007 Z. z. o ochrane spotrebiteľa, predtým zákon č. 634/1992 Zb. o ochrane spotrebiteľa) a súd ju vyhlási za neplatnú resp. čiastočne neplatnú. V tomto zmysle by som osobitne rád poukázal na definíciu dobrých mravov obsiahnutú v ustanovení § 4 ods. 5 zákon č. 250/2007 Z. z. o ochrane spotrebiteľa.

„Správne má znieť otázka na dodávateľa: Ako ste mohli niečo také predložiť ako návrh zmluvy spotrebiteľovi a čo s tým chcete robiť?“

Definícia dobrých mravov v spotrebiteľskom práve

Dodávateľ nesmie konať v rozpore s dobrými mravmi. Konaním v rozpore s dobrými mravmi sa na účely tohto zákona rozumie najmä konanie, ktoré je v rozpore so vžitými tradíciami a ktoré vykazuje zjavné znaky diskriminácie alebo vybočenia z pravidiel morálky uznávanej pri predaji výrobku a poskytovaní služby, alebo môže privodiť ujmu spotrebiteľovi pri nedodržaní dobromyselnosti, čestnosti, zvyklosti a praxe, využíva najmä omyl, lešť, vyhrážku, výraznú nerovnosť zmluvných strán a porušovanie zmluvnej slobody.

Inštitút spotrebiteľa so sebou priniesol výrazný zásah do systematiky civilného práva. Už nejde len o vzťah kreditor-debitor. Ochrana spotrebiteľa si vyžadujú predovšetkým zložité sofistikované formulárové zmluvy. Spotrebiteľ z povahy veci v súčasných podmienkach štandardizácie produktov bežnej spotreby ako aj zmluvných podmienok má iba fiktívnu možnosť ovplyvniť podstatu zmluvných podmienok, ktoré sú mu zo strany dodávateľa predložené, pričom často krátko vzhľadom na ich právnický jazyk a rozsiahlosť ich nemá možnosť či už vôbec prečítať resp. pochopiť ich obsah. Pri zistení neprimeraných podmienok v spotrebiteľských zmluvách by otázka nemala byť adresovaná len spotrebiteľovi „Prečo ste podpísali takú zmluvu?“ alebo „Prečo si beriete úver?“ Správne má znieť otázka na dodá-

vatela „Ako ste mohli niečo také predložiť ako návrh zmluvy spotrebiteľovi a čo s tým chcete robiť?“ Spotrebiteľ totiž prístupuje k zmluvnému vzťahu s dôverou, že zmluva neobsahuje neprimeranosti a že aj pri prípadnom porušení povinnosti nastúpia len primerané kompenzácie. Neprimeraná kompenzácia (sankcia) je neprijateľnou, a teda absolútne neplatnou zmluvnou podmienkou (§53 ods. 4 písm. k Občianskeho zákonníka).

Nemožno odvolaciemu súdu uprieť snahu o vyváženie neprimeranosti zo zmluvy o úvere (ekvita). Je len na škodu veci, že málo bral do úvahy dôležitú skutočnosť, že išlo

o spor zo spotrebiteľskej zmluvy (B2C – *bussiness to consumer*) a že nevyhodnotil vec z pohľadu dodržania odbornej starostlivosti dodávateľa (pre porovnanie napr. prístup k spotrebiteľovi v bankách). Zabezpečovací prevod práva nie je jednoduchý inštitút súkromného práva a v praxi bolo zaznamenaných veľa prípadov jeho neprimeraného výkonu. Nie je vylúčené, že v novom Občianskom zákonníku nebude upravený jeho zákaz v spotrebiteľských vzťahoch. Preto je otázka ochrany najmä spotrebiteľa pri tomto zabezpečovacom inštitúte stále aktuálna a nemožno ju podceňovať. ■

RESUMÉ

Súdne rozhodnutie:

Pôžička – zabezpečovací prevod práva – dobré mravy

Autor sa v príspevku snaží reagovať na často sa vyskytujúce neprimerané postupy veriteľov pri poskytovaní pôžičiek resp. úverov pri výkone zabezpečovacieho prevodu práva. Stručným komentárom dopĺňa vybraný rozsudok, ktorý pomerne komplexne rieši otázku primeranosti uvedených inštitútov súkromného práva a ktorý môže byť zaujímavým zdrojom inšpirácie pre ďalšiu aplikačnú prax súdov. Autor preto zámerne uvádza celý jeho výrok a podstatnú časť odôvodnenia. Na úvod upozorňuje na právne vety týkajúce sa uvedenej problematiky a krátkymi vstupmi sa venuje ďalšiemu rozvíjaniu otázky platnosti zmienených inštitútov nielen z pohľadu zákona, ale aj dobrých mravov. Možno bude prínosom aj dôraz na procesný aspekt, a to oboznámenie účastníkov vopred s možným právnym posúdením veci zo strany súdu v záujme predvídateľnosti rozhodnutia. Neprimeranosti v skutkových zisteniach súdu umocňuje fakt, že ide o spotrebiteľský vzťah a zjavné zanedbanie odbornej starostlivosti dodávateľa.

SUMMARY

Legal Adjudication:

Loan – Assignment of Rights as Security – Good Morals

The author endeavours to respond to the frequently encountered unfairness of action by creditors granting loans or credits in execution of the assignment of rights as security. He adds concise comments to a chosen legal adjudication which addresses, to a relatively comprehensive extent, the issue of fairness of the above private law concept and may thus provide an interesting source of inspiration for further application practice of courts. The author therefore deliberately cites the entire adjudication statement and a major part of the rationale. The introductory part highlights legal sentences regarding the issue in question, and is

followed by brief inputs further examining the question of validity of said concepts in terms of both law and good morals. Another beneficial element may be an emphasis on the process aspect, namely prior information of parties on the likely legal judgment of the matter by the court for the sake of foreseeability of adjudication. Unfairness in the court's findings of fact is further strengthened by the fact that consumer relationship and obvious failure by the supplier to provide professional care were involved.

ZUSAMMENFASSUNG

Richterliches Urteil:

Darlehen – Sicherungsübertragung des Rechtes

Der Autor bemüht sich im Beitrag, auf auftretende unangemessene Vorgangsweise der Gläubiger bei der Darlehens-, bzw. Krediteinräumung bei Ausübung der Sicherungsübertragung des Rechtes, aufmerksam zu machen. Durch einen Kurzkomentar wird das gewählte Urteil ergänzt, in dem ziemlich ganzheitlich die Angemessenheit von angeführten Instrumenten im Privatrecht behandelt wird und das als eine interessante Inspirationsquelle für weitere Rechtssprechung der Gerichte betrachtet werden kann. Vom Autor wird absichtlich der gesamte Urteilsspruch und der wesentliche Teil seiner Begründung zitiert. Er macht zuerst auf die Rechtsätze betreffend die angeführte Problematik aufmerksam und durch kurze Unterbrechungen widmet er sich der weiteren Entwicklung um die Frage der Gültigkeit der erwähnten Instrumente nicht nur vom Gesichtspunkt, sondern auch vom Gesichtspunkt der guten Sitten. Als beiträgend kann man etwa die Betonung des Prozessgesichtspunktes, d. i. die Orientierung der Parteien beim Gericht im Voraus auf die potentielle Beurteilung der Sache vom Gericht im Interesse der Voraussehbarkeit des Gerichtsentscheides, betrachten. Unangemessenheiten bei Sachverhaltfeststellungen erhebt auch die Tatsache, dass es sich hier um ein Verbraucherverhältnis und eine offensichtliche Unterlassung fachgemäßer Betreuung seitens des Lieferanten handelt.

Recenzia

Význam medzinárodného práva súkromného a procesného pre medzinárodnú spoluprácu

JUDr. Jaroslav Hrivnák

Úvod

Právna úprava riešenia spôsobu kolíznych otázok pri strete zákonov má pre prax v právnych vzťahoch s medzinárodným prvkom veľký význam. Treba určiť, ktorým právnym poriadkom sa bude spravovať dotýčny súkromnoprávny vzťah, upraviť postavenie cudzincov a tiež postup justičných orgánov o rozhodovaní sporov z týchto vzťahov.

V informáciách o teóriách (doktrínach), o pozitívno-právnej úprave, o príkladoch zo súdnej a arbitrážnej praxe, týkajúcich sa medzinárodného práva súkromného a procesného vychádzam v tomto príspevku predovšetkým z vynikajúceho diela profesora JUDr. Zdenka Kučeru, DrSc. **Mezinárodní právo soukromé.**¹

Ide o knihu českého odborníka, jednak teoretika (profesor na Právnickej fakulte UK v Prahe), jednak dlhoročného praktika (najmä v medzinárodnej obchodnej arbitráži). K potrebe 7. vydania prispel tiež voľný pohyb tovarov a pobytu občanov na území iných štátov a osobitne v oblasti Európskej únie (ďalej „EÚ“). Rozvoj medzinárodnej hospodárskej spolupráce, najmä slobody podnikania fyzických a právnických osôb, medzinárodného obchodu, cezhraničných investícií a pohybu kapitálu a platieb vyžaduje zvýšenú potrebu medzinárodného práva súkromného a procesného na určenie rozhodného práva, ktorým sa majú spravovať súkromnoprávne vzťahy s medzinárodným prvkom.

Profesor Kučera tento rozvoj MPS v celej šírke podrobne sleduje; v 7. vydaní svojej knihy (t. j. 4 roky po jej 6. vydaní) zapracoval do nej celý rad doplnkov a opráv, vyvolaných zmenou právnych predpisov, medzinárodnými zmluvami, súdnou a rozhodcovskou praxou a názormi popredných právnikov v literatúre.

Ako v predhovore hovorí sám autor, vynasnažil sa v tejto knihe zvoliť pre zatriedenie skúmaných otázok taký systém, ktorý pri častých zmenách právnych predpisov uľahčí zaradenie zmien a doplnkov do vydanej knihy. Myslím, že sa mu to podarilo.

Domnievam sa, že aj slovenská právnická verejnosť by sa mala s touto knihou oboznámiť.

Podnikatelia a ich právni poradcovia sú v praxi postavení pred zložitými otázkami; ide najmä o tieto:

- ktorým právom sa budú spravovať ich súkromnoprávne vzťahy s cudzím prvkom, najmä občianskoprávne, obchodné, pracovné zmluvy a iné záväzky, a tiež rozhodcovská zmluva?
- ktorý štátny súd resp. rozhodcovský súd bude mať právomoc na rozhodnutie daného sporu, vzniknutého z uvedených vzťahov?
- či cudzie súdne alebo arbitrážne rozhodnutie sporu bude uznané a vykonateľné v Slovenskej republike a vice versa, či súdny alebo rozhodcovský rozsudok vydaný v SR bude uznaný a vykonateľný v cudzom štáte?

Uvedené otázky by si mali strany vopred, už pri uzatvorení zmluvy objasniť a v zmluve jasne upraviť. Vyhnú sa tak neskorším prekvapeniam pri použití iných kolíznych noriem, prípadne inej medzinárodnej zmluvy zo strany štátneho či rozhodcovského súdu vo veci určenia rozhodného hmotného práva, ako očakávali.

V hľadaní odpovede na tieto otázky bude pre praktika iste dobrou pomôckou výklad medzinárodného práva súkromného a procesného, podaný profesorom Kučerom (v ďalšom pre medzinárodné právo súkromné a procesné právo používam skratku „MPS“; slovo medzinárodný skracujem v jednotlivých výrazoch tiež písmenom „m“; napr. medzinárodné právo bude „m. právo“).

Dielo prof. Kučeru iste kladne prijme aj slovenská právnická verejnosť (sudcovia, rozhodcovia, advokáti, notári, právni poradcovia v podnikoch a tiež vedeckí pracovníci a učitelia právnických fakúlt); v slovenskej literatúre takto komplexne a detailne spracované MPS zatiaľ chýba.

V tomto príspevku som zameral pozornosť na dôležitejšie z oblasti m. obchodu a doplnil ho o porovnanie so slovenskou, prípadne tiež zahraničnou úpravou MPS a tiež o slovenskú a cudziu literatúru. K niektorým otázkam som zaujal vlastné stanovisko.

1 Kučera, Z.: **Mezinárodní právo soukromé. 7. opravené a doplněné vydání.** Brno – Plzeň : Nakladatelství Doplněk a Vydavatelství Aleš Čeněk, s. r. o., 2009.

MPS tvorí v jednotlivých štátoch **súčasť národného súkromného práva**. Vo viacerých m. zmluvách je toto právo alebo úprava niektorých otázok unifikovaná v priamej právnej úprave. Všeobecne sa uznáva **prednosť** medzinárodných zmlúv pred národnými MPS. Prioritu pred zákonmi majú tiež záväzné akty Európskych spoločenstiev a Európskej únie (EÚ); to platí aj vo vzťahu k SR (pozri čl. 7/2 Ústavy).

Autor knihu rozdelil do 3 hlavných častí. Sú to: všeobecná časť a osobitná časť o problematike kolíznych noriem určujúcich rozhodné hmotné právo. V 3. časti je výklad m. práva procesného. Uvedené časti sa ďalej členia spolu na 38 kapitol, v ktorých autor systematicky usporiadal skúmané otázky.

I. Všeobecná časť

Táto časť má 24 kapitol a obsahuje výklad týchto otázok:

Výklad pojmu a predmetu MPS sa podáva v kapitole 1. Funkciou MPS – ako som už spomenul – je určenie rozhodného práva pre úpravu súkromnoprávných vzťahov s medzinárodným prvkom (užíva sa tiež výraz „cudzí“ prípadne „medzinárodný prvok“; pretože český aj slovenský zákon o MPS používa výraz „medzinárodný“, budeme sa toho držať). Medzinárodný prvok sa v praxi vyskytuje väčšinou z hľadiska subjektov a/alebo predmetu dotyčného súkromného právneho vzťahu: existenciu tohto prvku treba náležite zistiť, pretože je **podmienkou** použitia kolíznej normy.

V kapitole 2 sa autor zaoberá **vnútornou skladbou MPS, druhmi právnych noriem** tohto právneho odvetvia a jeho **postavením v systéme práva**.

V kapitole 3 sa nachádza úvod k **spôsobu úpravy** súkromnoprávných vzťahov s cudzím prvkom. Sú to najmä **kolízna metóda a priama metóda**; ich podrobnejší rozbor nájdeme v kapitolách 8 až 22.

V slovenskej právnej vede sa históriou a právnou povahou MPS zaoberali Fajnor, Záturský (z Najvyššieho súdu) a prof. Luby. Rozlišovali tiež **normy hraničné** (kolízne), ktoré riešia kolíziu viacerých právnych poriadkov predpisujúc, ktorý z nich sa má pri súbehu použiť, a **normy materiálne** (priame), ktoré priamo svojimi ustanoveniami upravujú pomery relevancie medzinárodnej a dávajú predpisy, odchýľujúce sa od tých, ktoré dáva samo súkromné právo.²

V kapitole 4 sa uvádzajú pramene MPS platné v ČR; sú to: vnútroštátne predpisy (základný z nich je zákon č. 97/1963 Sb., v znení neskorších predpisov, o medzinárodnom práve súkromnom a procesnom – ďalej skratka „ZMPS“), m. zmluvy, ktoré zaväzujú ČR. vzťah vnútroštátnych predpisov a m. zmlúv, predpisy Európskych spoločenstiev a EÚ. V právnej vede sa venuje pozornosť vytváraniu

nového odvetvia MPS – „Európskemu medzinárodnému právu súkromnému“ v právnej oblasti EÚ.

Vo veci prameňov MPS je situácia v SR v podstate (až na drobné odchýlky) rovnaká. Hlavným predpisom aj tu je zákon č. 97/1963 Zb. v znení viacerých neskorších predpisov. Aj v SR sa právna veda zaoberá vznikom a výkladom „Európskeho medzinárodného súkromného práva“; sú to autori Kľučka, J. a Mazák, J. a kol.³

V kapitole 5 a 6 sa profesor Kučera zaoberá významom unifikácie a porovnávajúcej právnej vedy v MPS, významom systému vedy o MPS a systematickým usporiadaním výkladu MPS.

V kapitole 7 sa dozvieme o vzniku MPS, o jeho dejinách a doktrínach, počnúc obdobím staroveku a po páde Rímskej ríše a končiac dnešným stavom vedy MPS v ČR a SR. Ku kľúčovým doktrínam, smerom, ktoré mali podstatnejší vplyv na rozvoj vedy a prax MPS, patrí najmä štatutárna teória, ktorá sa vytvorila už v stredoveku v Taliansku. Meno dostala od štatútov ako sa vtedy nazývali právne poriadky jednotlivých talianskych štátov; jej základom sú 3 princípy: personálny, teritoriálny a miešaný. Pokusy nahradiť túto teóriu inou, základom, ktorej by bol jediný princíp (sem patrí najmä Savignyho teória), zatiaľ nevedli k úspechu. Keď sa v knihe prof. Kučeru a v tomto článku používa výraz „štatút“, ide o právny poriadok, zákon.

Nasleduje podrobnejší výklad metód určenia rozhodného práva pre úpravu súkromnoprávných vzťahov s medzinárodným prvkom; ide o spôsob úpravy podľa už spomenutých dvoch metód, t. j. kolíznej a priamej metódy.

1. Kolíznu metódou sa autor zaoberá podrobne v kapitolách 8 až 10. Vysvetľuje pojem, funkcie, jednotlivé časti a konštrukciu kolíznych noriem. Ich hlavnou funkciou je výber, **určenie rozhodného práva** pre daný súkromnoprávny vzťah s m. prvkom; kolízna norma samotná nemá hmotnoprávnu úpravu. MPS tvorí súčasť vnútroštátneho práva toho-ktorého štátu; nejde o m. právo verejné.

Kapitola 9 obsahuje **triedenie** kolíznych noriem.

Kapitola 10 sa týka **hraničných určovateľov** (tiež používané názvy sú „hraničný ukazovateľ“ a „kolízne kritérium“). Vymedzuje sa tu pojem hraničného určovateľa, povahu skutočnosti použitej ako hraničného určovateľa, uvádzajú sa druhy hraničných určovateľov. Vysvetľuje sa pojem nadväzovania a ďalšie otázky.

V kapitole 11 sa autor zaoberá **kvalifikačným** problémom (právne hodnotenie daného prípadu, aby ho bolo možné subsumovať pod niektorý z právnych pojmov nachádzajúcich sa v rozsahu kolíznych noriem).

Kapitola 12 sa týka **používania vlastných a cudzích** kolíznych noriem, **spätného a ďalšieho odkazu**.

V kapitole 13 sa autor zaoberá otázkami **obchádzania ZMPS**.

2 K tomu pozri Fajnor – Záturský: **Nástin súkromného práva platného na Slovensku a Podkarpatskej Rusi, III. vyd. pôvodného diela**. Heuréka, 1998, s. 33 – 41 (MPS a štatutárne teórie);

ďalej Luby, Š.: **Slovenské všeobecné súkromné právo, III. vyd. pôvodného diela**. Heuréka, 2002, s. 30 a n.

3 Pozri Kľučka, J. – Mazák, J. a kol.: **Základy európskeho práva**. Bratislava: Iura Edition, 2004, s. 381 – 400.

V **kapitolách 14 až 17** sa autor bližšie zaoberá používaním právneho poriadku určeného kolíznou normou.

Otázkou určenia **náhradného práva** za nezistené zahraničné rozhodné právo sa profesor Kučera zaoberá v kapitole 15, bod 2. K tomu považujem potrebné doplniť nasledovné.

K takýmto situáciám v praxi dochádza napríklad v prípadoch, keď dotyčné kolízne právo pripúšťa širokú, resp. neobmedzenú voľbu rozhodného hmotného práva. Ak strany v nedostatku dohody o voľbe niektorého práva platného v ich štátoch alebo práva tretieho štátu, ktorý má na dostatočnej právnej úrovni úpravu týkajúcu sa ich kontraktu, si zvolia právo niektorého menej vyspelého štátu z hľadiska potrebnej právnej úpravy, dochádza k ťažko riešiteľným medzerám.

S otázkou riešenou profesorom Kučerom podľa môjho názoru súvisí otázka: existuje presvedčivý argument, že súd by mal resp. môže odmietnuť rozhodovať dotyčný spor, ak použiteľné hmotné právo nie je dostatočne jasné? Možno na takýto prípad aplikovať zásadu, pravidlo „*non liquet*“, čo znamená „nie je jasné“? S týmto výrokom sa kedysi v Ríme sudca vzdal rozhodnutia sporu v prípade, keď pre zložitost veci nestačil na rozhodnutie. Dôvodom by mohla byť jedine nejasnosť, rozpornosť samotného rozhodného práva, ktoré sudca má, resp. musí aplikovať, nie však jeho vlastná, nedostatočná znalosť, odbornosť vo veci tohto práva (platí zásada *iura novit curia*).

V českej a slovenskej literatúre a praxi nie je mi známe, že by sa pravidlo „*non liquet*“ pripúšťalo. Ako argument na vylúčenie tejto zásady pri rozhodovaní investičných sporov, ktoré aj z právneho hľadiska patria k zložitým sporom, možno uviesť **čl. 42 Washingtonského dohovoru z roku 1965** o riešení investičných sporov medzi štátmi a príslušníkmi iných štátov, ktorý znie:

„1. Tribunál rozhodne spor podľa takých právnych pravidiel, ktoré môžu strany dohodnúť. V nedostatku takejto dohody Tribunál použije právo Zmluvného štátu – účastníka sporu (vrátane jeho kolíznych pravidiel) a také pravidlá medzinárodného práva (rozumej „verejného“), ktoré možno aplikovať.

2. Tribunál nemôže v rozhodnutí vysloviť výrok „*non liquet*“ na základe chýbajúceho alebo nejasného práva.“

Od zásady „*non liquet*“ treba odlišovať rozhodnutie sporu podľa zásady „*ex aequo et bono*“ (podľa slušnosti a spravodlivosti), teda nie podľa prísne formálneho spôsobu uvažovania a rozhodovania. Použitie tejto zásady pripúšťa aj Washingtonský dohovor 1965 v čl. 42 ods. 3 na rozhodnutie sporu, ak sa strany na tom **dohodnú**. Postup podľa tejto zásady by sa mohol použiť na riešenie prípadu pri nezis-

tení obsahu cudzieho práva, pravda iba za podmienky dohody strán.⁴

Profesor Kučera zastáva názor, že ak sa nepodarí zistiť obsah cudzieho práva, ktoré sa má na základe kolíznej normy aplikovať, nemôžu **české súdy**, ktoré majú právomoc, z tohto dôvodu odmietiť vo veci rozhodnúť. Treba použiť **náhradné právo** za nezistené rozhodné zahraničné právo. V takom prípade vidí východisko v použití tuzemského práva. Samozrejme, rozhodnutie sporu podľa zásady „*ex aequo et bono*“ by malo prednosť. Z uvedeného vyplýva, že profesor Kučera nie je stúpencom zásady „*non liquet*“.

V **kapitole 17** je výklad podstaty **verejného poriadku** v českej a v cudzej úprave. Ide o obranný prostriedok.

Český a slovenský ZMPS upravujú výhradu verejného poriadku v § 36; ide o stručnú, pružnú formuláciu, ktorá umožňuje široký výklad, ale aj zneužívanie.

Bližší výklad podstaty a funkcie tohto obranného prostriedku používaného v národnom MPS jednotlivými štátmi podal v slovenskej literatúre napr. prof. Luby.

Čitateľom odporúčam do pozornosti nedávno vydané veľké dielo profesora **A. J. Bělohlávka**, v ktorom – *inter alia* – podáva podobný výklad „**verejného poriadku** (*ordre public*)“ a jeho právnych účinkov v českom a cudzom práve.⁵

2. Priama právna úprava.

Výklad úprav súkromnoprávných vzťahov s m. prvkom na základe priamych noriem sa nachádza v **kapitolách 18 až 22**. Autor tu podáva ich definíciu, výklad ich funkcie, predmet ich úpravy a uvádza ich pramene.

Priame normy samotné bezprostredne a výlučne obsahujú hmotnoprávnu úpravu vymedzených súkromnoprávných vzťahov bez predchádzajúceho použitia kolíznych noriem.

Pokiaľ ide o pramene, tieto normy vznikajú najčastejšie na základe m. zmluvy štátov, ktoré majú záujem na jednotnej právnej úprave určitých dôležitých vzťahov ich subjektov pomocou unifikovaných právnych noriem.

Autor súčasne upozorňuje, že úprava na základe priamych noriem nemusí zahrňovať úpravu všetkých otázok relevantných pre daný súkromnoprávny vzťah. V takom prípade treba **medzery** vyplniť určením rozhodného práva pomocou kolíznych noriem.

Ako príklady použitia priamych noriem autor uvádza v **kapitole 20** viaceré m. zmluvy, medzi nimi tiež **Viedenský dohovor OSN 1980 o zmluvách o medzinárodnej kúpe tovaru** (o ňom bližšie v pozn. 5).

V **kapitole 21** reaguje na výklad právnej povahy obchodných zvyklostí, m. interpretačných pravidiel, na vzorové zmluvy a obchodné podmienky; patria medzi ne tiež pravidlá *Incoterms 2000* a Jednotné pravidlá zvyklosti pre do-

4 O vzniku a pojme „*non liquet*“ pozri Rebro, K.: **Latinské právnické výrazy a výroky**. Bratislava: Iura Edition, 1995.

K otázke vylúčenia tohto výroku podľa čl. 42 Washingtonského dohovoru 1965 o riešení investičných sporov, pozri Cherian, J.: **Investment Contract and Arbitration**, A. W. Sijhoff – Leyden, 1978, s. 84 – 88.

Pozri tiež Henkin – Pugh – Schackter and Smit: **International Law, Cases and Materials**, 3rd. edition, s. 70.

5 Pozri bližšie Bělohlávek, A. J.: **Rozhodčí řízení, ordre public a trestní právo. Komentář. II. díl**. Praha: C. H. Beck, 2008, s. 348 – 640.

kumentárne akreditívy 2007 vydané Medzinárodnou obchodnou komorou v Paríži.

Prof. Kučera nesúhlasí s názorom niektorých autorov, že uvedené nástroje vytvorené obchodnou praxou, spolu s rozhodovacou súdnou a arbitrážnou praxou, tvoria osobitný právny systém, označovaný ako svetové právo m. obchodu, tzv. *lex mercatoria*, ktorý priznáva uvedeným pravidlám povahu priamych, všeobecne záväzných právnych noriem. Úprava podľa týchto prostriedkov resp. pravidiel sa pre účastníkov m. právneho vzťahu môže stať záväznou, len ak ju urobia **súčasťou** svojej zmluvy.

Na rozdiel od *lex mercatoria*, pravidlá ktorého majú dosť neurčitú povahu a obsahujú hmlisté pojmy, čo vyvoláva v praxi právnu neistotu, inak sa má vec, pokiaľ ide o „**Zásady medzinárodných obchodných zmlúv**“, vypracované Medzinárodným ústavom pre zjednotenie súkromného práva (Zásady UNIDROIT), ktoré možno použiť na viaceré účely pri poskytnutí primeranej právnej istoty. V **preambule** týchto zásad sa podrobne uvádza, aké funkcie môžu plniť. Medzi iným ich možno aplikovať na vyplnenie medzier v použiteľnom národnom práve; majú význam aj vtedy, keď sa zmluva spravuje niektorým národným právom a keď určenie rozhodujúceho ustanovenia daného národného práva sa vzhľadom na určitú otázku javí ako nanajvýš problematické, ak nie nemožné, pričom riešenie možno nájsť v Zásadách. Použitie Zásad namiesto aplikovateľného národného práva však treba považovať za poslednú možnosť.⁶

V rozsudku č. 8547 z roku 1999 vydanom na Rozhodcovskom súde pri MOK v Paríži medzi bulharským predávajúcim a gréckym kupujúcim, rozhodcovský súd doplnil stranami zvolené hmotné právo, konkrétne „Jednotné právo o medzinárodnom predaji hnutelnosti (Haagsky dohovor 1/7/64), o Zásady UNIDROIT, s odkazom na čl. 17 Arbitrážnych pravidiel MOK.“⁷

Považujem za potrebné upozorniť na význam Zásad UNIDROIT. Bolo by účelné aplikáciu týchto Zásad v zmysle preambuly bližšie vysvetliť z hľadiska českého aj slovenského MPS.

V niektorých prípadoch štát vyjadril záujem o dodržiavanie zmluvných podmienok tým, že ich uzákonil. Napríklad anglický zákon „**Unfair Contract Terms Act 1977**“; v článku 27 sú osobitné kolízne pravidlá.

V kapitolách 23 a 24 autor upozorňuje na rešpektovanie **imperatívnych predpisov**.

Štáty na základe kolíznych noriem zásadne pripúšťajú nahradiť normy vlastného práva normami cudzieho práva len na úpravu **súkromnoprávných vzťahov** s cudzím prvkom. Nie sú však ochotné ustúpiť od používania svojej normy práva ústavného, správneho, finančného, trestného. Aj keď tieto normy práva verejného neupravujú práva a povinnosti účastníkov súkromnoprávných vzťahov, môže byť ich použitie relevantné, najmä normy práva správneho a fi-

nančného môžu mať dosah pre postavenie účastníkov týchto vzťahov.

Tak postupuje napríklad Spojené kráľovstvo V. Británie a Sev. Írsko, keď vylučuje aplikáciu cudzieho práva z dôvodov, že je v rozpore so zásadami verejného poriadku, najmä s kogentnými finančnými, správnymi a trestnými predpismi.

Po tomto úvode autor pristupuje k podrobnejšiemu rozboru, doloženému príkladmi a literatúrou, tejto zložitej problematiky o aplikácii imperatívnych predpisov. Ide o cenný prínos k doplneniu teórie MPS, ktorá zo svojho hľadiska musí venovať pozornosť významu a účinkom týchto nutne použiteľných noriem.

II. Zvláštna časť knihy

Je dôležitá pre prax. Autor zatriedil jej predmet **do kapitol 25 až 36**. Zaoberá sa tu komplexne výkladom hraničných určovateľov v kolíznych normách, ktoré sú relevantné pre určenie rozhodného práva.

Uvediem niektoré z dôležitejších otázok.

V kapitole 25 je podaný výklad o kritériách **pre právne postavenie subjektov** v súkromnoprávných vzťahoch s m. prvkom. Týka sa práva, ktorým sa spravuje spôsobilosť k právam a k právnym úkonom fyzických a právnických osôb.

U **fyzických osôb** hraničným určovateľom na určenie rozhodného práva o ich postavení je obvykle ich **štátna príslušnosť** právo štátneho občianstva (*lex patriae*).

U **právnických osôb** sa pre určenie rozhodného práva (osobného štatútu) v jednotlivých štátoch používajú rôzne kritériá, a to:

- zásada inkorporačná**; osobným štatútom právnickej osoby je právny poriadok, podľa ktorého bola právnická osoba zriadená.
- Túto zásadu prijíma za smerodajnú **právo české aj slovenské**; používa sa tiež v týchto štátoch: v USA,⁸ v Spojenom kráľovstve, v Rusku, v štátoch východnej Európy;
- zásada sídla** právnickej osoby, ktoré je uvedené v príslušnom registri pri inkorporácii právnickej osoby; ide o zásadu bez ďalších podmienok;
- zásada skutočného sídla** resp. **miesta podnikania**, t. j. miesta, v ktorom sa vykonáva hlavná, ústredná správa právnickej osoby; túto zásadu používa najmä Francúzsko;
- zásada kontroly** právnickej osoby; prof. Kučera venuje pozornosť hlavne zásade inkorporačnej a zásade skutočného sídla; kritériom kontroly sa bližšie nezaobrá.

Toto kritérium (*control test*) vytvorila počas prvej svetovej vojny súdna prax v Anglicku a jeho spojenci v súvislosti

6 Zásady UNIDROIT vydalo v SR nakladateľstvo Iura Edition, Bratislava, 1996.

7 Pozri Year Book Commercial Arbitration, vol. XXVIII, s. 27 – 37.

8 K tomu pozri Boháček, M.: **Základy amerického obchodného práva**. Praha: Linde, a. s., 2007.

s aplikáciou zákonov o obchodovaní s nepriateľom (*Trading with the enemies*) a potom v odvete tiež centrálne mocnosti. V mieri obstoja formálno-právne kritériá, vyplývajúce napr. zo zásady inkorporácie.

Podrobnejší výklad o právnom postavení právnických osôb a jednotlivých kolíznych kritérií na určenie osobného štatútu týchto osôb všeobecne a osobitne o ich právnom postavení v Ruskej federácii podal ruský autor **B. B. Gavrilov**.⁹

V Nemecku je to prof. **A. Lüderitz**, ktorého knihu k uvedeným otázkam možno odporučiť.¹⁰

Treba pripomenúť, že je vecou každého suverénneho štátu, aby použil vo svojom národnom práve to alebo ono kolízne kritérium, alebo aj viaceré kritériá na určenie osobného štatútu.

Autor sa v tejto kapitole venuje výkladu celého radu ďalších otázok, sú to: účasť na zakladaní právnických osôb v iných štátoch, medze použitia osobného štatútu právnickej osoby na určenie, či určitý útvar je právnickou osobou, uznanie cudzích právnických osôb, **rozsah spôsobilosti** právnických osôb (teória „*ultra vires*“), *ultra vires* dosah zmeny predmetu podnikania, mnohonárodné právnické osoby.

Zmieňuje sa tiež o nariadení Rady (ES) č. 2157/2001, ktoré upravuje európsku (akciou) spoločnosť – **Societas Europaea**; autor ju považuje za európsku nadnárodnú formu spoločnosti. Český zákon č. 627/2004 Sb. upravuje ďalšie právne pomery tejto spoločnosti, pokiaľ nie sú upravené cit. nariadením.

Ďalej informuje o nariadení Rady (EHS) č. 2137/1985, ktoré upravuje európske hospodárske záujmové združenie a o nariadení Rady (ES) č. 1435/2003 upravujúca formu európskej družstevnej spoločnosti.

Štáty

Ako subjekty v súkromnoprávných vzťahoch s m. prvkom vystupujú tiež **štáty**. Zvyčajne sú účastníkmi dôležitých, väčších zmlúv, napr. o cezhraničných investíciách a finančných operáciách. Právna subjektivita štátov v súkromnom (obchodnom) práve nastoľuje v teórii aj v praxi zložité otázky. V kapitole 25 autor k nim zaujal úvodné stanovisko, podrobnejšie analyzuje právnu subjektivitu štátu v časti o medzinárodnom práve procesnom; tento rozbor je v podstate aktuálny aj pre postavenie štátu v materiálnych súkromnoprávných vzťahoch (rozlišovanie aktov štátu ako suveréna – *acta iure imperii* a štátu ako osoby súkromného práva – *acta iure gestionis*).

Vystupovanie štátu v postavení účastníka súkromnoprávných vzťahov, t. j. ako právnickej osoby, umožňuje výslovne aj právo SR.

Výstižný rozbor právneho postavenia štátu v MPS, vrátane zákonnej úpravy v Rusku, podal B. B. Gavrilov.¹¹

V kapitole 25 podáva autor ďalej výklad o práve rozhodnom pre platnosť a účinky **právneho úkonu** a o úprave **premlčania**, ktoré je v českom aj slovenskom práve a v práve kontinentálnych štátov inštitútom **hmotného práva** na rozdiel od anglického práva, v ktorom je inštitútom práva **procesného**.

V kapitole 26 sa autor zaoberá určením **vecného štatútu** (zákona), ktorým sa spravujú vecné práva k nehnuteľnostiam a k hnutelným veciam. Výklad podáva najmä z hľadiska úpravy hraničných ukazovateľov v ZMPS. Zaujímá stanovisko aj k týmto otázkam: vznik a zánik práva **k prepravovaným hnutelným veciam** – *res in transitu* (správny hraničný určovateľ je miesto odoslania veci – *lex loci expeditionis*); **vydržanie; prechod vlastníckeho práva** medzi stranami.

V kapitole 27 nasleduje podrobný výklad právnej úpravy **priemyslových a autorských práv** a otázky kolíznej problematiky. Autor tu informuje tiež o všetkých dôležitých m. zmluvách upravujúcich ochranu týchto práv. (Parížsky dohovor na ochranu priemyslového vlastníctva, Madridská dohoda o m. zápise ochranných známkov, Lisabonská dohoda na ochranu označenia pôvodu, Zmluva o patentovej spolupráci, Bernský dohovor o ochrane literárnych a umeleckých diel, Ženevský všeobecný dohovor o autorskom práve, Dohoda TRIPS.)

Závazkové právo

Pre prax má veľký význam kapitola 28 o záväzkovom práve, ktorá sa týka výkladu úpravy o určení rozhodného práva pomocou kolíznych noriem, prípadne na základe priamej úpravy, najmä pre občianskoprávne, obchodné a pracovné vzťahy s m. prvkom. Autor sa tu zaoberá – popri iných – týmito otázkami:

- **voľbou rozhodného práva** pre daný záväzkový vzťah na základe dohody strán;
- určením rozhodného práva **mimo voľby práva** na základe kritérií v **Rímskom dohovore 1980** o práve použiteľnom na zmluvné záväzky, ktorý má prednosť pred úpravou podľa národných kolíznych noriem (teda aj ZMPS), pokiaľ dotknutý štát je viazaný týmto Dohovorom. Ak sa pravidlá Rímskeho dohovoru 1980 na daný záväzok nevzťahujú použijú sa na určenie rozhodného práva kolízne normy príslušného národného MPS;
- ďalšími incidenčnými otázkami.

Nasleduje výklad o kolíznej a priamej úprave určenia rozhodného práva pre tieto druhy zmlúv:

- **Kúpna zmluva** v medzinárodnom obchode. Do úvahy prichádza predovšetkým použitie priamej úpravy podľa **Viedenského dohovoru OSN 1980** o medzinárodnej kúpe tovaru, publikovaný v Zbierke zákonov č. 160/1991 Zb. Autor ju správne uvádza ako príklad **priamej úpravy**, unifikácie práva kúpnej zmluvy. Úpra-

9 Pozri Gavrilov, B. B.: **Meždunarodnoje častnoje pravo**. Moskva : Izdatelstvo NORMA, 2000, s. 114 – 129.

10 Pozri Lüderitz, A.: **Internationales Privatrecht. 2. Auflage**. Alfred Metzner Verlag, 1992.

11 Pozri bližšie Gavrilov, B. B.: dielo cit. v poznámke 9, s. 104 – 113.

vu podľa tohto Dohovoru dopĺňujú príslušné národné kolízne normy o určení rozhodného práva, ak sa pravidlá Viedenského dohovoru 1980 na danú zmluvu nevzťahujú, prípadne chýba v ňom úprava niektorej otázky.¹²

- **Zmluvy o preprave.** Zmluvy o medzinárodnej preprave železničnej, leteckej, o medzinárodnej cestnej nákladnej doprave, o námornej preprave a o preprave tovaru po vnútrozemských vodných cestách sú upravené v dôležitých m. zmluvách; predstavujú priamu právnu úpravu. Autor uvádza všetky tieto m. zmluvy so stručným výkladom. Tieto zmluvy sú dôležité pre m. obchod.
- **Poistné zmluvy.** Autor sa zaoberá tiež otázkou, ktorým právom sa spravujú poisťovacie zmluvy s m. prvkom, podľa akých kolíznych kritérií treba rozhodnúť hmotné právo určiť. Upozorňuje, že Rímsky dohovor 1980 vylučuje zo svojho použitia poisťovacie zmluvy, ktoré poisťujú poisťovacie riziká umiestnené na území členských štátov EÚ.
- **Zmluvy o obchodnom zastúpení a zmluvy sprostredkovateľské.** Aj tieto zmluvy s m. prvkom sú v praxi m. obchodu dôležité. Podľa českého aj slovenského ZMPS kritériom pre určenie rozhodného práva je miesto, kde má sídlo (bydlisko) osoba, pre ktorú zástupca alebo sprostredkovateľ vykonáva činnosť v čase uzavretia zmluvy. Vo väčšine iných štátov sa však tieto zmluvy spravujú právom miesta, kde má sídlo (bydlisko) obchodný zástupca alebo sprostredkovateľ. Sem možno zaradiť aj **zmluvu komisionársku a zmluvu zasielateľskú**. U oboch zmlúv ide o nepriame zastúpenie: komisionár aj zasielateľ koná pri uzavieraní obchodov a obstarávaní prepravy vo vlastnom mene, ale na účet komitenta resp. príkazcu.
- **Spotrebiteľské zmluvy.** Autor podáva tiež výklad úpravy rozhodného práva pre tieto zmluvy, ktorá sa nachádza v čl. 5 Rímskeho dohovoru 1980. Jej účelom je poskytnutie potrebnej ochrany slabšej strane, t. j. spotrebiteľovi. Strany majú možnosť voľby rozhodného práva; táto voľba však nezabavuje spotrebiteľa ochrany, ktorú mu poskytujú kogentné ustanovenia práva štátu, v ktorom má svoje obvyklé bydlisko. V nedostatku voľby spravuje sa spotrebiteľská zmluva právom platným v bydlisku spotrebiteľa.

Zmenky a šeky

Na určenie rozhodného práva pre zmenky a šeky s m. prvkom platí kolízna úprava. V ČR a SR sa nachádza v zmenkovom a šekovom zákone č. 191/1950 Zb. Autor v tejto stati podáva výklad jednotlivých kolíznych kritérií.

Je správne, že prof. Kučera v kapitole 28 o záväzkových pomeroch s m. prvkom zaradil v bode 5 kolíznu úpravu týkajúcu sa zmenky a šeku. K tomu dopĺňujem nasledovné:

Zmenka a šek predstavujú dôležité platobné a úverové nástroje, najmä v medzinárodnom obchode. Ako cirkulačné inštrumenty, nepoznajú štátne hranice. Tak napríklad zmenku možno vystaviť, prijať, vyplatiť, zaručiť v právnych oblastiach odlišných štátov.¹³

Vzhľadom na tento význam zmenky a šeku bolo žiaduce ich úpravu na základe medzinárodnej zmluvy unifikovať. V tom štáty dosiahli dôležitý úspech na konferencii v Ženeve v rokoch 1930 a 1931 prijatím medzinárodných dohôd o **Jednotnom zmenkovom zákone z roku 1930** a o **Jednotnom šekovom zákone z roku 1931**. Tieto ženevské dohovory podpísal veľký počet štátov, medzi nimi tiež Československo. Mnohé štáty nie sú signatármi týchto dohôd; ich úpravu však v podstate vteli do svojich národných zákonov. Najväčšie odchyľky sú v práve anglo-amerikom; na to treba v praxi pamätať.

V súčasnosti platí v ČR aj v SR **Zmenkový a šekový zákon č. 191/1950 Zb.**, ktorý v čl. I. upravuje **zmenku** a v čl. II. **šek**.

Treba si uvedomiť, že Ženevské dohovory ani teraz platný zákon neupravujú všetky právne otázky vzniknuté zo zmenky alebo zo šeku s medzinárodným prvkom.

Na riešenie kolíznych otázok treba predovšetkým použiť osobitné ustanovenia medzinárodného práva zmenkového, ktoré sa nachádzajú v zákone č. 191/1950 Zb. čl. I, § 91 – 98; v prípade šeku sa majú aplikovať Osobitné ustanovenia medzinárodného práva šekového, uvedené v čl. II, § 60 – 75 cit. zákona.

Hlavné hraničné ukazovatele (kritériá) na určenie rozhodného práva na riešenie **zmenkovo-právnych** problémov sú:

- **Spôsobilosť osoby zaväzovať sa zmenkou** určuje sa podľa **práva jej vlasti** (*lex patriae*). Podľa § 91 ods. 1, prvá veta spôsobilosť k zmenečným záväzkom sa posudzuje podľa práva štátu, ktorého je dotyčná osoba príslušníkom. Treba si všimnúť, že cit. paragraf upravuje pasívnu spôsobilosť, t. j. spôsobilosť osoby zaväzovať sa zmenkou. Otázky aktívnej zmenečnej spôsobilosti sa tu neriešia. Treba ich teda posudzovať podľa všeobecných zásad MPS.

Zmenkový zákon v § 91 ods. 1 hovorí o zmenkovej spôsobilosti **osôb**; podľa výkladu ide o osoby **fyzické**, nie aj právnické.

Otvorenou zostala tiež otázka, ktorým právom sa spravuje zmenková spôsobilosť osôb, ktoré **nemajú štátne občianstvo**. Túto otázku posudzovala veda a judikatúra. Argumentuje sa aj v prospech kritéria *lex loci actus*. Neriešila sa ani otázka spôsobilosti osôb, ktoré **majú viaceré štátne občianstva**. Právna veda presadzuje názor, že zmenkovo-

12 K otázke prednostnej aplikácie Viedenského dohovoru 1980 na kúpnu zmluvu v Obchodnom zákonníku (§ 409 a n.), pozri Hrivnák, J., člen kolektívu autorov diela Ovečková, O.: **Obchodný zákonník. Komentár. 2. vyd.** Bratislava : Iura Edition, 2008.

13 Zo slovenskej literatúry treba uviesť: Vynikajúce dielo autorov Kizlink, K. – Spišiak, J.: **Zmenkové právo**. Bratislava : Právnická Jednota v Bratislave, 1944; ďalej Šmeringai, P. – Fridrich, J. – Balko, L.: **Zmenky, šeky, akreditívy**. Bratislava : Iura Edition, 1993.

právne zviazaného možno posudzovať podľa hociktorej jeho príslušnosti.

V kolíznych normách medzinárodného zmenkového práva v § 91 a nasl. Zmenkového zákona sa nerieši ani pasívna zmenečná spôsobilosť **právnických osôb**. Tieto osoby, pretože nie sú fyzickými osobami, nemajú štátnu príslušnosť v zmysle § 91 zmenkového zákona. Právne postavenie právnických osôb, ich osobný štatút treba v nedostatku úpravy ich právnej spôsobilosti v zmenkovom zákone určiť podľa kolíznych kritérií príslušného MPS. Stanovisko autora pozri v kapitole 25 (s. 261 – 265).

– Podľa § 92 zmenkového zákona **forma zmenkového prejavu** sa určuje podľa **práva územia**, na ktorom bol prejav **podpísaný**; platí zásada „*locus regit actum*“. Toto pravidlo platí aj na celú zmenu.

– Účinky zaväzujúcich prejavov príjemcu cudzej zmenky a vystaviteľa vlastnej zmenky určujú sa podľa **práva platobného miesta** (*lex solutionis*). Účinky ostatných zmenkových prejavov určujú sa podľa **práva územia, na ktorom bol prejav podpísaný** (*lex loci actus*). O tom pozri bližšie výklad k § 93 Zmz. v diele Kizlink-Spišiak: tu pozri tiež výklad k ďalším kolíznym kritériám v § 94 – 98 ZmZ.

Osobitné ustanovenia medzinárodného práva šekového

Vzhľadom na rozsah príspevku sa bližšie nezaobrám kolíznymi normami uvedenými v § 69 – 75 zák. č. 191/1950 Zb.; odkazujem na odporúčani literatúru.

Náhrada škody

Autor pri rozbere úpravy kolíznej problematiky v otázkach náhrady škody rozlišuje, či škoda, ktorej spôsobením vznikol záväzkový vzťah medzi zodpovednou osobou a poškodeným, nastala

1. v dôsledku porušenia povinnosti vyplývajúcej zo zmlúv a iných právnych úkonov, alebo
2. inak.

V prípade ad 1, t. j. škody vzniknutej porušením záväzku, spravujú sa nároky na náhradu škody rovnakým právnym poriadkom, ktorým sa riadi právny pomer založený príslušnou zmluvou alebo jednostranným právnym úkonom, t. j. podľa **lex causae** porušeného záväzku (pozri § 11 ZMPS a tiež ustanovenie čl. 10/1 Rímskeho dohovoru a čl. 12/1 nariadenia Rím I.

Lex causae, ktorým sa spravuje príslušný právny vzťah, sa použije tiež pre zodpovednosť za škodu vzniknutú porušením povinnosti **z pracovnej zmluvy** a v dôsledku pracovného úrazu, porušením povinnosti z osobných a majetkových vzťahov **manželov**, zo vzťahu medzi **rodičmi a deťmi**.

V situáciách ad 2 môže dôjsť ku škode v dôsledku porušenia povinnosti vyplývajúcej **zo všeobecne záväznej povinnosti**, a tiež v prípadoch, keď zákon ukladá povinnosť k náhrade škody **bez zreteľa na protiprávnosť** (zodpovednosť za výsledok pri prevádzke osobitne nebezpečnej).

Autor upozorňuje, že terajšiu úpravu náhrady škody v § 15 ZMPS je s účinnosťou od 11. 1. 2009 prakticky nahra-

dilo nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) číslo 864/2007 zo dňa 11. 7. 2007 **o práve rozhodnom pre mimozmluvné záväzkové vzťahy** (Rím II). Ide o **univerzálnu** použiteľnosť tohto nariadenia, čo znamená, že sú vyradené z použitia kolízne normy členských štátov vo veciach upravených nariadením.

Na určenie rozhodného práva poskytuje nariadenie Rím II účastníkom možnosť voľby práva pre ich mimozmluvný záväzkový vzťah. Ak nedôjde k voľbe práva, určí sa rozhodné právo podľa hraničných určovateľov ustanovených v nariadení Rím II.

V tejto komplexne spracovanej stati sa autor zaoberá ďalšími otázkami aktuálnymi pre prax, napr. zvláštnymi hraničnými určovateľmi (pozri bod 6.1.2).

Kapitola 29 sa týka MSP **v pracovnom práve**. Autor sa tu zaoberá otázkami zamestnávania zamestnancov zo zahraničia, kolíznou úpravou a právomocou vo veciach pracovných.

V kapitole 30 autor oboznamuje s určením rozhodného práva pre dedičské právne normy, t. j. s určením **dedičského štatútu**.

V kapitole 31 autor podáva výklad kolíznej úpravy **v rodinnom práve**. Zaoberá sa otázkami manželského práva, vzťahmi medzi rodičmi a deťmi a poručenstvom a opatrovníctvom nad maloletými.

III.

Medzinárodné právo procesné

Výklad sa nachádza v dvoch častiach. **V kapitolách 32 až 36** sa autor zaoberá **právomocou a konaním tuzemských súdov** vo vzťahu k zahraničiu.

Kapitoly 37 a 38 sa týkajú **rozhodcovského konania** o majetkových sporoch vzniknutých zo súkromnoprávných vzťahov s m. prvkom.

K teoretickej otázke zaradenia m. práva procesného do MPS zaujal autor kladné stanovisko. Argumentuje tiež odkazom na § 1 ZMPS. Názor autora je presvedčivý. Správne postupoval tiež v otázke zaradenia medzinárodnej arbitráže, ktorá predstavuje alternatívny spôsob riešenia majetkových sporov, aj keď tento procesný inštitút v ČR a SR, a tiež vo väčšine ďalších štátov je upravený v osobitných národných zákonoch a v m. zmluvách.

Právomoc tuzemských súdov

Najprv stručná informácia o otázkach **právomoci tuzemských súdov** vo vzťahu k zahraničiu a o konaní na nich, najmä z hľadiska českej a obdobnej slovenskej právnej úpravy v ZMPS. Autor venuje pozornosť týmto otázkam:

- pojem, predmet a pramene m. práva procesného (kapitola 32),
- právomoc tuzemských súdov vo vzťahu k zahraničiu (kapitola 33),
- jednotlivé prípady medzinárodného prvku v súdnom konaní (kapitola 34),

- právna pomoc v styku s cudzinou (kapitola 35),
- uznanie a výkon cudzích rozhodnutí (kapitola 36).

Uvedené hlavné otázky člení autor podrobnejšie. Úprava m. práva procesného je zložitá. Dielo prof. Kučeru je dobrým sprievodcom aj v tejto problematike.

Osobitnú pozornosť venuje autor pozitívnej právnej úprave m. procesného práva v českom zákone o m. práve súkromnom a procesnom č. 97/1963 Sb. (§ 37 a n.).

Slovenský novelizovaný zákon č. 97/1963 Zb. má v podstate obdobnú úpravu, taktiež v § 37 a n., ako český zákon.

Právomoc slovenského súdu v styku s cudzinou sa opiera podľa § 37 ZMPS o základnú zásadu **actor sequitur forum rei** (žalobca sleduje miesto súdu žalovaného). Novelizované ustanovenie § 37 ZMPS znie: „Ak ďalej nie je ustanovené inak, právomoc slovenských súdov je daná, ak osoba, proti ktorej smeruje návrh (žaloba), má na území SR bydlisko alebo sídlo a ak ide o majetkové práva, ak tu má majetok“.

Právomoc súdov ČR v majetkových sporoch môže byť založená aj **pisomnou dohodou strán** (pozri § 37/2 ZMPS); pre túto dohodu sa používa tiež latinský výraz „*prorogatio fori*“ a dohodnutý súd sa označuje ako „*forum prorogatum*“.

V slovenskom ZMPS nájdeme ustanovenie o voľbe súdnej právomoci v § 37e ZMPS. V prípade dohody o výlučnej právomoci cudzieho súdu, právomoc českého aj slovenského súdu ostáva zachovaná, ak zvolený súd odmietol vo veci konať. K takýmto prípadom v praxi dochádza; poisťka o zachovaní právomoci tuzemského súdu je daná.

Ak tuzemský súd nemá právomoc v danej veci rozhodovať, je oprávnený nariadiť aspoň **predbežné opatrenie**, ktoré má právne účinky len na území jeho štátu.

Potom autor uvádza **osobitné ustanovenia** o právomoci súdov v rodinných veciach, vo veci spôsobilosti na právne úkony a opatrovníctva, v dedičských veciach a v ďalších veciach.

Dôležité sú ustanovenia o **vyňatí z právomoci tuzemských súdov** (imunita cudzích štátov a určených osôb) v ČR a SR; k tomu pozri § 47 ZMPS.

Tuzemské súdy v procesných vzťahoch s m. prvkom postupujú v konaní zásadne podľa **tuzemských procesných predpisov** (*lex fori*).

Od procesnej spôsobilosti autor odlišuje **spôsobilosť byť účastníkom konania**, ktorú má ten, kto má spôsobilosť mať práva a povinnosti. Táto spôsobilosť je prejavom a dôsledkom spôsobilosti k právam a povinnostiam, t. j. hmotno-právnej spôsobilosti. Spravuje sa **osobným štatútom** osoby fyzickej aj právnickej. Nemožno pre ňu použiť subsidiárne české alebo slovenské právo podľa § 49 ZMPS, na rozdiel od procesnej spôsobilosti cudzinca.

V kapitole 34 sa autor zaoberá **postavením cudzincov** v súdnom konaní. Podľa českého aj slovenského procesného práva cudzinec má zásadne **rovnaké** postavenie ako tuzemský účastník (pozri § 48 ZMPS); platí tu zásada národného zaobchádzania.

Ďalej podáva výklad o **procesnej spôsobilosti cudzinca**, vrátane spôsobilosti cudzích **právnických osôb**, a o spôsobilosti cudzincov byť účastníkmi konania.

Procesná spôsobilosť cudzinca sa spravuje právom štátu, ktorého **je príslušníkom**. Stačí však, ak má spôsobilosť podľa českého práva, v SR podľa slovenského práva; pozri k tomu § 49 ZMPS, ktorý má povahu **kolíznej normy**. Procesná spôsobilosť cudzích **právnických osôb** sa riadi ich **osobným štatútom**, t. j. právom, podľa ktorého bola právnická osoba založená.

V kapitole 36 nájdeme podrobný výklad o **uznaní a výkone cudzích rozhodnutí**. Ide o výklad pre prax veľmi dôležitý. Tuzemcov zaujíma otázka, či a za akých podmienok bude uznané a vykonané súdne rozhodnutie vydané v ČR (resp. SR) v cudzine, najmä v štáte zviazanej strany – dlžníka. Vice versa cudzí veritelia chcú mať istotu, či súdne rozhodnutie vydané v ich prospech bude uznané a vykonané v ČR (resp. v SR). Na tieto otázky nájdeme odpoveď v diele prof. Kučeru. Autor sa tu osobitne zaoberá tiež **nariadením Rady (ES) č. 44/2001** o súdnej príslušnosti a uznávaní a výkone súdnych rozhodnutí v občianskych a obchodných veciach vo vzťahoch v členských štátoch Európskej únie (EÚ). Toto nariadenie, s určitými zmenami, prevzal do komunitárneho práva EÚ v podstate **Bruselský dohovor z roku 1968** o súdnej právomoci a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach. Toto nariadenie je priamo použiteľné bez akéhokoľvek ďalšieho postupu (procedúry) v členských štátoch EÚ; ich súdy sú povinné ho aplikovať. Nariadenie č. 44/2001 zaväzuje členské štáty EÚ, okrem Dánska, ktoré si zvolilo ostať zatiaľ mimo tohto nariadenia; vo vzťahu k Dánsku platí teda naďalej Bruselský dohovor 1968.

Nariadenie zahŕňa zásadne všetky občianske a obchodné veci, vylúčené sú veci taxatívne uvedené v článku 1 nariadenia; medzi ne patrí tiež arbitráž.

Právomoc rozhodcovských súdov

Riešenie majetkových sporov v súkromnoprávných veciach s cudzím prvkom môžu strany na základe rozhodcovskej zmluvy zveriť tiež rozhodcovskému súdu. Tento spôsob sa uplatňuje najmä v m. obchode.

Problematike medzinárodnej obchodnej arbitráže je v českej, slovenskej aj v zahraničnej literatúre a v praxi rozhodcovských súdov venovaná väčšia pozornosť než rozhodovaniu majetkových sporov na štátnych súdoch. Strany pre viaceré výhody čoraz viac uprednostňujú riešenie ich sporov – arbitrážou.

V kapitole 37 sa autor zaoberá týmito otázkami:

- **úpravou arbitráže** v českom zákone č. 216/1994 Sb. o rozhodčím řízení (v SR platí zák. č. 244/2002 Z. z.),
- **kolíznymi otázkami rozhodcovskej zmluvy** a jej účinkami,
- **postavením rozhodcov a rozhodcovským konaním**,
- **rozhodcovským nálezom** a otázkou, ktoré hmotné právo je pre spor rozhodné.

Pri rozhodcovskej zmluve ako základu arbitráže autor správne zdôrazňuje dva základné zákonné predpoklady dobrovoľnej arbitráže, t. j.

- **prípustnosť** rozhodcovského konania (arbitráže, tzv. arbitrabilita),

- uzavretie platnej **rozhodcovskej zmluvy** v súlade určitých zákonných náležitostí a formy.

Ustanovenia o pomere k cudzine, kolíznoprávne otázky, sa nachádzajú v § 36 až 40 českého ZRŘ; v SR sú to § 5, 31, 46 – 50 ZRK.

Kolízna úprava rozhodcovskej zmluvy podľa **Európskeho dohovoru 1961** o obchodnej arbitráži je v čl. VI/2.

Pokiaľ sa o veci, v ktorej sa má rozhodovať arbitrážou, začalo súdne konanie, môže ho druhá strana vylúčiť námietkou **nepríslušnosti súdu** (*forum non conveniens*).

Ďalej sa autor zaoberá **spôsobilosťou rozhodcov**, postavením **stálych rozhodcovských súdov** a konaním *ad hoc*.

Vysvetľuje význam **miesta** rozhodcovského konania: tu bude obvykle vydaný rozhodcovský rozsudok, podľa práva platného na tomto mieste sa bude posudzovať platnosť rozhodcovskej zmluvy, pokiaľ strany nezvolili rozhodné hmotné právo smerodajné pre rozhodnutie sporu vo veci samej. Rozhodcovia obvykle použijú na určenie rozhodného práva kolízne normy platné v mieste konania (v ČR aj v SR **musia** takto postupovať – pozri § 37 ZRŘ v ČR, v SR je to § 31/1 ZRK).

Popri aplikácii rozhodného práva, rozhodcovský súd rozhoduje spor v súlade so **zmluvou** uzavretou účastníkmi konania a vezme do úvahy **obchodné zvyklosti** vzťahujúce sa na daný spor a **zásady poctivého obchodnoprávneho styku a dobrých mravov**.

Podľa **zásad spravodlivosti** (*ex aequo et bono*) môže spor rozhodnúť len vtedy, ak ho účastníci konania na to výslovne oprávnilí (o uvedených zásadách pozri § 31/3–4 slovenského ZRK; český ZRK v § 26 umožňuje rozhodnúť spor so súhlasom strán iba podľa zásad spravodlivosti, ostatné zásady nespomína).

Z hľadiska teórie o poňatí podstaty cudzích rozhodcovských nálezov v štáte, v ktorom sa žiada o ich uznanie alebo výkon, uvádza autor existenciu dvoch teórií: **zmluvnú teóriu**, podľa ktorej sa rozhodcovský nálež považuje za pokračovanie a naplnenie rozhodcovskej zmluvy, za jej účinok a **rozsudkovú teóriu**, podľa ktorej je rozhodcovský nálež prejavom rozhodovacej právomoci opierajúcej sa o zahraničný zákon.

Podľa názoru prof. Kučeru český právny poriadok sa prikláňa **k rozsudkovej teórii**. Riadne doručenému nálezu sa za podmienok § 28/2 ZRŘ priznávajú účinky právoplatného súdneho rozhodnutia.

Zo slovenskej úpravy podľa § 35 ZRK sa dá vyvodiť rovnaké stanovisko.

Po objasnení uvedených teórií nasleduje výklad pozitívnej právnej úpravy **v českom ZRŘ** (§ 38 – 40), v **slovenskom ZRK** (§ 46 – 50).

Ďalej podáva autor informácie o úprave podľa **m. zmlúv**. Z mnohostranných zmlúv k dôležitým patria:

- **Newyorský dohovor o uznaní a výkone cudzích rozhodcovských nálezov 1958**, publikovaný vyhl. MZV č. 74/1959 Zb. SR sa stala účastníkom tohto Dohovo-

ru na základe sukcesie po ČSFR dňa 28. 5. 1993; podľa čl. 1 ods. 3 vzťahuje sa na ňu iba výhrada č. 1 o vzájomnosti. Ku dňu 1. 11. 2008 mal tento Dohovor už 173 účastníkov, čo svedčí o jeho prakticky celosvetovom rozsahu platnosti.

- **Európsky dohovor o obchodnej arbitráži 1961**, publikovaný v čiastke 74/1964 Zb.; pre SR nadobudol účinnosť dňom 28. 5. 1993 na základe sukcesie po ČSFR. Ku dňu 1. 11. 2008 zaväzoval 32 účastníkov.
- **Washingtonský dohovor 1965** o riešení investičných sporov medzi štátmi a príslušníkmi z druhých štátov. Pre SR nadobudol účinnosť dňa 26. 6. 1994. Ku dňu 1. 11. 2008 zaväzoval 155 účastníkov.

Údaje o zmluvných stranách k uvedeným Dohovorom a o ich počte nájde čitateľ v ročenke *Kearbook Commercial Arbitration*, vol. XXXIII., 2008, Kluwer Law International BV., The Netherlands, s. 291, 1241 a 1249.

Literatúru o rozhodcovskom konaní ku kapitolám 37 a 38 čitateľom odporúčam doplniť si o tieto pramene:

- Hrivnák, J.: **Základy arbitráže (prípustnosť arbitráže a rozhodcovská zmluva)**. In: *Bulletin slovenskej advokácie*, č. 3 – 4/2005, 5/2005 a 6 – 7/2005.
- Bělohávek, A. J.: **Rozhodčí řízení, orde public a trestní právo. Komentář. 2 diely**. Praha: C. H. Beck, 2008 (ide o najnovšie veľké dielo tohto autora).
- Chovancová, K.: **Medzinárodná obchodná arbitráž vo vybraných štátoch Európy (Anglicko, Wales a Sev. Írsko, Nemecko, Francúzsko, Švajčiarsko)**. Bratislava: Veda, vydavateľstvo SAV, 2008.
- Liebscher, Ch. – Fremut-Wolf, A.: **Arbitration Law and Practice in Central and Eastern Europe**. New York: Juris LLC., 2006

Záver

Ku každej kapitole uvádza prof. Kučera aktuálnu českú aj cudziu **literatúru**.

V závere knihy sa nachádza podrobný **Menný a vecný register a Register dohôd, zmlúv a dohovorov**. Tieto registre čitateľovi uľahčujú orientáciu a šetria čas pri získavaní potrebných informácií o prameňoch potrebných na riešenie konkrétnych prípadov.

Knihá prof. Kučeru predstavuje dielo zásadného významu tak pre teóriu, ako aj pre prax. Treba dúfať, že prof. Kučera bude pokračovať v získavaní ďalších poznatkov o medzinárodnom práve súkromnom a procesnom, ktorého poslaním je reagovať svojimi normami na rozvoj medzinárodnej spolupráce riešením nežiaducich kolízií právnych predpisov.

Na základe uvedeného možno odporúčať, aby táto kniha prof. Kučeru našla miesto tiež v knižnici slovenských právnikov. ■

Zo zasadnutia Predsedníctva SAK

Členovia Predsedníctva Slovenskej advokátskej komory sa stretli na pravidelnom zasadnutí 25. júna 2009 v hoteli Partizán na Tálloch. Podľa schváleného programu najskôr určili za overovateľa zápisnice JUDr. Lehotského.

Predseda SAK JUDr. Detvai informoval o zasadnutí Ústavnoprávneho výboru NR SR, do programu ktorého bol zaradený aj vládny návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon o notároch a notárskej činnosti. Pozmeňovacie návrhy SAK nájdete na s. 2.

Tajomník SAK JUDr. Popovec prezentoval informáciu o aktuálnom stave jednotných kontaktných miest (JKM) a potvrdil, že zriaďovanie JKM sa dotkne aj SAK ako jednej z profesijných komôr. Žiadosti sa majú podľa aktuálneho modelu podávať na živnostenský úrad. JUDr. Popovec informoval, že návrh zákona o službách na vnútornom trhu

bude predložený do pripomienkového konania, v ktorom sa SAK bude snažiť o zmenu súčasného modelu tak, aby JKM bola SAK.

Predseda SAK **vzalo na vedomie** informáciu o stave súdnych konaní, ktorú uviedla JUDr. Michalková. **Poverilo** kanceláriu komory oznamovať pozastavenia výkonu advokácie a vyčiarknutia zo zoznamu advokátov predsedom všetkých súdov formou osobitného listu a pripraviť trestné oznámenie pre trestný čin neoprávneného podnikania na advokátov, ktorí napriek pozastaveniu výkonu advokácie, resp. vyčiarknutiu zo zoznamu advokátov naďalej vykonávajú advokáciu.

Predseda SAK sa zaoberalo otázkou miesta disciplinárnych pojednávaní. Po podrobnom zvážení ekonomických ukazovateľov a s prihliadnutím na dôstojnosť disciplinárneho pojedná-

vania a povinnosť mlčanlivosti **súhlasilo** s tým, že všetky disciplinárne pojednávania sa budú konať výhradne v budove SAK na Kolárskej 4 v Bratislave.

V rámci ekonomických otázok Predsedníctvo SAK prerokovalo žiadosti o odpustenie príspevku na vzdelávanie a výchovu koncipientov a žiadosti o odpustenie penále. Členovia P SAK **vzali na vedomie** informácie daňového poradcu Ing. Krajniaka o čerpaní rozpočtu za rok 2008 a o finančnom hospodárení SAK za mesiace január až máj 2009, ako aj prehľad náhrad za stratu času vyplatených v roku 2008 a za 1. štvrtrok 2009.

Predseda SAK prerokovalo žiadosti advokátov o zapísanie advokátskych koncipientov do zoznamu advokátskych koncipientov, o vykonanie zmien v zápisoch koncipientov v dôsledku zmeny zamestnávateľa a o vyčiarknutie zo zoznamu advokátskych koncipientov v dôsledku skončenia pracovného pomeru u advokáta, žiadosti advokátskych koncipientov o započítanie inej právnej praxe do praxe advokátskeho koncipienta, žiadosti o zápis do zoznamu advokátov, informácie o pozastavení výkonu advokácie, o zrušení pozastavenia výkonu advokácie, o vyčiarknutí zo zoznamu advokátov a žiadosti advokátov o zápis do zoznamu usadených euroadvokátov, zahraničných advokátov, spoločností s ručením obmedzeným, verejných obchodných spoločností a komanditných spoločností, informácie o zmenách právnej formy obchodných spoločností a o pristúpení spoločníkov a o vyčiarknutí z uvedených zoznamov.

Členovia P SAK **poverili** kanceláriu komory pripraviť návrh na doplnenie Advokátskeho poriadku a Trestného poriadku, aby SAK mala právo nahliadnuť do trestného spisu stíhaného advokáta (advokátskeho koncipienta) v súvislosti s pozastavením výkonu advokácie (koncipientskej činnosti) a vyčiarknutím zo zoznamu advokátov (advokátskych koncipientov).

O zahraničných aktivitách informovala riaditeľka odboru medzinárodných vzťahov Mgr. Marečková. Predložila zoznam aktuálnych služobných ciest a požiadala členov P SAK o určenie národného experta v projektoch „Štúdia

? Pýta(j)te sa predsedníctva

Môže advokátsky koncipient počas výkonu praxe súčasne vykonávať pedagogickú činnosť prípadne aj v inej oblasti ako v oblasti práva?

JUDr. J. Z., advokátsky koncipient

Zákon o advokácii v ustanovení § 62 ods. 1 písm. d) stanovuje, že komora zapíše do zoznamu advokátskych koncipientov toho, kto okrem ostatných podmienok je v pracovnom pomere s advokátom, verejnou obchodnou spoločnosťou, komanditnou spoločnosťou alebo so spoločnosťou s ručením obmedzeným, pričom nie je súčasne v pracovnom pomere alebo obdobnom pracovnoprávnom vzťahu s iným zamestnávateľom s výnimkou pedagogickej, publicistickej, literárnej, vedeckej alebo umeleckej činnosti, ak svojím rozsahom nemôže ohroziť výkon praxe advokátskeho koncipienta a nevykonáva ani činnosť, ktorá je nezlučiteľná s povahou a etickými princípmi výkonu praxe advokátskeho koncipienta. Zákon teda nestanovuje priamo odborné zameranie pedagogickej činnosti, ktorú by mohol advokátsky koncipient vykonávať. Predsedníctvo komory však v každom prípade bude skúmať rozsah tejto pedagogickej činnosti a jej časovú náročnosť vzhľadom na podmienku, že rozsah tejto činnosti nemôže ohroziť výkon praxe advokátskeho koncipienta.

k právam obetí trestných činov" a „Štúdia práv obhajcu v trestnom konaní“, na ktoré vyhlásila Európska komisia tender. Do tendra sa prihlásila CCBE, naša komora už poslala tzv. Letter of Commitment, ktorým sa zaviazala poskytovať CCBE súčinnosť pri vypracúvaní informačných hárkov za Slovenskú republiku. Predsedníctvo SAK **poverilo** odbor medzinárodných vzťahov požiadať o spoluprácu v pozícii národného experta advokáta JUDr. Varinského z Banskej Bystrice.

V rámci bodu „Rôzne“ Predsedníctvo SAK schválilo Memorandum o spolupráci s Bratislavskou vysokou školou práva a poverilo predsedu SAK JUDr. Detvaia podpísať ho.

Predsedníctvo SAK zasadalo aj 2. a 3. júla 2009 v budove SAK na Kolárskej 4 v Bratislave. Prvý deň prerokovali prítomní členovia P SAK odvolania proti rozhodnutiam disciplinárnych senátov, druhý deň rozhodovali o vyčiarknutí advokátov, ktorí k 9. júnu 2009 nezaplatili poistné za škodu spôsobenú výkonom advokácie na rok 2009, zo zoznamu advokátov vedeného SAK.

Členovia P SAK sa dohodli, že ďalšie zasadnutia sa uskutočnia nasledovne: riadne zasadnutie P SAK bude 4. septembra 2009 v Bratislave, ako odvolací orgán v disciplinárnych veciach bude P SAK rozhodovať 18. septembra 2009 v Hoteli Permon na Podbanskom.

Spracovala: –no–

Advokátske skúšky

Predsedníctvo SAK stanovilo **jesenné termíny advokátskych skúšok**:

1. termín

Písomná časť: 12., 13. a 14. 10. 2009

Ústna časť: 26., 27. a 28. 10. 2009

2. termín

Písomná časť: 9., 10. a 11. 11. 2009

Ústna časť: 23., 24. a 25. 11. 2009

Pri zaraďovaní na 1. termín majú prednosť uchádzači, ktorí absolvovali počas koncipientskej praxe 6 seminárov. Prihlásiť sa možno priamo na jeden z uvedených termínov na adrese: SAK, Kolárska 4, 813 42 Bratislava

Z rozhodovacieho procesu Revíznej komisie SAK

Revízna komisia sa rozhodla v Bulletin slovenskej advokácie uverejňovať vybrané sťažnosti a upozorňovať širokú advokátsku verejnosť na nedostatky, aby sa advokáti v budúcnosti vyvarovali prípadných pochybení. Naším zámerom je poukázať na to, čo môžu robiť bez porušenia príslušných predpisov.

Na marcovom zasadnutí revízna komisia riešila 67 sťažností. V dnešnom čísle vyberáme jednu z nich najmä s prihliadnutím na jej okolnosti a skutočnosť, že výhrady k práci advokáta v tomto smere nie sú ojedinelé.

Sťažovateľ uviedol, že advokát, ktorý ho zastupoval v konaní o výživné na maloleté dieťa, mu neoznámil doručenie rozsudku. Vzhľadom na to, že o doručení rozsudku sa dozvedel až po uplynutí odvolacej lehoty, odvolanie už nemohlo byť podané. V konaní o rozvod manželstva, kde ho zastupoval ten istý advokát, síce podľa jeho pokynu odvolanie podal, ale predložil ho bez dôvodov a nezodôvodnil ho ani na výzvu odvolacieho súdu.

Revízna komisia dodržala štandardný postup a pri šetrení sťažnosti požiadala dotknutého advokáta o vyjadrenie k skutkovým tvrdeniam v nej uvedeným. Advokát sa napriek opakovanej výzve odoslanej doporučenou listovou zásielkou k sťažnosti nevyjadril a oba listy sa vrátili odosielateľovi s poznámkou, že adresát (dotyčný advokát) si zásielky v odbernej lehote nevyzdvihol.

Revízna komisia šetrenie sťažnosti uzavrela bez vyjadrenia advokáta a konštatovala nasledovne:

Podľa § 28 ods. 4 zákona o advokácii (zák. č. 586/2003 Z. z.) je advokát povinný na požiadanie komory bezodkladne sa vyjadríť k obsahu sťažnosti alebo iného obdobného podania v rámci ko-

vania, ktoré proti nemu v súlade s citovaným zákonom a predpismi komory vedie komora na podnet iného a poskytnúť jej potrebné vysvetlenie a požadovanú spisovú dokumentáciu.

V danom prípade sa advokát nevyjadril, pretože listy zo Slovenskej advokátskej komory odoslané na adresu sídla jeho kancelárie si nevyzdvihol.

Slovenská advokátska komora doručuje advokátovi písomnosti na adresu sídla advokátskej kancelárie a advokát je povinný zabezpečiť, aby písomnosti doručované ako doporučené zásielky v úložnej lehote vyzdvihol. Zásielky, ktoré advokátovi vo veciach jeho klientov doručujú súdy, prokuratúry, orgány vyšetrovania alebo správne orgány a v ktorých je možnosť podať opravný prostriedok, sú doručované so zohľadnením fikcie doručenia a ak advokát nezabezpečí prevzatie jemu určenej doporučenej zásielky, potenciálne ohrozuje všetkých svojich klientov tým, že lehota na podanie opravného prostriedku uplynie.

Revízna komisia považuje zanedbanie povinnosti zabezpečiť prevzatie doporučených zásielok v úložnej lehote za jedno z najzávažnejších porušení povinností advokáta, ktoré v prerokúvanej sťažnosti následne znamenalo aj porušenie § 28 ods. 4 zákona o advokácii. ►

Advokát je povinný pri zastupovaní klienta konať tak, aby splnil povinnosti, ktoré mu ukladá § 18 ods. 1 a 2 zákona o advokácii, najmä riadiť sa pokynmi klienta a dôsledne využívať všetky právne prostriedky v záujme klienta. Zo sťažnosti vyplynulo, že advokát vo viacerých prípadoch porušil tieto povinnosti a klientovi tým privodil (najmä zo subjektívneho pohľadu klienta) nežiaduce dôsledky.

Advokát podľa obsahu sťažnosti neoznámil klientovi doručenie rozsudku napriek tomu, že podľa § 6 Advokátskeho poriadku je povinný riadne a včas informovať klienta, ako postupuje pri vybavovaní veci a oboznámiť ho s písomnosťami, ktoré dostal, ak súvisia s vecou, v ktorej klienta zastupuje.

Advokát včas podané odvolanie ani na výzvu súdu neodôvodnil, hoci podľa § 18 zákona o advokácii je povinný chrániť a presadzovať práva a záujmy klienta a konať pri výkone advokácie svedomito.

Advokát v oboch prípadoch porušil svoje povinnosti a privodil tým klientovi nežiaduce dôsledky.

Klienti v prípadoch, keď im advokát neoznámil doručenie rozhodnutia a lehotu, v ktorej sa možno proti nemu odvolať, aj napriek pokynu klienta nepodali opravný prostriedok, nezdôvodnili na vý-

zvu orgánu rozhodujúceho o opravnom prostriedku opravný prostriedok alebo na výzvu súdu nepredložil vo veci vyjadrenie, pričom dôsledkom zanedbania týchto povinností môže byť správoplatnenie rozhodnutia, zastavenie konania, odmietnutie návrhu a pod., sú presvedčení, že neúspech v konaní zapríčinil advokát nesplnením ich pokynu, a to bez ohľadu na objektívne postavenie klienta v prejednávanej veci.

Takéto negatívne hodnotenie práce advokáta môže v očiach verejnosti viesť k podceneniu práce advokátov a k zníženiu dôstojnosti celého advokátskeho stavu.

Advokát, ktorého sa vyššie uvedená sťažnosť týkala, si zrejme nedostatočne uvedomil, že s výkonom povolania advokáta sa nerozlučne spája škála písaných i nepísaných povinností vo vzťahu ku klientom, súdom alebo iným orgánom a že jeho konanie má byť v každom ohľade a prejave také, aby neznižoval dôstojnosť advokátskeho povolania.

Revízna komisia sa opakovane zaoberá sťažnosťami, v ktorých klienti namietajú rovnaké pochybenie advokátov, a to neoznámenie doručenia rozsudku klientovi preukázateľným spôsobom a nesplnenie pokynu podať opravný prostriedok riadne a v odvolacej lehote.

Niektorí advokáti vo vyjadreniach k podobným sťažnostiam argumentovali, že sa pokúšali klientovi telefonicky oznámiť doručenie rozsudku, ale klient nebol zastihnuteľný, resp. po pojednávaní sa manžel klienta vyjadril, že odvolanie nechcú podať, alebo odvolanie napriek pokynu klienta nepodali preto, lebo aj tak by nebolo úspešné, a preto doručenie rozsudku písomne neoznámili. Takéto konanie možno hodnotiť iba ako podcenenie dôležitosti plnenia si najzákladnejších povinností.

Revízna komisia pri hodnotení konania advokáta, či sa zavineným porušením povinností vyplývajúcich zo zákona o advokácii alebo predpisu komory dopustil disciplinárneho previnenia podľa § 56 ods. 1 zákona o advokácii (v ktorom prípade je predseda revíznej komisie povinný podať návrh na začatie disciplinárneho konania podľa § 5 ods. 1 Disciplinárneho poriadku Slovenskej advokátskej komory), musí vyžadovať od advokáta, aby preukázal splnenie povinností, ktoré vyplývajú zo zákona a stavovských predpisov.

Revízna komisia preto očakáva, že advokáti sa po prečítaní tohto článku budú snažiť, aby sa podobné nedostatky pri poskytovaní právnych služieb v ich práci nevyskytovali.

Verejné napomenutie

Disciplinárne obvinený **Mgr. Tomáš Kušnir**, advokát so sídlom Údernícka 5, 851 01 Bratislava, reg. č. A-1463 bol podľa ust. § 24 ods. 1 Disciplinárneho poriadku SAK rozhodnutím **DS X-10/08:689/2007 uznaný za vinného** z disciplinárneho previnenia podľa ust. § 56 ods. 1 zákona NR SR č. 586/2003Z. z. o advokácii, ktorého sa dopustil zavineným porušením povinnosti advokáta uloženej v ust. § 18 ods. 3 a § 2 ods. 2 a 4 citovaného zákona. Advokát na základe plnej moci vystavenej dňa 17. 7. 2003 dlžníčkou Rozáliou Moravčíkovou v čase, keď poskytoval právne služby veriteľovi dlžníčky spoločnosti POHOTOVOST' s. r. o., podpísal dňa 13. 4. 2006 za klientku pani Rozáliu Moravčíkovú záložnú zmluvu v prospech spoločnosti POHOTOVOST' s. r. o. so sídlom Račianska 42/A, 831 02 Bratislava. Záložná zmluva bola realizovaná a zapísaná na príslušnej Správe katastra vo Zvolene a týmto právnym úkonom poskytol právne služby Rozálii Moravčíkovej, ktorej záujmy boli v rozpore so záujmami spoločnosti Pohotovost', za čo sa mu ukladá

disciplinárne opatrenie

v zmysle ustanovenia § 56 ods.2 písmeno b) zákona o advokácii – **verejné napomenutie**.

Rozhodnutie nadobudlo právoplatnosť dňa 4. 5. 2009.

INZERCIA
sa v elektronickej verzii nezobrazuje

Z plenárneho zasadnutia CCBE v Kodani

V dňoch 15. a 16. mája 2009 sa v Kodani uskutočnilo plenárne zasadnutie CCBE. Medzi ťažiskové body – okrem obligatórných, akými sú schválenie zápisnice z predchádzajúceho zasadnutia – patrilo schválenie účtovnej závierky CCBE za rok 2008, otázky deontológie, príprava zmeny stanov, informácia o tzv. Štokholmskom programe EÚ, program e-justice a informácie k rôznym aktuálnym projektom EÚ v oblasti práva.

K jednotlivým bodom:

■ **Účtovná závierka za rok 2008** bola prijatá jednomyselne, nikto sa hlasovania nezdržal. Pre SAK zostal ročný príspevok v nezmenenej výške 13 459 eur.

■ V oblasti **deontológie** informovala prítomných poverená delegátka z Luxemburgu o aktuálnej situácii v oblasti lobbingu. Podrobnejšie je to rozpisané v správe zo zasadnutia stáleho výboru CCBE dňa 27. 3. 2009. Lucy Dupong informovala o tom, že CCBE sa spolu s niektorými svojimi členmi registrovala v EK v kategórii 2-2 „profesionálne asociácie“. Okrem CCBE sa v EK registrovalo aj 5 advokátskych kancelárií. Predložený materiál CCBE k tejto otázke zdôraznil potrebu, aby jednotlivé advokátske komory čo najskôr informovali svojich členov a advokátske spolčenstvá, združenia a spoločnosti o deontologických dôsledkoch, spojených s registráciou v registri EK.

Lucy Dupong zdôraznila, že lobizmus nemožno stotožňovať s právnou službou. Register EK je dobrovoľný a v budúcnosti sa zvažuje rozšírenie jeho pôsobnosti aj na EP. Registrácia so sebou neprináša žiadne osobitné výhody, akreditáciu alebo uznanie zo strany EK. Prípadné podnety od neregistrovaných advokátov bude EK posudzovať ako individuálne podnety pochádzajúce z verejných konzultácií. To znamená, že sa netreba obávať ich paušálneho odmietania. Nebudú však posudzované

spolu s tými podnetmi, ktoré pochádzajú od advokátov, ktorí prijali kódex transparentnosti registrovaných členov.

Lucy Dupong zdôraznila, že jednotlivé komory budú musieť podrobne skúmať, či ich etické kódexy umožňujú zbavenie povinnosti mlčanlivosti zo strany klienta tak, aby sa ich advokáti mohli zapísať do zoznamu lobistov EK. Pokiaľ taká možnosť v „národných“ etických kódexoch neexistuje, budú komory nútené primerane o tom poučiť svojich členov. V ďalšom sa referentka podrobne zaoberala rozlišovaním medzi tým, čo je lobizmus – zastupovanie záujmov a čo nie. Bližšie k nastoleným otázkam: ec.europa.eu/transparency/docs/reg/FAQ_en.pdf.

■ V súvislosti s otázkou **mlčanlivosti advokátov** súvisiacou s problematikou klientov, ktorí vyžadujú právne služby v oblasti finančných služieb informovala Lucy Dupong o tom, že 10. 3. 2009 zaslala CCBE európskemu komisárovi pre oblasť financií list, v ktorom zosumarizovala svoje názory a obavy voči iniciatíve EK v oblasti finančných služieb (oznamovacia povinnosť – pozn. autora). Komisár EK McCreevy vo svojej odpovedi zdôraznil, že iniciatívu CCBE považuje za vážnu a požiadal svoj aparát, aby obavy CCBE prediskutoval priamo so zástupcami CCBE a informoval ho o výsledku. CCBE takýto postup privítala a bude tlmočiť názory svojich odborných orgánov, ako aj názory jednotlivých členov (advokátskych komôr).

■ V otázke **revízie stanov CCBE** vytvoril ešte bývalý predseda CCBE v r. 2008 komisiu, ktorej úlohou je najprv skúmať, v ktorých častiach by sa stanovky mali revidovať a aký je na túto otázku názor jednotlivých komôr. Komisia po vyhodnotení podnetov a skúseností považuje za kľúčovú otázku zmeny stanov v oblasti voľby prezidenta, rozšírenia počtu viceprezidentov a postavenie predsedu finančného výboru. V ďalšom sa komi-

sia zaoberala aj širším rozborom stanov na základe vypracovaných konzultáčnych otázok, ku ktorým sa vyjadriло 19 členských komôr. Na zasadnutí dňa 15. 5. 2009 bola k tejto otázke obsiahla diskusia, ktorá sa zameriavala predovšetkým na ťažiskovú otázku rozšírenia počtu viceprezidentov na 4, s alternatívou vytvorenia výkonnej rady – doteraz neexistujúceho orgánu. Zvažuje sa aj predĺženie funkčného obdobia prezidenta na 2 roky, pričom viceprezidenti by nemali automatický postup, tak ako tomu bolo doteraz. Pracovná skupina navrhla zväziť aj možnosť elektronického hlasovania delegácií v súrnych veciach. Diskusia bola veľmi poučná a plodná, pretože priniesla množstvo argumentov v prospech oboch alternatív, pričom každý z vyslovených názorov bol veľmi fundovaný a vychádzal zo skúseností posledných 5 rokov (diskutovali piati bývalí prezidenti), ako aj z aktuálnych potrieb zefektívnenia práce a výkonnosti CCBE.

Po ukončení diskusie bol prijatý záver, podľa ktorého má pracovná skupina pokračovať vo svojej práci, pričom má zohľadniť argumenty, ktoré odzneli na zasadnutí. Jednotlivým komorám bola poskytnutá možnosť ponúknuť ďalšie, prípadne zrevidované, názory, v ktorých by sa už odrazili aj názory, ktoré odzneli v diskusii.

Nezodpovedanou zostáva naďalej otázka náplne práce štyroch viceprezidentov (pokiaľ by došlo k zmene stanov v tomto bode), ako aj zodpovedanie otázky, aké zvýšenie finančných nárokov a následne aj rozpočtu CCBE by takéto rozšírenie počtu prinieslo. Osobne sa domnievam, že SAK by mala vo svojom stanovisku zdôrazniť najmä vyššie uvedený aspekt. Pokiaľ sa hodnoverne preukáže nevyhnutnosť pre vytvorenie funkcie 4 viceprezidentov a určí sa im náplň ich činnosti, až potom by sa malo reálne rozhodovať o zriadení týchto

funkcií. Opačný postup je samoučelný, neefektívny a kontraproduktívny.

■ **Štokholmský program** je spoločný program EP a EK pre oblasť justície, slobodu a bezpečnosť na obdobie najbližších piatich rokov. Má nahradiť doterajší Haagsky program, ktorý určoval priority v tejto oblasti v uplynulých piatich rokoch. Ťažiskom tohto programu sú tri piliere:

- e-justícia,
- európsky autentický akt,
- rovnosť v prístupe ku vzdelávaniu – tréningu v oblasti justície.

CCBE bude musieť prijať zásadné rozhodnutie, či si chce ďalšie vzdelávanie – tréningy zabezpečovať vlastnými silami alebo pristúpi na spoločný program s ostatnými justičnými zložkami. SAK bude musieť zaujať stanovisko v tejto otázke a tlmočiť ho CCBE.

■ Medzi ďalšie otázky, ktoré boli prerokované, patrí aj téma vypracovania tzv.

celoeurópskeho práva obetí, ktoré by malo obsahovať zrozumiteľný zoznam práv občanov, ktoré sa stali obeťami trestných činov. K vypracovaniu takéhoto zoznamu práv vyzvala EK v apríli 2009.

■ Ďalej sa plenárne zasadnutie CCBE zaoberalo aj návrhom na zjednotenie predpisov pre **možnosť zriadenia Európskej nadácie**, t. j. nadácie s celoeurópskou pôsobnosťou – obdobne, ako napr. európska s. r. o. a pod. CCBE zaujala v tejto otázke rezervovaný postoj najmä vzhľadom na viacero nevyriešených protirečení vyplývajúcich zo súčasného právneho stavu v krajinách EÚ. Patrí medzi ne napr. nejednotnosť v ponímaní a definícií nevládných organizácií, nejednotnosť v ich právnych možnostiach stať sa právnickou osobou, nemožnosť prenesenia sídla do iného štátu, ako aj rôznosť v otázkach ich zdaňovania.

Dňa 14. mája 2009 sa zišiel aj výbor PECO, ktorý sa zaoberal aktuálnou situáciou advokátov na Ukrajine, kde trvá už 4 roky diskusia o konečnom znení nového zákona o advokácii. Ďalej sa výbor zaoberal aj informáciou o situácii v Gruzínsku, kde taktiež dochádza k zmenám v zákone o advokácii. Informácie boli poskytnuté aj o situácii v Moldavsku a Poľsku, kde zákonodarca zvažuje zriadenie 3. skupiny právnikov – s dlhoročnou praxou. V návrhu zákona sa zvažuje zlúčenie advokátov a komerčných právnikov.

Výbor PECO zaujal odmietavé stanovisko k návrhu advokátov Kazachstanu, aby sa mohli stať pozorovateľmi CCBE s odôvodnením, že členom alebo pozorovateľom CCBE sa môžu stať iba komory zo štátov, ktoré geograficky patria do Európy. Kazachstan takéto kritériá nespĺňa.

Dr. Pavol Erben
vedúci delegácie SAK pri CCBE

Zasadnutie pracovnej skupiny CCBE v Bruseli

Dňa 2. júna 2009 sa uskutočnilo druhé zasadnutie pracovnej skupiny CCBE k otázkam európskej verejnej listiny. Po úvodných zhodnoteniach predchádzajúceho stretnutia pristúpila španielska zástupkyňa k zhodnoteniu prípadu Almeria, ktorý v rámci španielskej jurisdikcie rozhodovali v apelačnom (odvolacom konaní). Podľa názoru predsedajúceho pracovnej skupiny ide o typický príklad, aký dôležitý je presne a jasne zadaný pojem *verejná listina*. Prípad sa týkal sporu z predaja nehnuteľnosti v Španielsku. Dokument, ktorý tvoril resp. mal tvoriť titul prevodu vlastníckeho práva k nehnuteľnosti vyhotovil anglický notár a ratifikoval – overil ho konzul Španielskeho kráľovstva. Následne tento dokument napadol španielsky súd pre jeho vady z dôvodu, že nebola jednoznačne prejavovaná vôľa predávajúceho. Španielsky odvolací súd konštato-

val, že ak aj dokument vykazoval určité nedostatky, ktoré ho mohlirobiť imperfektným, v zmysle španielskeho práva ho napriek tomu považoval za platný.

K uvedenej otázke sa uskutočnila širšia diskusia, na záver ktorej bolo konštatované, že tento súdny prípad nie je vyslovene o otázke uznávaní verejnej listiny ako takej. Členovia pracovnej skupiny následne zhodnotili situáciu v ich domovských štátoch; zástupca SAK tak urobil na prvom stretnutí. Mimoriadne prínosným sa – i z pohľadu SAK – môže javiť príspevok zástupcu Českej advokátskej komory JUDr. Antonína Mokrého, ktorý prezentoval situáciu v Českej republike.

Zástupca SAK prezentoval dva body k otázke európskej verejnej listiny:

1. Predovšetkým treba, samozrejme, zdefinovať resp. určiť, kto a v akom rozsahu bude oprávnený vyhotovovať

verejné listiny. Poukázal opätovne na skutočnosť, že v súčasnom období takéto definícia stále neexistuje.

2. Pre advokátov je z praktického hľadiska však ďalej veľmi dôležité, aby bol vytvorený mechanizmus, ktorým sa odstráni požiadavky ďalších krokov vo vzťahu k už vyhotoveným listinám napr. požiadavka vyššieho overenia týchto listín (supralegalizácia). V súčasnosti je totiž otázka uznávania dokumentov vo všeobecnosti (napr. pri overovaných kópiách listín) riešená veľmi nejednotne, aj keď určité kroky a legislatívne výstupy v tomto smere už existujú.

Aj naďalej bol prezentovaný názor, že otázka vyhotovenia verejných listín by nemala zostať výlučnou právomocou notárskych orgánov.

JUDr. Martin Strážnický

Karlovarské právnické dni 2009

V Karlových Varoch sa 4. až 6. júna konala tradičná právnická konferencia medzinárodného významu Karlovarské právnické dni. Aj tento rok sa na podujatí, ktoré podporuje Česká advokátska komora a Slovenská advokátska komora, zúčastnili aj slovenskí právnici. Niet divu, veď lektormi boli právnické kapacity: prof. Dr. Oľga Ovečková z Ústavu štátu a práva Slovenskej akadémie vied v Bratislave, Dr. Iva Hirt-Tlapak, predseda senátu Obchodného súdu z Viedne, JUDr. Zdeněk Krčmář a JUDr. František Púry, predsedovia senátov Najvyššieho súdu ČR, Dr. Gero Fischer, predseda senátu Najvyššieho súdu Spolkovej republiky nemecko v. v. a prof. Dr. Pavel Holländer DrSc. z Ústavného súdu ČR.

Slovenská advokátska komora sa tento rok aktívne podieľala na oceňovaní vyhlásených autorských cien a poskytla finančný príspevok na cenu „Uznanie

autorskej tvorbe v SR“. Cenu v podobe artefaktu sponzorovaného SAK odovzdal osobne na slávnostnej recepcii podpredseda SAK JUDr. Ján Havlát autorskému kolektívu Svák, Cibulka a Klíma za dielo *Ústavné právo*, ktoré vydala Bratislavská vysoká škola práva. Prekrásny sklenený artefakt od majstra J. Rybáka bude určite trvalou ozdobou ich pracovne a spomienkou na slávnostné podujatie.

Slovenská advokátska komora ešte raz blahožela autorskému tímu ako celku aj jeho jednotlivým členom a praje im veľa ďalších autorských počínov.

Na záver konferencie účastníci podporili myšlienku pokračovať v tradícii tohto podujatia napriek tomu, že jeho zakladateľ a prezident Eduard Graf von Westphalen začiatkom apríla zomrel. Názory sa väčšinou prikláňajú k aktívnejšej účasti advokátskych komôr, práv-

nických fakúlt a nakladateľstiev. Spolok uvažuje o možnosti ponúknuť inštitúciám kolektívne členstvo. Finančné prostriedky získané z členských príspevkov kolektívnych členov by pomohli okrem iného znížiť výšku účastníckych poplatkov pre jednotlivcov.

Podujatie sa teší veľkej obľube, bola by škoda nevyužiť ponúkané možnosti. Uskutočňuje sa každý rok v júni a v mene organizátorov dúfame, že Vás krátky postreh z neho zaujme a možno aj bude motivovať k osobnej účasti v budúcich ročníkoch.

JUDr. Ján Havlát
podpredseda SAK

Na fotografii podpredseda SAK JUDr. Ján Havlát a podpredsedníčka Najvyššieho súdu SR JUDr. Daniela Švecová pri slávnostnom odovzdávaní ceny, ktorú sponzorovala SAK

Stretnutie s Európskym ombudsmanom

Dňa 15. mája 2009 poctil Bratislavu svojou návštevou Európsky ombudsman **Nikiforos Diamandouros** na pozvanie slovenského verejného ochrancu práv doc. JUDr. Pavla Kandráča, CSc., ktorý jeho pobyt na Slovensku zabezpečoval aj po organizačnej stránke.

V rámci náročného programu sa Európsky ombudsman stretol s prezidentom SR Ivanom Gašparovičom, predsedom vlády SR Robertom Ficcom, podpredsedom NR SR Miroslavom Čížom, vedúcou zastúpenia Európskej komisie pani Elschekovou-Matisovou, riaditeľom

Informačnej kancelárie Európskeho parlamentu pánom Hajšelom, predstaviteľkou SOLVIT centra a zástupcami Slovenskej obchodnej a priemyselnej komory. V rámci návštevy zavítal aj na pôdu Ekonomickej univerzity v Bratislave, stretol sa s rektorom Rudolfom Sivákom a ostatnými zástupcami univerzity. Práve na jej pôde sa konalo diskusné fórum na tému „Európsky ombudsman ako strážca transparentnosti“.

Bola to v poradí druhá návšteva pána Diamandourosa na Slovensku a rovnako ako v minulosti, ani tento raz neobi-

šiel Slovenskú advokátsku komoru a prejavil záujem o osobné stretnutie s predsedom SAK JUDr. Detvaicom. Hovorili o kompetenciách Úradu Európskeho ombudsmana, o portfóliu poskytovaných služieb, o sťažnostiach slovenských subjektov, ako aj o možnostiach spolupráce medzi jeho úradom a SAK. Na stránkach septembrového vydania BSA Vám prinesieme Všeobecné informácie o činnosti európskeho ombudsmana.

–km–

Foto Vladislav Zigo

Zľava: Branislav Urbanič – právnik, Európsky ombudsman, tlmočníčka, tajomník SAK JUDr. Popovec, predseda SAK JUDr. Detvai a riaditeľka odboru medzinárodných vzťahov SAK Mgr. Katarína Marečková.

Zmeny v zozname advokátov za obdobie od 16. mája do 15. júna 2009

■ Do zoznamu advokátov boli zapísaní:

JUDr. Štefan Gajdoš

SNP 56/2130, 934 01 Levice
gajdos@vialle.sk

Mgr. Štefan Holý

Ivánska cesta 30/8, 821 04 Bratislava
tel: 02/32101570, 0911/543128
fax: 02/32101579, stefan@lansky.sk

Mgr. Martina Migašová

Žehrianska 10, 851 07 Bratislava
tel: 0905/740610

martina.migasova@advocatius.sk

Mgr. Tatiana Mrvová

Hodžovo nám. 1A, 811 06 Bratislava

Mgr. Viliam Mysička

Hviezdoslavovo nám. 13,
811 02 Bratislava
tel: 0904/775128

viliam.mysicka@kinstellar.com

JUDr. Zuzana Oravcová

Skuteckého 12, 974 01 Banská Bystrica
tel: 048/4123426, 0907/142368
fax: 048/4125486

akoravcova@gmail.com

Mgr. Igor Šima

Hollého 49, 010 01 Žilina
tel: 0903/535453

igor.sima@advokat-sima.sk

Mgr. Alena Šorlová

Mostová 2, 811 02 Bratislava
tel: 02/59208611, 0907/657404
fax: 02/59208633

asorlova@sklegal.sk

Mgr. Igor Šváby

Gorkého 3, 811 01 Bratislava
tel: 02/52442181, 0907/121387
fax: 02/52442180

igor.svaby@bslegal.sk

JUDr. Emília Vavreková

Palárikova 5, 811 05 Bratislava
tel: 0905/784293

evavrekova@hmg.sk

JUDr. Evarist Zuzan

Laurinská 41, 976 32 Badín
tel: 048/545352, 0903/545352
evaristzuzan@gmail.com

■ Výkon advokácie majú pozastavený podľa § 8 ods. 1 písm. a, d zákona o advokácii:

JUDr. Ján Dunčko, Odorín

od 1. 6. 2009

JUDr. Zoltán Hájos, Dunajská Streda

od 5. 5. 2009

Mgr. Tomáš Huorka, Bratislava

od 1. 6. 2009

JUDr. Ondrej Hvišč, Košice

od 1. 6. 2009

JUDr. Milan Janičina, Bratislava

od 1. 6. 2009 .

Mgr. Petra Ježeková, Bratislava

od 8. 6. 2009

JUDr. Monika Kajabová, Bratislava

od 1. 6. 2009

JUDr. Igor Pálka, Bratislava

od 5. 5. 2009

Mgr. Pavol Sapara, Žilina

od 1. 6. 2009

JUDr. Marta Vališová, Bratislava

od 15. 6. 2009

■ Výkon advokácie obnovili v zmysle § 10 zákona o advokácii:

JUDr. Milan Hrbek, Bratislava

od 1. 6. 2009

JUDr. Silvia Kollárová, Levoča

od 25. 6. 2009

JUDr. Monika Némethová, Ban. Bystrica

od 1. 7. 2009

JUDr. Jana Zvarová, Rimavská Sobota

od 16. 6. 2009

■ Zo zoznamu advokátov boli vyčiarknutí podľa § 7 ods. 1 písm. c zákona o advokácii:

Mgr. Peter Krajčovič, Bratislava

od 1. 6. 2009

JUDr. Juraj Kubičina, Nové Mesto

nad Váhom – od 11. 5. 2009

JUDr. Viera Kuciaková, Žilina

od 6. 5. 2009

Mgr. Daniel Maukš, Štúrovo

od 4. 5. 2009

Doc. JUDr. Jozef Moravčík, Bratislava

od 15. 5. 2009

JUDr. Vladimír Pivko, Liptovský Mikuláš

od 25. 5. 2009

JUDr. Milan Smutný, Bratislava

od 1. 6. 2009

JUDr. Eva Terefenková, Humenné

od 7. 5. 2009

JUDr. Marián Timčo, Trebišov

od 1. 6. 2009

■ Zo zoznamu advokátov boli vyčiarknutí podľa § 7 ods. 1 písm. a zákona o advokácii:

JUDr. Gabriela Mištinová, Pezinok

od 28. 4. 2009

JUDr. Norbert Sitányi, Bratislava

od 21. 9. 2007

■ Zo zoznamu advokátov boli vyčiarknutí podľa § 7 ods. 1 písm. f zákona o advokácii:

JUDr. Pavol Brunclík, Žilina

od 30. 4. 2009

Mgr. Adrián Fabian, Prešov

od 8. 6. 2009

JUDr. Mária Chovancová, Prešov

od 8. 4. 2009

JUDr. Jozef Lajš, Bratislava

od 9. 7. 2009

JUDr. Lívia Miklianová, Zvolen

od 25. 4. 2009

JUDr. Michal Rákoci, Michalovce

od 8. 4. 2009

JUDr. Karin Raková, Bratislava

od 13. 5. 2009

JUDr. Anna Slimáková, Piešťany

od 9. 4. 2009

JUDr. Dezider Šenk, Bratislava

od 28. 4. 2009

Mgr. Katarína Teplanová, Ban. Bystrica

od 16. 4. 2009

JUDr. Tomáš Zajac, Bohumín (ČR)

od 23. 3. 2009

JUDr. Ľudmila Zárecká, Bratislava

od 10. 7. 2009

Mgr. Vladimír Zimányi, Piešťany

od 15. 4. 2009

Spracovala: Vilma Slopovská

Zmeny v zozname advokátskych koncipientov za obdobie od 16. mája do 15. júna 2009

Do zoznamu advokátskych koncipientov boli zapísaní:

JUDr. Lucia Adamcová

u Mgr. Alžbety Antovszkej, Bratislava

Mgr. Norbert Adamov PhD.

u Mgr. Ferdinanda Pethöho, Bratislava

Mgr. Abdulwahab Al-Sbenaty

u JUDr. Erika Končoka, Bratislava

Mgr. Katarína Barlová

v obch. spol. ROWAN LEGAL s. r. o., Bratislava, zast. JUDr. Barbarou Meinel

Mgr. Róbert Baumann

v obch. spol. AS Legal s. r. o., Bratislava, zast. JUDr. Milanom Šulvom

JUDr. Martin Belan

u JUDr. Martina Gajera, Bratislava

Mgr. Martina Benešová

u JUDr. Jany Zlochovej, Žilina

Mgr. Juraj Bíro

u JUDr. Andreja Danka, Bratislava

JUDr. Lýdia Botorče

v obch. spol. ADVOKÁCIA, s. r. o., Nitra, zast. JUDr. Ing. Ľubicou Rodinovou

Mgr. Miroslava Dancáková

v AK Mularčík a partneri, s. r. o., Bratislava, zast. JUDr. Ondrejom Mularčíkom

Mgr. Adrián Dávidek

u JUDr. Dariny Korábovej, Bratislava

JUDr. Radka Dobříková

u Mgr. Zsolta Vargu, Košice

Mgr. Denisa Furčáková

v obch. spol. ARS IURIS Slovakia, spol. s. r. o., Bratislava, zast. JUDr. Katarínou Mihálikovou

Mgr. Petra Gašková

v Advokátskej kancelárii

JANČO A PARTNERI, s. r. o., Bratislava, zast. Mgr. Branislavom Jakubčákom

Mgr. Katarína Hanzelová

v obch. spol. Garant Partner Legal s. r. o., Bratislava, zast. Mgr. Martinom Dočárom

JUDr. Michal Hargaš

u JUDr. Róberta Dupkalu, Bratislava

Mgr. Róbert Hipp

u Mgr. Matúša Bereseckého, Nitra

Mgr. Juraj Hladký

u JUDr. Evy Hladkej, Bratislava

Mgr. Matej Horák

v obch. spol. ADVOCATUS Martinková s. r. o., Bratislava, zast. Mgr. Janou Martinkovou

JUDr. Mgr. Katarína Hrehorová

Kaňuchová u Mgr. Zsolta Vargu, Košice

Mgr. Miriama Ikényiová

v obch. spol. KONEČNÁ & ŠAFÁŘ, s. r. o., Bratislava, zast. Mgr. Dagmar Yoder

Mgr. Marek Janigloš

u JUDr. Davida Soukeníka, Bratislava

JUDr. Michal Kochanský

u JUDr. Ivana Kochanského, Nitra

Mgr. Marcela Koprivňanská

u JUDr. Zdenky Benčíkovej, Bratislava

Mgr. Branislav Král

v Advokátskej kancelárii Kolesár a partneri, s. r. o., Bratislava, zast. JUDr. Jurajom Kolesárom

Mgr. Terézia Kudla

u JUDr. Jozefa Drvára, Bratislava

Mgr. Matúš Kudlák

v obch. spol. Allen & Overy Bratislava, s. r. o., zast. Mgr. Martinom Magáalom

Mgr. Branislav Masár

u JUDr. Ondreja Matejku, Bratislava

JUDr. Miroslava Mitková

u JUDr. Eduarda Pajdlhausera, Bratislava

JUDr. Andrea Pállová

u JUDr. Mareka Ďurana, Nitra

Mgr. Jana Paulovičová

u Mgr. Róberta Kučeru, Žilina

Mgr. Bc. Adam Pichler

v obch. spol. JUDr. Dr. Michaela Stessl, advokátka, s. r. o., Bratislava

JUDr. Ing. Mikuláš Práznovszky

u JUDr. Jaroslava Veisa, Nitra

Mgr. Slavomíra Propperová

v CL Services, s. r. o., Bratislava,

zast. JUDr. Petrom Čavojským

Mgr. Katarína Schneiderová

u JUDr. Róberta Slamku, Dolný Kubín

JUDr. Marián Sivák

u JUDr. Radovana Repu, Bratislava

JUDr. Marianna Somogyi

u Mgr. Cyntie Szalaiovej, Komárno

JUDr. Valéria Sopková

u JUDr. Tomáša Čverčka, Košice

Mgr. Michaela Spodniaková

v obch. spol. B&S Legal s. r. o., Bratislava, zast. Mgr. Petrom Bartošikom

Mgr. Petronela Šranková

u prof. JUDr. Petra Vojčíka, CSc., Košice

Mgr. Stanislava Švecová

u JUDr. Ernesta Valka, PhD., Bratislava

JUDr. Zuzana Tremková

u JUDr. Augustína Tomáša, Košice

Mgr. Rastislav Uhlár

v Advokátskej kancelárii VALAŠIK & PARTNERS s. r. o., Bratislava, zast. JUDr. Matejom Valašikom

Mgr. Miroslav Vadina

u JUDr. Ľubice Sopkovej, Malacky

Mgr. Ľubomír Vanek

u JUDr. Vladimíra Vaňu, Galanta

JUDr. Mária Vozárová

u JUDr. Petra Peružeka, Piešťany

Zmeny v zozname advokátskych koncipientov:

Mgr. Martina Bajtošová od 10. 5. 2009

v obch. spol. Zukalová – Advokátska kancelária s. r. o., Bratislava,

zast. JUDr. Dagmar Zukalovou

Mgr. Barbora Benková od 1. 5. 2009

v obch. spol. ŠÁŠIK & Partners s. r. o., Bratislava, zast. JUDr. Jaroslavom Šášikom

Mgr. Martina Bónová od 18. 5. 2009

v PATENT IURIST s. r. o., Bratislava, zast. Mgr. Ing. Vladimírom Neuschlom

Mgr. Lucia Čipáková od 11. 5. 2009

u JUDr. Martina Fritza, Bratislava

Mgr. Peter Duman od 12. 5. 2009

u Mgr. Tomáša Čermáka, Bratislava

JUDr. Mária Durkošová od 1. 6. 2009

u JUDr. Marcela Dolobáča, PhD., Košice

Mgr. Martin Habán od 1. 5. 2009

v obch. spol. Valko Marián & partners, s. r. o., Bratislava,

zast. JUDr. Mariánom Valkom

Mgr. Lenka Jurišová od 1. 5. 2009

v obch. spol. UHRINA & PARTNERS – legal advisors s. r. o., Bratislava,

zast. Mgr. Rolandom Uhrinom

JUDr. Martina Kantorová od 1. 6. 2009 u JUDr. Michala Jesenka, PhD., Košice
JUDr. Lucia Koloňová od 1. 5. 2009 u Mgr. Maroša Uhaľa, Zvolen
Mgr. Oľga Kontšeková od 15. 4. 2009 v Advokátskej kancelárii Mišík, s. r. o., Bratislava, zast. JUDr. Michalom Mišíkom
Mgr. Igor Kováčik od 1. 5. 2009 v obch. spol. UHRINA & PARTNERS – legal advisors s. r. o., Bratislava, zast. Mgr. Rolandom Uhrinom
JUDr. Patrícia Kráľová od 1. 5. 2009 v obch. spol. PROLEGAL, s. r. o., Bratislava, zast. Mgr. Radovanom Stretavským
Mgr. Marián Lauko od 12. 5. 2009 u Mgr. Tomáša Čermáka, Bratislava
Mgr. Lucia Mašlejová od 1. 5. 2009 v obch. spol. UHRINA & PARTNERS – legal advisors s. r. o., Bratislava, zast. Mgr. Rolandom Uhrinom
Mgr. Ing. Peter Mateja od 1. 5. 2009 v AK Kadlubiec, Starzyk a partneri, s. r. o., Žilina, zast. JUDr. Jánom Starzykom
JUDr. Ján Nosko od 1. 6. 2009 u JUDr. Matúša Boľoša, Banská Bystrica
Mgr. Michal Novotný od 12. 5. 2009 u Mgr. Tomáša Čermáka, Bratislava
Mgr. Katarína Ondrejčková od 1. 5. 2009 v obch. spol. JUDr. Dr. Michaela Stessl, advokátka, s. r. o., Bratislava, zast. JUDr. Dr. Michaelou Stessl
Mgr. Štefan Palkovič od 1. 5. 2009 v obch. spol. SLOV-LEGAL s. r. o., Bratislava, zast. JUDr. Mariánom Janášom
Mgr. Lucia Prazňáková od 12. 5. 2009 u Mgr. Tomáša Čermáka, Bratislava
Mgr. Lívia Ryantová od 16. 3. 2009 u Mgr. Martina Paškalu, Bratislava
Mgr. Kamila Semešová od 12. 5. 2009 u JUDr. Pavla Nechalú, Bratislava
Mgr. Ing. Ingrid Šillová od 15. 4. 2009 v Advokátskej kancelárii Mišík, s. r. o., Bratislava, zast. JUDr. Michalom Mišíkom
JUDr. Mária Šutková od 1. 6. 2009 v PATENT IURIST s. r. o., Bratislava, zast. Mgr. Ing. Vladimírom Neuschlom

■ Zo zoznamu advokátskych koncipientov boli vyčiarknutí v dôsledku skončenia pracovného pomeru u advokáta :

JUDr. Ladislav Azari do 16. 5. 2009 v obch. spol. Ivančo, Rigo & Kukura s. r. o., Košice, zast. JUDr. Matejom Kukurom

Mgr. Martina Bariaková do 30. 4. 2009 u JUDr. Radka Petruňa, Zvolen
Mgr. Petra Burdová do 30. 4. 2009 u JUDr. Jozefa Madeja, Bratislava
Mgr. Ján Cipov do 31. 5. 2008 u JUDr. Jozefa Malého, Bratislava
Mgr. Erika Ďurajdová do 21. 4. 2009 u JUDr. Juraja Ďurajdu, Žilina
Mgr. Diana Gločková do 30. 4. 2009 v PATENT-IURIST, s. r. o., Bratislava, zast. Mgr. Ing. Vladimírom Neuschlom
Mgr. Peter Horný do 31. 5. 2009 u JUDr. Jany Markechovej, Bratislava
JUDr. Jana Hreňová do 30. 6. 2009 u doc. JUDr. L. Žitňanskej, PhD., Bratislava
Mgr. Denisa Ivanová do 30. 4. 2009 u Mgr. Ivety Vajdovej, Bratislava
JUDr. Alexandra Kečkéšová do 30. 4. 2009 u JUDr. Valérie Haščákovej, Bratislava
Mgr. Katarína Kočišková do 31. 5. 2009 v AK JUDr. Peter Kerecman s. r. o., Košice, zast. JUDr. Petrom Kerecmanom
Mgr. Zuzana Kubovičová do 30. 4. 2009 u JUDr. Moniky Kovarčíkovej, Bratislava
Mgr. Stanislav Kusý do 31. 5. 2007 u JUDr. Miloslava Šimkoviča, Bratislava
Mgr. Pavel Legát do 7. 5. 2009 u JUDr. Pavla Nechalú, Bratislava
Mgr. Peter Leška do 15. 3. 2009 v obch. spol. White & Case s. r. o., Bratislava, zast. JUDr. Ivom Bárto
Mgr. Michal Markotán do 30. 4. 2009 u JUDr. Radka Petruňa, Zvolen
Mgr. Ján Martvoň do 24. 4. 2009 u JUDr. Martina Fritza, Bratislava
Mgr. Ignác Mičanin do 31. 5. 2009 u JUDr. Vladimíra Vrabeľa, Košice
Mgr. Martin Mokry do 31. 12. 2005 u Mgr. Petra Ďurčeka, Bratislava
Mgr. Jana Onufráková do 31. 7. 2008 v Advokátskej kancelárii Zuzana Papšíková, s. r. o., Bratislava, zast. Mgr. Zuzanou Papšíkovou
Mgr. Petra Oravcová do 31. 10. 2008 u JUDr. Františka Kočku, Košice
JUDr. Simona Psoťková do 31. 12. 2007 v obch. spol. Bugala-Ďurček, s. r. o., Bratislava, zast. Mgr. Jurajom Bugalom
Mgr. Katarína Repáková do 14. 4. 2009 v obch. spol. ROWAN LEGAL s. r. o., Bratislava, zast. JUDr. Barbarou Meinel
Mgr. Andrea Rybářová do 31. 5. 2008 u JUDr. Tomáša Borca, Bratislava
Mgr. Eva Sitár Schwartzová do 15. 4. 2008 u JUDr. P. Sitára, Košice

Mgr. Dominika Sovíková do 31. 5. 2009 v obch. spol. B & S Legal s. r. o., Bratislava, zast. Mgr. Petrom Bartošikom
Mgr. Lenka Šimkuláková do 10. 5. 2009 u JUDr. Emílie Šimkulákovovej, Sp. Nová Ves
Lic. Barbara Špireková do 15. 4. 2009 u Dr. Miroslava Kráľika, Bratislava
Mgr. Jozef Vajs do 31. 5. 2009 u JUDr. Ing. Bernarda Pekára, PhD., Banská Bystrica
JUDr. Martin Vernarský do 7. 4. 2009 u JUDr. Ondreja Hvišču, PhD., Košice
JUDr. Peter Weis do 31. 8. 2008 v obch. spol. ADVOKÁT FUTÓ s. r. o., Trebišov, zast. Mgr. Ladislavom Futóom
Mgr. Monika Zollerová do 6. 4. 2009 v ROWAN LEGAL s. r. o., Bratislava, zast. JUDr. Barbarou Meinel
JUDr. Vladimíra Žofčinová do 4. 3. 2009 u JUDr. Ondreja Hvišču, PhD., Košice

Spracovala: Danica Ježová

Koncipientka hľadá zamestnanie...

JUDr. Adela Ida Zdenovcová
 Vranovská 57, Bratislava
 tel.: 0907 145689
 zdenovcova@post.sk
Absolventka PF UMB v Banskej Bystrici. Má skúsenosti z oblasti konkurzu a vyrovnania. Ovláda pasívne anglický, nemecký a francúzsky jazyk, ďalej prácu s počítačom a má vodičský preukaz skupiny B. Zaujíma sa o prácu v Bratislave.

Asistentka hľadá zamestnanie...

Mgr. Monika Korbášová
 Kollárova 51, 900 27 Bernolákovo,
 tel.: 02 45993245, 0903 850651
 monika_korbassova@yahoo.com
Absolventka druhostupňového štúdia na PF UK Bratislava (2007). Od r. 2004 zároveň študuje na Viedenskej univerzite, Fakulte sociálnych vied. Ovláda aktívne angličtinu a nemčinu, pasívne španielčinu. Má vodičský preukaz skupiny B. Do skončenia štúdia vo Viedni hľadá prácu asistentky v niektorej bratislavskej advokátskej kancelárii.

Za JUDr. Václavem Mandákem, CSc.

Československá a česká advokacie utrpěly dne 8. července 2009 těžkou ztrátu. Ve věku 76 let zemřel JUDr. Václav Mandák, CSc.

Václav Mandák patřil k advokátům, kteří svůj profesní život kromě poskytování právní pomoci plně zasvětili práci ve stavovské samosprávě.

Advokátská veřejnost si zvěčnělého navždy spojuje s *Bulletinem advokacie*, jehož redakci převzal po Jaroslavu Radimském v r. 1987. K jeho návrhu byl dosavadní interní čtvrtletník proměněn v r. 1990 na časopis s periodicitou deseti výtisků ročně. Pod vedením Václava Mandáka se *Bulletinu advokacie* podařilo vtisknout osobitou tvář časopisu s odbornou problematikou, který důstojně reprezentoval českou advokacii, byl respektován právníkou obcí a v odborných kruzích nezářídka citován. Ve zlatém mandákovském období dosáhl *Bulletin advokacie* prestižního ocenění na Karlovarských právnických dnech, a to v letech 1994, 1998, 1999, 2001 a 2002. Čtenáři *Bulletinu advokacie* přitom vědí, že pod skromnými notickami „právní věta redakce“ či „názor redakce“ se ukrývaly erudované připomínky a pregnantně formulované právní věty z pera Václava Mandáka.

JUDr. Václav Mandák, CSc. byl vždy pěstitelem vztahů českých a slovenských advokátů. Mezi slovenskými advokáty a mezi činovníky Slovenské advokátní komory měl řadu velmi dobrých přátel (Štefan Detvai, Darina Michalková, Pavol Erben). Dbal vždy o to, aby čtenáři *Bulletinu* byli informováni o advokátském dění na Slovensku.

Kromě *Bulletinu advokacie* měl Václav Mandák po dlouhá léta na starosti výchovu advokátních koncipientů a advokátní zkoušky, u nichž byl v oboru trestního práva rovněž zkušebním komisařem. Díky četným přednáškám pro advokátní koncipienty si jej mladší generace napevno spojily s advokátní komorou, někteří o něm občas mluvili i jako o jejím předsedovi.

Václav Mandák působil v představenstvu České advokátní komory v letech 1994 – 1997. Bylo to období, v němž se připravovalo sloučení komor advokátů a komerčních právníků. Tehdy v představenstvu zasedaly i další významné osobnosti generace Václava Mandáka, a to Karel Čermák, Dagmar Burešová, Jana Doležalová, Olga Peřinová a Milan Skalník, tajemníkem Komory byl Jiří Klouza. Pro generaci autora nekrologu bylo spolupůsobení v tomto představen-

stvu nezapomenutelnou celoživotní inspirací. Bez nadsázky lze napsat, že tato sestava představenstva ČAK byla nejlepší z celého polistopadového období.

Jako advokát byl Václav Mandák generálním praktikem se zaměřením na trestní obhajobu. Byl nesmírně pečlivý a odpovědný, vždy po všech stránkách dokonale připravený. Vadilo mu, že někteří advokáti se při obhajobách či zastupování u soudu nechovají důstojně, připomínal např. „Jak se šatí advokát“ (*Bulletin advokacie*, 1992).

Václav Mandák byl však nejen advokátem, po léta byl i členem katedry trestního práva na Právnické fakultě Karlovy university. Zde v r. 1972 obhájil kandidátskou disertaci „Vazba v trestním řízení – nástin základních otázek“. O rok později vydal v nakladatelství Orbis monografii „Zajištění osoby obviněného v čs. trestním řízení“. Byl spoluautorem

učebnic trestního řízení, vzorů podání a autorem desítek časopiseckých článků převážně na téma obhajoby a trestního řízení. Na akademické půdě byl uznávaným odborníkem, k tomuto prostředí se vázala jeho přátelství s Adolfem Dolenským, Janem Štěpánem či Janem Musilem.

Trestnímu právu a advokátské problematice se Václav Mandák systematicky věnoval i v pomocných orgánech stávkové samosprávy, a to např. ve Výboru pro trestní právo a obhajobu, Výboru pro advokacii a Výboru pro advokátní tarif.

Václav Mandák se podílel i na mezinárodní agendě polistopadové České advokátní komory, býval pravidelným účastníkem Prezidentské konference ve Vídni, spolupracoval s polskou advokací, zasloužil se např. o vydání českého pře-

kladu knihy polské advokátky Ewy Stawické o slavných historických procesech. Pravidelně referoval o obsahu německy psaných advokátských časopisů a polské Palestry.

Za zásluhy se Václavu Mandákovi dostalo ocenění v podobě Medaile Antonína Randy.

Náhlý odchod JUDr. Václav Mandáka, CSc. se stal pro jeho kolegy, spolupracovníky a přátele velmi smutnou zprávou. Poslední rozloučení se konalo 20. července v Ústřední obřadní síni v Praze na Olšanech.

Čest jeho památce.

JUDr. PhDr. Stanislav Balík
soudce Ústavního soudu ČR,
bývalý předseda ČAK

Historická mozaika

JUDr. PhDr. Stanislav Balík

V r. 1936 byla připravena osnova unifikovaného advokátního řádu, která byla prezentována jako „dílo nejen unifikační, ale i reformní“. Tato osnova předpokládala, že bude zřízena Vrchní komora advokátní se sídlem v Praze jako nejvyšší orgán advokátské samosprávy. Členem valného sboru této Vrchní komory advokátní se mohl stát advokát, který alespoň deset let vykonával advokacii. Valný sbor měl mít právo podávat ministerstvům návrhy zákonů a vybízet je k podání posudků o návrzích zákonů a nařízení a navrhnout jim i jiná opatření na odstranění závad v soudnictví a správě. Členy valného sboru měli být z titulu své funkce i prezidenti a viceprezidenti jednotlivých komor. Vrchní komora advokátní tak měla navázat na činnost neformálně působící Stálé delegace advokátních komor. Nutno dodat, že k přijetí této osnovy, která byla výsledkem všestranného konsenzu, nakonec z důvodů politických nedošlo.

Ve dnech 20. – 24. 11. 1989 se konalo v Modre u Bratislavy společné školení slovenských a českých advokátních koncipientů. Koncipienti z Prahy na něm informovali o událostech 17. listopadu 1989. Delegace advokátních koncipientů se pak zúčastnila setkání na Náměstí Slovenského národního povstání v Bratislavě, kde mimo jiné vyslechla projev Alexandra Dubčeka. Advokátní koncipienti na tomto shromáždění skandovali heslo: „Advokáti za právo“.

Na schůzi přípravného výboru III. sjezdu advokátů československých konané dne 14. ledna 1928 v Praze se jednalo mimo jiné i o otázku zpracování dějin advokacie. Setkání se za slovenskou advokacii zúčastnili Cyril Bařinka a Emil Stodola. Emil Stodola zmínil význam advokacie na Slovensku ve smyslu národním a politickém a uvedl, „že by archivář župy bratislavské dr. Rabant velmi zdárně spolupůsobiti mohl při sepisování dějin advokacie slovenské a ovšem také komora turčiansko-svatomartinská“. Vzhledem k tomu, že sjezd se konal již ve dnech 28. – 30. září 1928, ukázala se představa, že publikace bude vydána do sjezdu, jako nereálná. Z tohoto jinak zajímavého projektu nakonec bohužel sešlo.

Podle nařízení Slovenské národní rady ze dne 15. 5. 1945 č. 33 o potrestání fašistických zločinů, okupantů, zrádců a kolaborantů a o zřízení lidového soudnictví byly zřízeny místní a okresní lidové soudy a Národní soud se sídlem v Bratislavě. Nařízení upravovalo i proces před těmito soudy. Zatímco před Národním soudem a okresním lidovým soudem si obžalovaný mohl zvolit obhájce z řad advokátů podle seznamu, které vedlo Povereníctvo SNR pre pravosúdie, před místním lidovým soudem platilo naopak, že „obžalovaný pred miestnym ľudovým súdom si môže voliť obhajcu, ktorý však nesmie byť z radu advokátov a sudcov“.

■ Žurnalistice se v období první Československé republiky věnoval zvolenský advokát Ludevít Medvecký (1878 – 1954). Před rozpadem habsburského soustátí byl zakladatelem ústředního družstva a vydavatelem Slovenského deníku v Pešti, později vydával měsíčník Zvoleňské noviny. Psal i do časopisů Hlas a Prúdy. Medvecký se věnoval i politice, působil již v Revolučním Národním shromáždění, od r. 1920 byl poslancem Národního shromáždění. Jeho specializací byly finance a bankovníctví, na přelomu 20. a 30. let 20. století mimo jiné působil v bankovní radě Národní banky Československé.

■ Počty advokátů stouply v meziválečném období nejen v Československu. „Těžkou starost způsobuje zemi otázka advokacie,“ píše se v příspěvku nazvaném *Nadbytek advokacie v Maďarsku* v časopise *Česká advokacie* z r. 1938. „V Maďarsku je dnes 6 600 advokátů, z těch 3 500 v Budapešti. Počet ten neodpovídá hospodářským poměrům, takže méně než polovina advokátů má zajištěnu existenci, kdežto ostatní živoří.“

JUDr. PhDr. Stanislav Balík

INZERCIA

sa v elektronickej verzii nezobrazuje

INZERCIA

sa v elektronickej verzii nezobrazuje

Krst knihy JUDr. Antona Blahu

Deviaty júl 2009 bol slávnostným dňom nielen pre publikujúceho advokáta JUDr. Antona Blahu, ale aj pre všetkých prítomných hostí a účinkujúcich, ktorí sa zúčastnili v zasaďačke Slovenskej advokátskej komory na krste knihy ***Nepíš to, otec***.

Zástupkyňa šéfredaktora Literárneho týždenníka a zodpovedná redaktorka Iva Kerná v edičnej poznámke knihy napísala zopár riadkov k vzniku knihy. Zrodila sa veľmi prirodzene. JUDr. Blaha nie je autorským nováčikom, publikuje aj na stránkach Literárneho týždenníka. Práve tu si Iva Kerná nemohla nevšimnúť, ako slovenského intelektuála a právnika v osobe JUDr. Blahu nenechávajú ľahostajným problémy nášho storočia, ako aktívne a citlivo reaguje na deformácie spoločnosti, ako veľa preňho znamenajú princípy a istoty, ako sa nebojí postaviť za ideály, ktoré si nemôžeme dať vziať. To bol impulz, ešte bolo treba presvedčiť samotného autora, aby vzal do ruky pero a zhtnil myšlienky do uceleného knižného diela. JUDr. Blaha jemnému presvedčaniu podľahol a v súhre rôznych okolností vznikol súhrn jeho publicistiky z rokov 1989 – 2009. Knižku možno vnímať ako jeho myšlienkový autopoortrét, formulovanie jasného autorského slova a reflexií k rôznym skutočnostiam. V štyroch tematických celkoch sa venuje profesijnej aktivite, prináša publicistické úvahy, literárne a výtvarné recenzie, ale aj rozhovory, ankety a diskusie.

Knihu so zaujímavým názvom *Nepíš to, otec* venoval autor manželke Márii a dcéram Janke a Katke, ktoré ju osobne prišli pokrstiť. Ako inak, lipovými kvetmi.

JUDr. Blaha je medzi advokátmi výnimočnou osobnosťou. Výraznou mierou prispel k budovaniu nezávislej advokácie, aktívne sa venuje činnostiam v rámci mimovládneho sektora a ako vidno, nie je mu cudzí ani spisovateľský atrament. Má nespočetné množstvo priateľov v radoch právnickej aj umeleckej verejnosti. Presvedčili sme sa o tom na tvári miesta. Krst sloвне sprevádzala Nora Beňáčková, úryvky z knihy prečítali Mária Kráľovičová a Juraj Sarvaš. Vzácné chvíle spríjemnili spevom Filip Tůma s opernou speváčkou Petrou Záhumenskou. Ladislav Ťažký a Milka Zimková mu napísali prológ knihy. Nemožno obísť ani významných zástupcov právnickej obce, medzi inými akademika prof. JUDr. Milana Čiča, DrSc. a poslankyňu Národnej rady SR prof. JUDr. Katarínu Tóthovú, DrSc.

Na stránkach Bulletinu slovenskej advokácie vzdávame hold nášmu kolegovi, ktorý nás každým stretnutím obohacuje a ktorý nám otvára nové myšlienkové obzory. Krst knihy sprevádzalo aj životné jubileum JUDr. Blahu. Do ďalších dní mu želáme veľa zdravia, mnoho tvorivých ideí k napísaniu ďalšej knihy a tešíme sa s ním z úspechov, ktorými sa môže právom pyšiť.

-NO-

↓ Ruka autora hladí svoje dielo.

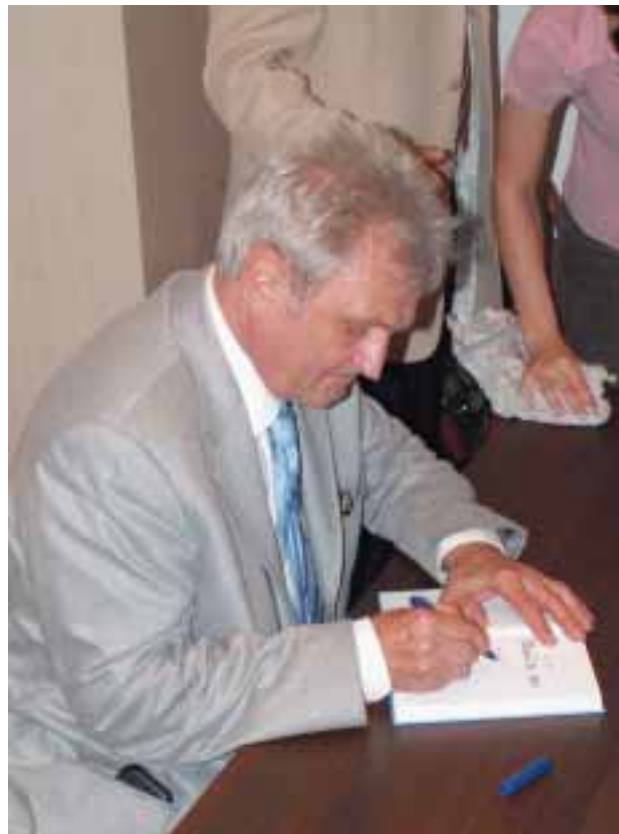
↙ Zľava: Iva Kerná, zástupkyňa šéfredaktora Literárneho týždenníka, autor Anton Blaha, moderátorka podujatia Nora Beňačková a Roman Michelko, riaditeľ vydavateľstva Spolku slovenských spisovateľov.

↓ Každý hosť dostal knihu s venovaním.

↘↘ Zľava: dcéra Janka, I. Kerná, autor, N. Beňačková, manželka a dcéra Katka krstia knihu.

Foto Vladislav Zigo

Prvý golfový turnaj advokátov

Slovenská advokátska komora pripomenula advokátom Deň advokácie v súvislosti s 19. výročím prijatia prvého zákona o advokácii. Pri tejto príležitosti zorganizovala v rámci letného seminára advokátov na Táloch prvý golfový turnaj, ktorý sa konal 18. júna na golfovom ihrisku Gray Bear. Na súťaži sa zúčastnilo 13 hráčov, hralo sa na 9 jamiek v štyroch družstvách:

1. flight – Peter Pacalaj, Agáta Džačovská, Jarmila Špačková
2. flight – Juraj Tomášek, Vladimír Záborský, Tomáš Borec
3. flight – Renáta Fardousová, Ivan Centko, Tomáš Stoklasa
4. flight – Ján Havlát, Katarína Majtášová, Sylvia Szalayová, Margita Hrivňáková

Víťazom sa stal 2. flight pod vedením kapitána Tomáša Boreca. Cenu, golfový driver, ktorý bude putovný, na slávnostnom večere v Tálskej bašte víťaznému tímu odovzdal hlavný organizátor, podpredseda SAK JUDr. Havlát. Na druhej priečke sa umiestnil tím pod vedením Tomáša Stoklasu, tretie miesto obsadil Peter Pacalaj so spoluhráčmi.

Verme, že golfový turnaj podobne ako šachový sa stane tradičnou súčasťou advokátskych seminárov, resp. každoročného pripomenutia si získania statusu nezávislosti advokácie.

-no-

Na slávnostnej večeri hlavný organizátor JUDr. Havlát odovzdáva diplomy za 1., 2. a 3. miesto

Bulletin slovenskej advokácie

CENNÍK INZERCIE NA ROK 2009

Ceny a rozmery uvedené na schémach platia pre vnútorné strany čísla.

Druhá strana obálky

Vodorovná polovica strany 210 x 147 mm + 3 mm dookola na orez 800 eur (24 101 Sk)

Celá strana 210 x 297 mm + 3 mm dookola na orez 1 600 eur (48 202 Sk)

Pre 2. stranu obálky nie je rozhodujúca farebnosť inzerátu.

Celostranová inzercia má na 2. strane obálky prednosť pred polstranovou.

Tretia strana obálky – detto ako 2. strana obálky.

Štvrtá strana obálky

Výlučne **celá strana** 210 x 297 mm + 3 mm dookola na orez 2 400 eur (72 302 Sk)

Pre 4. stranu obálky nie je rozhodujúca farebnosť inzerátu.

Zľavy pri opakovanom obsadení tej istej inzertnej plochy

Opakovaným obsadením sa rozumie **vopred** ohlásený počet, veľkosť, farebnosť a umiestnenie inzerátu. Samotný obsah sa pritom môže meniť, ak inzerent dodáva definitívne spracovaný tlačový podklad. Za opakovanie sa považuje **aj znovuoobjednanie toho istého inzerátu** do nasledujúceho čísla, aj keď bolo ohlásené dodatočne; zľava za prvé uverejnenie sa započíta.

2 uverejnenia 5 %

3 uverejnenia 10 %

4 a viac uverejnení 15 %

Vkladaná inzercia – 0,20 eura/ks

Ide o distribúciu **inzerentom dodaných tlačovín** spolu s bulletinom. Maximálna veľkosť je formát A4.

Riadková inzercia sa neuverejňuje. Výnimkou sú žiadosti o zamestnanie advokátskych koncipientov a praktikantov, ktoré sú zverejňované a praktikantov, ktoré sú zverejňované v samostatnej kapitole čísla zadarmo.

Špeciálny inzerát výlučne pre advokátov, advokátske kancelárie a firmy, ktorého účelom je **ponuka práce pre koncipienta/koncipientku**, má jednotnú úpravu, rozmer štvrtiny strany (kvadrant), sa zverejňuje za režijnú cenu 17 eur (512 Sk).

Podklady

Podklady inzerátu sa prijímajú výlučne v elektronickej podobe, definitívne spracované pre tlač vo formátoch PS, EPS, PDF, JPG, TIF... Musia spĺňať technické parametre na požadovanú kvalitu tlače (nedegradované fotografie s rozlíšením cca 300 dpi, farebnosť v CMYKu, texty v krivkách a pod.). Pri osobitnej požiadavke na vernosť reprodukcie musí inzerent dodať ná-tlačok inzerátu v skutočnej veľkosti. Materiál na vkladajúcu inzerciu si zabezpečí inzerent sám a doručí ho priamo do firmy, ktorá finalizuje bulletin. Inzerent zodpovedá za obsah inzerátu i za kvalitu dodaných podkladov.

Ceny sú uvedené bez DPH 19 %.

Informatívny prepočet kurzom
1 EUR = 30,126 SKK

Štvrtina strany
– kvadrant
82 x 125 mm
(š x v)

čb 170 eur
(5 121 Sk)
cmk 300 eur
(9 038 Sk)

Štvrtina strany – vodorovný pás
172 x 60 mm (š x v)

čb 170 eur (5 121 Sk)
cmk 300 eur (9 038 Sk)

Vodorovná
polovica strany
spadavka
210 x 145 mm
(š x v)
+3 mm dookola na orez

čb 370 eur
(11 147 Sk)
cmk 660 eur
(19 883 Sk)

Vodorovná
polovica strany
zrkadlo
172 x 125 mm
(š x v)

čb 340 eur
(10 243 Sk)
cmk 600 eur
(18 076 Sk)

Zvislá
polovica strany
zrkadlo
82 x 258 mm
(š x v)

čb 340 eur
(10 243 Sk)
cmk 600 eur
(18 076 Sk)

Zvislá
polovica strany
spadavka
101 x 297 mm
(š x v)

+3 mm dookola na orez
čb 370 eur
(11 147 Sk)
cmk 660 eur
(19 883 Sk)

Celá strana
zrkadlo
172 x 258 mm
(š x v)

čb 680 eur
(20 486 Sk)
cmk 1 200 eur
(36 151 Sk)

Celá strana
spadavka
210 x 297 mm
(š x v)

+3 mm dookola na orez
čb 740 eur
(22 293 Sk)
cmk 1 320 eur
(39 766 Sk)

bulletin slovenskej advokácie

Mesačník Slovenskej advokátskej komory
Vychádza desať ráz do roka
(8 riadnych čísel a dve dvojčísla)
Náklad 5 200 ks

Redakčná rada:

JUDr. Jozef Brázdil (predseda)
JUDr. Ing. Imrich Flassik (podpredseda)
Mgr. Marek Benedik
doc. JUDr. Milan Ďurica, PhD.
JUDr. Zuzana Ďurišová
JUDr. Roman Hošovský
JUDr. Ondrej Mularčík
prof. JUDr. Oľga Ovečková, DrSc.
JUDr. Alexander Škrinár, CSc.
JUDr. Marek Števček, PhD.
Mgr. Roman Toman, PhD.
JUDr. Andrea Tomlainová, PhD.
prof. JUDr. Peter Vojčík, CSc.

Výkonná redaktorka:

PhDr. Naďa Ondrišová, ondrisova@sak.sk
tel.: 02/5296 1236

Administrácia:

PhDr. Edita Tyrolerová, tyrolerova@sak.sk
tel.: 02/5296 1556

Sídlo redakcie:

SAK, Kolárska 4, 813 42 Bratislava
tel.: 02/5296 1556, 5296 1236
fax: 02/5296 1554, 5292 4056

Vizuálna koncepcia a grafická úprava:

Ladislav Blecha
Predtlačová príprava:
Helondia, s. r. o., Bratislava
Tlač:
Print Hall, s. r. o., Bratislava

Objednávky bulletinu a inzercie:

Kancelária SAK
Kolárska 4, 813 42 Bratislava
fax: 02/5292 4056, 5296 1554

reg. č. MK SR: 1212/95

ISSN 1335-1079

Uzávierka odbornej časti: 22. 7. 2009

Uzávierka redakčnej časti: 24. 7. 2009

Toto číslo vyšlo 10. 8. 2009

Foto na obálke www.fotolia.com

Pokyny pre autorov odborných článkov

1. Do redakcie treba poslať rukopis v elektronickej podobe.
2. Treba uviesť meno a priezvisko autora (autorov), vedecké a akademické hodnosti, povolanie, adresu pracoviska a trvalého bydliska, rodné číslo, kontakty (telefónne číslo, e-mailovú adresu).
3. Titulok príspevku má byť krátky, vecný, výstižný. Pri dlhších príspevkoch sa odporúča krátky úvod (perex) objasňujúci výber témy. Dlhý text je vhodné členiť medzitolkami.
4. V texte treba dôsledne dbať na presnú identifikáciu osôb a inštitúcií. U osôb nasleduje po akademických tituloch meno a priezvisko, v prípade potreby i vedecká hodnosť. Ak nie je známy slovenský prepis zahraničných hodností alebo ich uvedenie nie je podstatné vzhľadom na informačnú a protokolárnu potrebu, tak ich možno vynechať. Názvy zahraničných a medzinárodných inštitúcií sa uvádzajú v plnom pôvodnom názve (prípadne so skratkou v zátvorke). Ak existuje zaužívaný slovenský prepis, treba ho dôsledne používať, inak je potrebný čo najpresnejší preklad do slovenčiny.
5. Poznámky v texte treba označovať číslom bez zátvorky a bez bodky. Pri citovaní bibliografických údajov treba dodržať nasledovnú schému:
Priezvisko1, M. – Priezvisko2, M.: **Názov diela. Prípadný podtitul.** Miesto vydania : Vydavateľ, ROK, s. XY.
6. Autor pripojí krátku **anotáciu** v rozsahu do 600 znakov vrátane medzier, v ktorej zhrnie problematiku článku, svoje stanoviská a vývody. Redakcia zabezpečí preklad anotácie do angličtiny a nemčiny.
7. Autor tiež napíše **stručnú informáciu** o svojom aktuálnom odbornom pôsobení a prípadne o iných skutočnostiach, ktoré považuje za dôležité v súvislosti s obsahom článku. Táto informácia bude uverejnená na prvej strane príspevku v graficky oddelenej plôške.
8. Maximálny odporúčaný rozsah odborného článku je 34 000 znakov vrátane medzier, čo zodpovedá cca 6 stranám v bulletine. Maximálny odporúčaný rozsah recenzie, poznámky, správy z podujatia, úvahy na aktuálnu tému a pod. je 4 500 znakov vrátane medzier.
9. O zaradení príspevku do konkrétneho čísla a výške autorského honoráru rozhoduje redakčná rada Bulletinu slovenskej advokácie. Vyslovuje sa k obsahu a forme spracovania príspevku, prípadne konzultujte s autorom možné úpravy a doplnky. Môže požiadať autora o skrátenie príspevku alebo rozdeliť dlhý článok do viacerých čísiel. Vyhradzuje si tiež právo uverejniť svoj kolektívny názor k publikovanému príspevku.
10. Redakcia bulletinu si vyhradzuje právo upraviť názov príspevku, medzitolky, vykonať v rukopise potrebné stylistické, jazykové a technické úpravy.
11. Tesne pred publikovaním dostane autor svoj príspevok na odsúhlasenie redakčných zásahov a na prípadné doplnenie a aktualizáciu. Autorizovaný príspevok sa uverejní bez ďalších redakčných zásahov.
12. Príspevky sa uverejňujú na základe písomného súhlasu autorov na osobitnom redakčnom formulári. Nevyžiadané rukopisy redakcia nevracia.

bulletin slovenskej advokácie

VYDÁVA SLOVENSKÁ ADVOKÁTSKA KOMORA